

Univerzita Karlova

Pedagogická fakulta

Katedra občanské výchovy a filosofie

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Komparace vývoje SOCDEM v Praze a vybraných sociálně demokratických stran v hlavních městech západní Evropy po roce 2010

Comparison of the Development of SOCDEM in Prague and Selected Social Democratic Parties in Western European Capitals after year 2010

Filip Andrlé

Vedoucí práce: PhDr. Josef Straceny, CSc.

Studijní program: Dějepis se zaměřením na vzdělávání

Studijní obor: B D-ZSV 20

2024

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Komparace vývoje SOCDEM v Praze a vybraných sociálně demokratických stran v hlavních městech západní Evropy po roce 2010, že jsem ji vypracoval pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Praha 2024

ABSTRAKT

Práce se zabývá komparací vývoje sociálně demokratických stran v Praze a vybraných západoevropských metropolích po roce 2010.

Práce je rozdělena do několika částí. Nejprve se zaměřuje na teoretické aspekty politických stran, definici a funkce politických stran a jejich typologie. Následuje přehled vývoje sociální demokracie v Evropě, českých zemích a současné Evropě. Další část je věnována komunální politice, její roli v místní demokracii a samosprávě.

Analýza se zaměřuje na sociálně demokratické strany v Praze, Londýně a Berlíně, přičemž na začátku každé kapitoly je nastíněn systém voleb v daném městě. V případě Prahy jsou popsány volební kampaně SOCDEM, její programy a výsledky voleb mezi lety 2010 a 2022. Londýnská Labour Party a berlínská SPD jsou analyzovány s ohledem na jejich volební strategie a výsledky ve stejném období.

Závěrečná část práce provádí komparaci volebních programů, kampaní těchto stran a jejich volebních výsledků, identifikuje klíčové rozdíly a podobnosti a poskytuje vhled do jejich fungování a reakce na současné politické, ekonomické a sociální výzvy.

KLÍČOVÁ SLOVA

Komunální politika, volební programy, SOCDEM, Labour Party, SPD

ABSTRACT

The thesis examines the comparison of the development of social democratic parties in Prague and selected Western European metropolises after 2010.

The thesis is divided into several sections. It first focuses on the theoretical aspects of political parties, including the definition and functions of political parties and their typologies. This is followed by an overview of the development of social democracy in Europe, the Czech lands, and contemporary Europe. The next section is devoted to municipal politics, its role in local democracy, and self-government.

The analysis focuses on social democratic parties in Prague, London, and Berlin, with each chapter beginning with an outline of the electoral system in the respective city. In the case of Prague, the electoral campaigns of SOCDEM, its programs, and election results between 2010 and 2022 are described. The London Labour Party and Berlin SPD are analyzed with regard to their electoral strategies and results in the same period.

The final part of the thesis compares the electoral programs, campaigns, and results of these parties, identifies key differences and similarities, and provides insights into their functioning and responses to current political, economic, and social challenges.

KEYWORDS

Municipal politics, electoral programs, SOCDEM, Labour Party, SPD

Obsah

1	Úvod	3
2	Teorie politických stran	5
2.1	Definice termínu politická strana	5
2.1.1	Politická strana a politické hnutí	9
2.2	Funkce politických stran.....	10
2.3	Typologie politických stran	11
2.3.1	Vývojová typologie	11
2.3.2	Typologie podle ideově-programového principu	14
3	Sociální demokracie	17
3.1	Sociální demokracie v Evropě a její elektorát	17
3.2	Sociální demokracie v českých zemích	18
3.3	Sociální demokracie v současné Evropě	23
4	Komunální politika.....	26
4.1	Komunální politika a místní demokracie.....	26
4.2	Samospráva.....	27
5	Sociálně demokratické strany v hlavních městech	29
5.1	Praha	30
5.1.1	Systém české komunální politiky a Praha	30
5.1.2	Praha jako specifický případ.....	31
5.1.3	Současná organizační struktura	32
5.1.4	Praha a SOCDEM.....	32
5.1.5	Výsledky voleb Zastupitelstva hlavního města Prahy 2010 a povolební období	37

5.1.6	Rozpad koalice	39
5.1.7	Rada Tomáše Hudečka s podporou SOCDEM.....	40
5.1.8	Volební kampaň SOCDEM 2014.....	41
5.1.9	Situace po volbách.....	44
5.1.10	Volební Kampaň 2018.....	47
5.1.11	Výsledky voleb 2018	49
5.1.12	Volební kampaň 2022 a Solidarita	51
5.1.13	Výsledky voleb 2022	54
5.2	Londýn.....	56
5.2.1	System britské komunální politiky a Londýn.....	56
5.2.2	Londýn a Labour	58
5.2.3	Volby 2012	58
5.2.4	Volby 2016	61
5.2.5	Volby 2021	65
5.3	Berlín	67
5.3.1	System německé komunální politiky a Berlín.....	67
5.3.2	Berlín a SPD	69
5.3.3	Volby 2011	71
5.3.4	Volby 2016	74
5.3.5	Volby 2021	76
6	Komparace.....	80
6.1	Komparace programů	83
7	Závěr.....	88
	Seznam použitých informačních zdrojů	90
	Seznam zkratk.....	106

1 Úvod

Sociální demokracie je nejstarší českou politickou stranou jejíž kořeny sahají až do poloviny 19.století, kdy se začala tvořit dělnická hnutí a společenství. Samotná česká sociální demokracie pak vznikla v rámci Sociálně demokratické strany Rakouska (SPÖ) v roce 1878. V rámci své téměř stopadesátileté historie si prošla mnoha významnými změnami včetně několika změn názvů, kdy až do roku 1938 měla v názvu slovo „dělnická“.

V meziválečném období byla sociální demokracie jednou z vedoucích politických sil v zemi. Po druhé světové válce byla strana nucena sloučit se s Komunistickou stranou Československa, což vedlo k jejímu útlumu a následnému exilu během studené války. Přestože se v roce 1968 objevily snahy o obnovu strany během Pražského jara, tyto byly ukončeny sovětskou okupací Československa a nástupem normalizace.

Po Sametové revoluci v roce 1989 byla sociální demokracie obnovena a stala se jednou z hlavních politických stran v postkomunistické České republice. V průběhu 90. let a na počátku nového tisíciletí se ČSSD podílela na řadě vlád a byla klíčovým hráčem v české politice. V roce 2021 však strana opustila Poslaneckou sněmovnu, když se jí nepodařilo překročit pětiprocentní hranici potřebnou pro vstup do parlamentu.¹ Vzhledem k existenci strany ČSSD – Česká suverenita sociální demokracie budu dále v práci stranu označovat pod jejím novým názvem SOCDEM.

Od té doby se strana snaží o revitalizaci, což se projevilo například v koalici mezi SOCDEM, stranou Zelených, hnutím Budoucnost a hnutím Idealisté, které se zúčastnily voleb do zastupitelstva hlavního města Prahy v roce 2022 pod názvem Solidarita. Tato koalice se zaměřila na nabízení liberálního a progresivního programu s důrazem na ekologickou a ekonomickou udržitelnost a sociální spravedlnost, přičemž si vzala inspiraci z úspěchů levicových stran v jiných západních městech.²

¹ ČSÚ. Celkové výsledky voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 8.10. – 9.10.2021. In: [cit. 11.06.2024]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2021/ps2?xjazyk=CZ>

² SOLIDARITA • Náš příběh. In: *Solidarita.cz* [online]. 12. 8. 2022 [cit. 11.06.2024]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20220812221424/https://solidarita2022.cz/pribeh/>

Nicméně tato koalice čtyř levicových politických subjektů nedosáhla očekávaných výsledků a získala pouze 2,01 % všech hlasů, což je nižší výsledek než v předchozích volbách do zastupitelstva v roce 2018, kdy SOCDEM získala 2,9 %.³ Ještě výraznější pokles se projevil ve srovnání s výsledky parlamentních voleb 2021, kdy SOCDEM získala od pražských voličů 4 % hlasů.⁴

Vyplývá tedy, že přestože se SOCDEM ve svých nedávných volebních kampaních blížila programově ostatním sociálnědemokratickým stranám na Západě, ve srovnání s předchozími volbami, kdy prosazovala konzervativnější a ekonomicky zaměřenou platformu, se setkala s výraznými neúspěchy.

Tyto okolnosti mě inspirovaly k napsání této práce, v níž se pokusím srovnat programy vybraných sociálně demokratických stran v jiných západních hlavních městech s cílem pochopit dynamiku těchto stran ve světle výzev a změn, kterým sociální demokracie v Evropě čelila a stále čelí.

Inspirací k napsání této práce byla potřeba hlouběji pochopit, jak sociálně demokratické strany reagují na současné politické, ekonomické a sociální výzvy v různých evropských metropolích.

V první části práce se zabývám teorií politických stran a analyzuji zaměření, kterým se sociální demokracie zabývá. Následně vysvětluji základní pojmy komunální politiky, což poskytuje teoretický rámec pro další analýzu. V další části práce se zaměřuji na konkrétní případy sociálně demokratických stran v Praze, Londýně a Berlíně.

Nejprve popisuji sociální demokracii v Praze, její kampaně a programy, se kterými vstupovala do voleb. Stejný postup aplikuji na Labour Party v Londýně a SPD v Berlíně, kdy analyzuji jejich volební programy od roku 2010 až do roku 2022, kdy v Praze kandidovala koalice Solidarita.

³ ČSÚ. Volby do zastupitelstev obcí, Zastupitelstvo hlavního města Prahy - 2018. In: *Volby.cz* [online]. 2018 [cit. 11.06.2024]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kv2018/kv1111?xjazyk=CZ&xid=0&xdz=4&xnumnuts=1100&xobec=554782&xstat=0&xvyber=0>

⁴ ČSÚ. Hlavní město Praha - Výsledky Voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 8.10. – 9.10.2021. In: *Volby.cz* [online]. 2021 [cit. 11.06.2024]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2021/ps311?xjazyk=CZ&xkraj=1>

Po shrnutí a analýze těchto programů a volebních kampaní jednotlivých stran provedím samotnou komparaci. Tento přístup umožňuje detailní porovnání a identifikaci klíčových rozdílů a podobností mezi sociálně demokratickými stranami ve zmíněných městech, a tím poskytuje hlubší vhled do jejich fungování a reakcí na současné politické výzvy.

2 Teorie politických stran

V nadcházejících kapitolách bude analyzována klíčová politologická terminologie, která je nezbytná nejen pro pochopení této bakalářské práce, ale i pro orientaci v politickém prostředí. Hlavní důraz bude kladen na pojem politická strana, protože ačkoli je tento termín často používaný a zdánlivě srozumitelný, jeho teoretické vymezení může být značně komplikované.

2.1 Definice termínu politická strana

V rámci této práce se budeme často setkávat s termínem politická strana nebo jen strana. Ačkoliv se tento termín může zdát z našeho každodenního života dobře známý, je důležité jej definovat. V kontextu politologických studií představuje tato otázka více než složitou problematiku, kterou se zabírá nejedna odborná monografie a publikace.

Dnes se studium politických stran dělí na dva základní pohledy. Pohled skrze výzkum stranicko-politických systémů a skrze náhled na tento fenomén v tom nejširším slova smyslu.⁵

Pro pochopení a analýzu politických stran je možné přistupovat z několika úhlů pohledu. Každý z nich nabízí odlišné vhledy do fungování a významu politických stran ve společnosti. A tak jako každá věc i pojem politická strana má svůj vlastní počátek.

Nejzákladnějším problémem při definici politické strany jsou prostor a čas. Je zásadní si uvědomit, že ačkoliv se například římscí populáři či optimáti mohli blížit moderní definici politické strany, z pohledu odborné veřejnosti jimi ve většině ohledů nejsou.⁶ To je

⁵ FIALA, Petr a Maxmilián STRMISKA. *Teorie politických stran*. Brno: Barrister & Principal, 1998, s. 10.

⁶ MACKIE, Nicola. „POPULARIS“ IDEOLOGY AND POPULAR POLITICS AT ROME IN THE FIRST CENTURY B. C. *Rheinisches Museum für Philologie* [JSTOR]. J.D. Sauerländers Verlag, 1992, roč. 135, č. 1, s. 49.

způsobeno tím, že pozice lidí ve státě, jako byl Cicero, byly více ovlivněny mocí a prestiží jejich rodin, nebo v případě Tiberius Gracchus přízní jeho sponzorů.⁷

Další věc, kterou je potřeba vzít v úvahu, je nemožnost přiřadit tyto „strany“ k politickému životu mnoha osob, jako byl například Gaius Magnus či Marcus Livius Drusus. Z těchto důvodů se historici i politologové shodují, že tyto skupiny nepředstavují ucelenou politickou skupinu nebo „stranu“.⁸

Další odlišnosti zase můžeme shledat mezi současnou Sociální demokracií v České republice a Sociální demokracií za doby Podunajské monarchie, během které musela strana existovat v částečné ilegality.⁹ Zároveň ani jeden z předešlých příkladů nelze dobře porovnávat se současným politickým systémem v USA.

Na těchto případech tudíž můžeme vidět, že se politické stranictví na základě lidských dějin i geografických podmínek velmi často liší, mění a bude měnit svoji formu.¹⁰ Proto je očividné, že se definice politických stran mění na fundamentu těchto podmínek.

Jedna z prvních definic politické strany se objevila v 18. století v díle britského filozofa Edmunda Burkeho, který definoval politickou stranu jako „těleso lidí, kteří jsou sjednoceni, aby prosazovali národní zájem na základě nějakého konkrétního principu, na němž se všichni shodují“.¹¹ Tato definice zdůrazňuje, že politické strany nejsou pouze skupinami lidí s podobnými politickými názory, ale organizacemi, které se snaží ovlivnit vládní politiku a prosazovat určité zájmy.

Nicméně Burkeho definice byla často kritizována. Kritici, jako například Joseph Schumpeter, tvrdí, že definování politické strany na základě jejích principů je problematické. Schumpeter argumentuje, že politické strany by měly být chápány spíše jako prostředky k získání moci než jako organizace zaměřené na dosažení konkrétních ideálů. Přirovnává

⁷ ROBB, M. A. *Beyond Populares and Optimates: political language in the late Republic*. Stuttgart: Steiner, 2010, s. 18–19.

⁸ MACKIE, Nicola. „POPULARIS“ IDEOLOGY AND POPULAR POLITICS AT ROME IN THE FIRST CENTURY B. C., s. 49.

⁹ FALTA, Josef a Max RYŠÁNEK. *Dějinný vývoj československé sociální demokracie, s předmlouvou Maxe Ryšánka o sociálně demokratických zásadách a cílech* [online]. Brno: odbočka Dělnické Akademie, 1928, s. 32 [cit. 12.04.2024]. Dostupné z: <https://masarykovaakademie.cz/knihy/josef-falta-dejiny-vyvoj-socialni-demokracie-1928/>

¹⁰ FIALA, Petr a Maxmilián STRMISKA. *Teorie politických stran*, s. 10.

¹¹ *Ibid.*, s. 18.

politické strany k obchodním domům, kde stejně jako nelze obchodní dům definovat jeho značkami produktů, nelze politickou stranu definovat jejími principy. Obchodní domy nabízejí různé produkty (značky) podle poptávky, a podobně politické strany mohou měnit své principy a politické pozice v závislosti na aktuálních potřebách a preferencích voličů. Tím se ukazuje, že strana není pevně definována svými principy, ale spíše svou schopností přizpůsobit se a reagovat na měnící se podmínky.¹²

Kritika Burkeho definice se dále zaměřuje na to, že jeho koncept společného dobra, které politické strany údajně sledují, je příliš idealistický. V praxi politické strany často sledují partikulární zájmy a společné dobro je využíváno jako nástroj k dosažení vlastních cílů. Tento rozpor poukazuje na to, že politické strany nelze jednoznačně definovat pouze jejich ideály a cíli, ale je nutné brát v úvahu také jejich pragmatické a strategické aspekty.¹³

Další přístup k definování politických stran se zaměřuje na jejich historický a sociální kontext. Politické strany se vyvíjejí v reakci na specifické podmínky dané doby a místa, což znamená, že jejich role a funkce se mohou významně lišit. Například strany v demokratických systémech plní jiné úlohy než strany v autoritářských režimech. Tento přístup závislosti na kontextu ukazuje, že politické strany jsou dynamické entity, které se přizpůsobují měnícím se politickým a sociálním podmínkám.¹⁴

Mezi další významnou kritiku Burkeho definice už z logiky jejího staří patří její nedostatečná schopnost zohlednit moderní fenomény jako je populismus a profesionální politické kampaně.¹⁵ Moderní politické strany často využívají sofistikované marketingové techniky a data-driven přístupy k oslovování voličů, což je v přímém rozporu s Burkeho idealistickou představou stran spojených pro společné dobro.

¹² FIALA, Petr a Maxmilián STRMISKA. *Teorie politických stran*, s. 18.

¹³ ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Úvod do současné politologie* [online]. Praha: Portál, 2002, s. 88. Dostupné z: <https://ndk.cz/view/uuid:6ca04a80-5821-11e9-936e-005056827e52?page=uuid:5b11c594-f175-44e4-a0d3-a5d3f7541cca>

¹⁴ CABADA, Ladislav, Michal KUBÁT a Kol. *Úvod do studia politické vědy*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2007, s. 212.

¹⁵ ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Úvod do současné politologie*, s. 88.

Z této kritiky Burkeho definice tudíž lze snadno pochopit proč se mnoho politologů ani do debaty o tom co je to politická strana nepouští a zároveň předchozí řádky ilustrují proč dodnes neexistuje jednota o tom, jak politickou stranu definovat.¹⁶

V souhrnu lze říci, že definice politických stran musí brát v úvahu nejen jejich ideologické základy, ale také jejich pragmatické cíle a schopnost adaptace. Politické strany jsou komplexní organizace, které reagují na měnící se potřeby společnosti a politického prostředí.

Proto například Michal Kubát definoval politické strany jako „*instituci disponující stálou centrální a lokální organizační strukturou, která má svoji ideologii nebo program a která usiluje o dobytí a vykonávání (udržení) moci, a to ve volbách nebo jinými metodami.*“¹⁷ I tak tato definice není zcela správná, přestože je velmi blízká metodě minimální definice prosazované významným politologem 20. století Giovannim Sartorim. Sartoriho definice vychází z toho, že politická strana je každé politické uskupení označené oficiálním jménem (značkou), které se účastní voleb a je schopno v nich postavit kandidáty do veřejných funkcí (ve volbách svobodných či nesvobodných).¹⁸

Takováto minimální definice má sice potenciál svou obecností pokrýt co nejvíce typů politických stran ve všech kontextech, ale právě to může, například dle autorů Petra Fialy a Maxmiliána Strmisky, vést až k minimální výpovědní hodnotě.

Proto se mnoho politologů vydává cestou opačnou, a to skrze speciální definice. Tyto definice nemusí platit pro všechny typy stran, ale s dostatečnou přesností zachycují typy stran pro určitá geografická území, časové úseky nebo formy systému, ve kterém fungují. Kombinace těchto tří kritérií představuje schůdnou cestu, jak popsat politické strany, i když se může zdát méně atraktivní pro mnoho politických vědců.¹⁹ Tato cesta vyžaduje nalézt kompromis mezi dostatečnou mírou abstrakce a konkrétními charakteristikami, aby byla zachována smysluplná vypovídací hodnota definice a současně nebyl vyloučen žádný potenciální subjekt definice.²⁰

¹⁶ ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Úvod do současné politologie*, s. 87.

¹⁷ CABADA, Ladislav, Michal KUBÁT a Kol. *Úvod do studia politické vědy*, s. 214.

¹⁸ SARTORI, Giovanni. *Parties and party systems: a framework for analysis*. Colchester: ECPR, 2005, s. 56.

¹⁹ FIALA, Petr a Maxmilián STRMISKA. *Teorie politických stran*, s. 31.

²⁰ *Ibid.*, s. 32.

V tomto osobně se zmíněnými autory souhlasím, protože tato cesta poskytuje potřebnou flexibilitu při analýze politických stran. Zároveň umožňuje reflektovat konkrétní historické a sociální podmínky, které ovlivňují fungování a vývoj politických stran. Tento přístup umožňuje politologům přesněji popsat a analyzovat dynamiku stranického systému v různých kontextech, což je zásadní pro hlubší pochopení politických procesů.

2.1.1 Politická strana a politické hnutí

Než se pustíme do hlubší analýzy politických stran, je nezbytné stručně objasnit pojem politického hnutí, a to jak z metodologického, tak i praktického hlediska, protože označení politické hnutí je v praktické politice běžné.

Podle Jerzy Józefa Wiatra spočívá základní rozdíl mezi politickou stranou a politickým hnutím v tom, že politické hnutí je širším fenoménem, zatímco politická strana je jeho institucionalizovanou formou. Politické hnutí je tudíž formou sociálního hnutí, jehož funkcí je kolektivní úsilí o realizaci společného cíle. Politické hnutí používá politické metody, tj. usiluje o moc nebo o vliv prostřednictvím politických akcí a snaží se změnit nebo zachovat určité stávající podmínky. Na rozdíl od politické strany politické hnutí často nedisponuje vysokým stupněm institucionalizace a organizovanosti a jeho činnost se neomezuje jen na snahu o dobytí a výkon moci.²¹

Základem politického hnutí je většinou jeho sociální báze, tj. politické hnutí vyjadřuje určité sociální zájmy či aspirace určitých občanů v současném politickém systému.²²

Politická hnutí lze rozdělit na ty, jejichž základem je určitá sociální skupina, ty, jež se vydávají za reprezentanty určité sociální (společenské) skupiny nebo třídy, ale ve skutečnosti jim neslouží, a na hnutí, která mají v základu více sociálních skupin.

Politické hnutí je tudíž širší fenomén, který často vyjadřuje sociální aspirace s nižší mírou organizace, zatímco politická strana je jeho institucionalizovanou formou zaměřenou na účast ve volbách a získání moci. Toto rozlišení umožňuje přesnější analýzu různých forem politické mobilizace a jejich dopadů na politické systémy.²³

²¹ CABADA, Ladislav, Michal KUBÁT a Kol. *Úvod do studia politické vědy*, s. 213.

²² ŽALOUDEK, Karel. *Encyklopedie politiky*. Praha Libri, 1999, s. 346.

²³ CABADA, Ladislav, Michal KUBÁT a Kol. *Úvod do studia politické vědy*, s. 213.

2.2 Funkce politických stran

Další zásadní doménou, jíž se politologie zabývá při studiu politických stran, je jejich funkce. Příčinou vzniku strany je totiž jejich funkce a cíle. Politické strany jsou základními stavebními kameny politických systémů a hrají klíčovou roli v demokratických procesech.

Podle klasifikace, kterou předkládá Klaus von Beyme, lze funkce politických stran rozdělit na čtyři základní kategorie:

1. Funkce vymezení cíle
2. Funkce artikulace a agregace společenských zájmů
3. Funkce mobilizace a socializace občanů
4. Rekrutování elit a vytváření vlády²⁴

Je ale potřeba opět si uvědomit, že ani zde politolozi neshodnou, protože například politolog Elmar Wiesendahl na základě shrnutí téměř třiceti politologických prací pokusil vytvořit klasifikaci vlastní.²⁵ Ta čítala osmnáct funkcí, a právě proti tomuto přístupu, který Fiala a Strmiska označují za nepoužitelný, se pokusil Beyme vyhnout skrze redukci neustále nových objevujících se funkcí.²⁶

Navíc, v demokratických politických systémech, jak zdůrazňuje Antoszewski a Herbut, strany plní také sociální, veřejnou a organizační funkci. Sociální funkce zahrnuje posilování struktury společnosti a zajišťování loajality specifických segmentů voličstva. Veřejná funkce zahrnuje strategické cíle stran, jako je získávání hlasů voličů a obsazení veřejných úřadů. Organizační funkce pak zahrnuje vytvoření a udržení stabilní organizační struktury strany.²⁷

Při analýze funkcí politických stran v nedemokratických systémech se objevuje významný rozdíl. Zatímco v demokratických režimech strany usilují o získání moci prostřednictvím voleb a transparentní politické soutěže, v nedemokratických systémech mohou být strany nástrojem pro kontrolu a potlačování opozice. Vytváření vlády a rekrutování elit v takových

²⁴ FIALA, Petr a Maxmilián STRMISKA. *Teorie politických stran*, s. 69.

²⁵ *Ibid.*, s. 67.

²⁶ *Ibid.*, s. 69.

²⁷ CABADA, Ladislav, Michal KUBÁT a Kol. *Úvod do studia politické vědy*, s. 225.

systémech často neprobíhá na základě demokratických voleb, ale spíše na základě loajality a dalších nedemokratických principů.²⁸

Závěrem lze tudíž konstatovat, že funkce politických stran jsou komplexní a mnohvrstevnaté, zahrnují jak specifické role v rámci politických systémů, tak širší společenské a organizační úkoly. Klíčovou otázkou zůstává, jak tyto funkce efektivně naplňovat v různých typech politických režimů, aby bylo zajištěno demokratické fungování a stabilita politického systému.

2.3 Typologie politických stran

V odborné diskusi o politických stranách je dalším předmětem polemiky jejich typologie. Jde o pokus vytvořit jednotlivé kategorie politických stran a snahu o vytvoření univerzálního schématu s ideálními vzory, ke kterým by bylo možné strany přirovnávat. Z povahy věci je tato polemika značně rozmanitá a roztržštěná. Existuje tudíž široká škála typologií, které odrážejí množství kritérií a perspektiv, jimž lze toto téma podrobit.²⁹

Navzdory četným pokusům o vytvoření smysluplných typologií zůstává problematika pojmově nejednoznačná, což je důsledkem různorodosti politických stran. Tato heterogenita komplikuje vytvoření univerzálně platných kategorií. Úsilí o nalezení přijatelných kritérií pro třídění stran často balancuje mezi teorií a popisem, kde se hledají typy stran, které se liší jak v podstatě, tak v konkrétních projevech.

Dnes jsou dle Fialy a Strmisky nejpřijímanější dvě typologie politických stran. První je vývojová typologie, která identifikuje fáze vývoje politických stran a stanovuje dominantní typy pro jednotlivé epochy. Druhá je typologie založená na ideově programatických hlediscích, která rozděluje strany do ideologických rodin a skupin.³⁰ Tyto typologie se práce pokusí nastínit.

2.3.1 Vývojová typologie

Vývojová typologie je klasifikací založená na vývoji politických stran a je často zaměňována a směřována s organizačním kritériem. Kubát tvrdí, že v zahraničí i na našem území je

²⁸ CABADA, Ladislav, Michal KUBÁT a Kol. *Úvod do studia politické vědy*, s. 226.

²⁹ ŽALOUDEK, Karel. *Encyklopedie politiky*, s. 344.

³⁰ FIALA, Petr a Maxmilián STRMISKA. *Teorie politických stran*, s. 85.

nejvíce používaná nejčastěji uváděna klasifikace od M. Duvergera.³¹ Kádrové strany jsou charakterizovány úzkým členstvím a vysokou úrovní centralizace. Jejich členové jsou často politicky aktivní a mají významný vliv na směřování strany. Tyto strany se často formují kolem vlivných osobností nebo elitních skupin.

Masové strany naproti tomu mají široké členstvo a decentralizovanější strukturu. Jejich cílem je mobilizovat co největší počet voličů a členů, čímž dosahují vyšší úrovně demokratické legitimacy a reprezentace. Tyto strany kladou důraz na masovou participaci a zapojení širokých vrstev obyvatelstva do politického procesu.

Podle Duvergera lze strany rozlišit nejen podle struktury a členství, ale také podle jejich ideologického směřování. Historický vývoj ukazuje, že kádrové strany se často nacházely na pravicovém spektru, kde měly méně potřebu mobilizovat masy, protože se opíraly o stávající elity a jejich zdroje. Naopak masové strany, zejména socialistické a komunistické, se snažily o zapojení širokých vrstev pracujícího lidu, čímž získávaly potřebnou sílu a legitimitu pro svůj boj proti zavedeným mocenským strukturám.

Duverger zdůrazňuje, že vznik masových stran byl často reakcí na neschopnost kádrových stran oslovit a reprezentovat zájmy širší populace. Například v období před nástupem fašismu byly pokusy o vytvoření masových konzervativních stran neúspěšné, protože střední třída neměla stejné potřeby pro organizaci a kolektivní akci jako pracující třída. Vznik masových stran tak úzce souvisí s vývojem komunismu a revolučních taktik, které byly nezbytné pro mobilizaci a politickou angažovanost širokých mas.

Důležitým aspektem masových stran je také jejich organizační struktura, která umožňuje velké množství členů, ale zároveň vyžaduje určitou míru centralizace pro efektivní fungování. Tento model je patrný například v socialistických a komunistických stranách, kde je kladen důraz na ideologickou čistotu a kvalitu členstva. Na druhé straně fašistické strany zdůrazňují kvalitu a oddanost svých členů více než jejich počet, což odráží jejich aristokratický a elitářský přístup.³²

³¹ CABADA, Ladislav, Michal KUBÁT a Kol. *Úvod do studia politické vědy*, s. 220.

³² MAURICE, Duverger. *POLITICAL PARTIES - THEIR ORGANIZATION AND ACTIVITY IN THE MODERN STATE*. Londýn: BUTLER AND TANNER LTD., 1959, s. 64–79.

Tato Duvergerova typologie je následně Kubát rozšiřuje o další dva typy stran, kterými jsou catch-all party a strana kartelu.³³

Typ strany, jíž říkáme catch-all party, nebo počestně strana pro všechny, byl zpočátku formulován německým politologem Otto Kirchheimerem. Kirchheimer předpokládal, že tento typ strany nahradí masovou stranu, protože se postupně bude v politice umenšovat role ideologie a strany se budou více zajímat o přitáhnutí nových voličů než o obranu tradičního ideologického směru. Catch-all party má hlavní cíl, kterému podřizuje své fungování, strukturu a politickou strategii – maximální volební zisk. Role členstva je zde nižší než u strany masového typu, čímž se strana profesionalizuje a tím pádem potlačuje i svou politickou vyhraněnost.³⁴

Strana kartelu je politický model navržený Richardem Katzem a Peterem Mairem,³⁵ který vznikl jako reakce na pokračující propojení politických stran se státním aparátem. Tyto strany čerpají významné finanční prostředky ze státního rozpočtu a jejich hlavním cílem je udržení efektivní funkce a profesionalizace. V důsledku toho se často vyznačují menší závislostí na členech a větším využíváním externích profesionálních zdrojů, například marketingových agentur.

Organizační struktura kartelových stran je charakterizována silnou centralizací, kde klíčové rozhodovací pravomoci mají úzké elity uvnitř strany, které mají značnou autonomii. Tento model umožňuje stranám efektivněji kontrolovat a využívat své zdroje, čímž si zajišťují dlouhodobé přežití na politické scéně. Profesionální aparát strany se stará o strategické plánování a realizaci kampaní, čímž se minimalizuje role běžných členů, kteří se často stávají pouze pasivními podporovateli.

K těmto typům stran bych ještě dodal existenci modelu strany typu firmy. Tento model v roce 1999 vytvořili Jonathan Hopkin a Caterina Paolucci. Strana typu firmy, nebo také podnikatelská strana, je definována několika klíčovými rysy. Tento typ strany obvykle zakládá politický podnikatel, který výrazně přispívá k jejímu financování a řízení.

³³ CABADA, Ladislav, Michal KUBÁT a kol. *Úvod do studia politické vědy*, s. 221.

³⁴ FIALA, Petr a Maxmilián STRMISKA. *Teorie politických stran*, s. 86–87.

³⁵ *Ibid.*, s. 85–86.

Strany typu firmy generují finanční prostředky převážně z privátního sektoru, na rozdíl od kartelových stran, které čerpají státní zdroje.³⁶

Struktura těchto stran je často nízko institucionalizovaná, s minimální byrokracií a outsourcovanými technickými úkoly. Členství je omezené, přičemž mnoho členů vidí stranu jako nástroj pro získání politických pozic.³⁷ Tyto strany také nemají pevně danou ideologii, ale jejich politika se flexibilně přizpůsobuje aktuálním náladám voličů, často za použití průzkumů a přímé kontroly médií.³⁸ Voliči jsou vnímáni spíše jako spotřebitelé než jako jednotlivci sdílející ideologické hodnoty.³⁹

Model strany typu firmy lze dále rozdělit na dva podtypy. První je založen, na již existující obchodní společnosti, jejíž struktury jsou využívány pro politické účely, jako tomu bylo u strany Forza Italia Silvia Berlusconiho nebo u strany ANO 2011 Andreje Babiše. Druhý podtyp představuje novou, speciálně pro politické účely vytvořenou organizaci, jako je Lijst Pim Fortuyn v Nizozemsku a Věci Veřejné v Česku.⁴⁰

2.3.2 Typologie podle ideově-programového principu

Vedle vývojové typologie politických stran existuje také významná klasifikace založená na ideově-programovém principu. Tato typologie se zaměřuje na rozdělení politických stran do skupin podle jejich ideologického zaměření a programových priorit. Dle Fialy a Strmisky je nejpoužívanější typologií tohoto druhu devět ideologických rovin, jak je navrhl Klaus von Beyme.⁴¹

Beymeho klasifikace vychází z historického a sociopolitického vývoje jednotlivých ideologických rovin, což je proces, který zahrnuje částečné oddělení ideologií od jejich programového obsahu. Toto dělení však zůstává relevantní, protože historická analýza a

³⁶ JUST, Petr a Jakub CHARVÁT. Business-Firm Parties and the Czech Party System after 2010. *Politics in Central Europe*. 2016, roč. 12, č. 3, s. 86. DOI: 10.1515/pce-2016-0018

³⁷ HOPKIN, Jonathan a Caterina PAOLUCCI. The business firm model of party organisation: Cases from Spain and Italy. *European Journal of Political Research*. 1999, roč. 35, č. 3, s. 333. DOI: 10.1111/1475-6765.00451

³⁸ Ibid., s. 311.

³⁹ Ibid., s. 332–333.

⁴⁰ JUST, Petr a Jakub CHARVÁT. *Business-Firm Parties and the Czech Party System after 2010*, s. 88–93.

⁴¹ FIALA, Petr a Maxmilián STRMISKA. *Teorie politických stran*, s. 89.

srovnání vzniku a vývoje těchto rodin politických stran umožňuje hlubší pochopení současné politické scény.

Beyme ve své typologii identifikoval devět hlavních ideologických rovin:

1. **Liberální a radikální strany** – Hájí individuální svobody, rovnost před zákonem a často také ekonomický liberalismus.
2. **Konzervativní strany** – Kladou důraz na tradici, řád, a sociální stabilitu, často se staví proti rychlým změnám.
3. **Socialistické a sociálně demokratické strany** – Usilují o sociální spravedlnost, rovnost a silný sociální stát.
4. **Křesťansko-demokratické strany** – Strany kombinující konzervativní hodnoty s důrazem na sociální tržní ekonomiku a solidaritu.
5. **Komunistické strany** – Usilují o revoluční změnu společnosti směrem ke komunismu.
6. **Agrární strany** – Zastupují zájmy venkovského obyvatelstva a zemědělského sektoru.
7. **Regionální a etnické strany** – Strany zastupující specifické regionální nebo etnické zájmy.
8. **Krajně a extrémně pravicové strany** – Strany s nacionalistickou, autoritářskou a často xenofobní ideologií.
9. **Ekologické strany** – Zaměřují na ochranu životního prostředí a udržitelný rozvoj.⁴²

S výjimkou agrárních stran, které ve většině zemí Evropy přestali existovat je tato typologie stále relevantní. Dále je nutné podotknout, že politické strany jsou dynamické entity, které mohou v průběhu času měnit své ideologické zaměření a programové priority.

Příkladem takové změny je maďarská strana Jobbik která ačkoliv je stále populistickou Jobbik, se v průběhu času posunula od radikálně pravicové ideologie směrem ke konzervatismu či křesťanské demokracii.⁴³ Tento posun ukazuje, jak strany mohou nejen

⁴² FIALA, Petr a Maxmilián STRMISKA. Teorie politických stran, s. 89..

⁴³ INOTAI, Edit. *Can the Former Far Right Deliver Hungary from Orban?* [online]. 2021 [cit. 09.07.2024]. Dostupné z: <https://balkaninsight.com/2021/09/21/can-the-former-far-right-deliver-hungary-from-orban/>

měnit své zařazení v ideologickém spektru, ale také hledat nové koalice a spolupráce s jinými stranami, které by dříve byly považovány za neslučitelné.

Tato schopnost adaptace a spolupráce mezi různými ideologickými rodinami je klíčová pro fungování demokratických systémů, kde je nutné najít společná řešení komplexních problémů. Politické strany se tak neustále vyvíjejí a přizpůsobují, čímž zajišťují svou relevanci a schopnost reprezentovat zájmy svých voličů.

3 Sociální demokracie

Tato práce se zaměřuje na komparaci sociálně demokratických stran. Z toho důvodu je zásadní podrobněji prozkoumat postavení této skupiny stran na politickém spektru, jejich historii a vývoj jejich elektorátu.

3.1 Sociální demokracie v Evropě a její elektorát

Sociální demokracie je levicový politický směr vycházející ze socialismu, přičemž tyto směry vznikly jako reakce na průmyslovou revoluci⁴⁴, jenž probíhala od konce 18.století do počátku druhé poloviny 19.století. Tento proces znamenal dramatické změny v ekonomice a společnosti, což vyvolalo potřebu ochrany práv a zlepšení životních podmínek pracující třídy.

Sociální demokracie se formovala z úsilí nově vzniklé dělnické třídy, která čelila vykořisťování a nehumánním pracovním podmínkám. Dělníci se spojili v boji za lepší pracovní podmínky, včetně zkrácení pracovní doby, zajištění bezpečnosti na pracovišti a zlepšení sociálního zabezpečení. Tyto snahy často vyústily v masové protesty a stávky, které upozorňovaly na nutnost reform a změn.

Během průmyslové revoluce dělníci čelili nelidským podmínkám práce v nebezpečných továrnách, kde pracovali dlouhé hodiny za minimální mzdu. Odbory a politické skupiny se formovaly s cílem hájit práva pracujících a prosazovat sociální spravedlnost prostřednictvím politického angažmá a legislativních změn.⁴⁵

První sociálně demokratické strany vzešly z těchto hnutí a usilovaly o politickou reprezentaci dělnické třídy. Tyto strany zdůrazňovaly důležitost univerzálního volebního práva, veřejného vzdělání a sociálního zabezpečení.

Je důležité podotknout, že tyto strany se ve svém počátku povětšinou hlásili k revolučnímu marxismus a podporovali přechod od tržní hospodářství k direktivní ekonomice.⁴⁶

⁴⁴ CABADA, Ladislav, Michal KUBÁT a Kol. *Úvod do studia politické vědy*, s. 139,144.

⁴⁵ ŽALOUDEK, Karel. *Encyklopedie politiky*, s. 79.

⁴⁶ HLOUŠEK, Vít a Lubomír KOPEČEK. *Politické strany: původ, ideologie a transformace politických stran v západní a střední Evropě*. Praha: Grada Publ, 2010, s. 27.

V roce 1891 přijala německá sociální demokracie Erfurtský program, který upevnil marxistickou doktrínu v rámci strany.⁴⁷ Tento program také inicioval zaměření na postupné reformy a legislativní změny, které měly za cíl zlepšit životní podmínky a práva pracující třídy.⁴⁸ Tento přístup umožnil sociálním demokratům získat širší politickou podporu a stát se vlivnou politickou silou.

V roce 1889 došlo k vytvoření Druhé socialistické internacionály, mezinárodní organizace, která koordinovala aktivity sociálně demokratických stran z různých zemí. Tato internacionála přispěla k prosazení sociální demokracie jako globálního hnutí s důrazem na mezinárodní solidaritu a práva pracující třídy.⁴⁹

Na počátku 20. století se v sociální demokracii se začal prosazovat revizionistický proud, jehož hlavním představitelem byl Eduard Bernstein, který ačkoliv se podílel v roce 1891 na Erfurtském programu se distancoval od revolučního marxismu a prosazoval reformistický přístup.⁵⁰ Bernstein se snažil marxismus revidovat a přizpůsobit ho novým sociálním a ekonomickým podmínkám, kdy už nepovažoval zhroucení kapitalismu v blízké době za málo pravděpodobné. Na druhé straně spektra stáli příznivci revolučního marxismu, jako byli Rosa Luxemburg a Karl Liebknecht, kteří v roce 1919 vedli lednové povstání Spartakovců proti nové poválečné vládě reformních sociálních demokratů. Po potlačení tohoto povstání byli oba vůdci vzpoury zavražděni a zbylí členové Spartakovců se zůstali členy Komunistické strany Německa, jež Spartakovci vytvořili v roce 1918.⁵¹

3.2 Sociální demokracie v českých zemích

Podobnou ideovou proměnou jako v Německu, avšak s absencí puče si prošla sociální demokracie i v tehdejších českých zemích a později v ČSR. Ačkoliv byl vznik sociální demokracie v centrální a východní Evropě oproti Evropě západní opožděn, netýkal se tento fakt dědičných zemích Habsburských, kdy se české země dokonce řadili mezi nejvíce

⁴⁷ KAUTSKY, Karl. *The class struggle (Erfurt program)* [online]. Chicago: C. H. Kerr & company, 1910, s. 3 [cit. 11.04.2024]. Dostupné z: <http://archive.org/details/classstruggleerf0000kaut>

⁴⁸ Ibid., s. 8.

⁴⁹ KOLEKTIV. Second International - labor federation and political organization 1889. In: *Britannica* [online] [cit. 09.07.2024]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Second-International>

⁵⁰ Eduard Bernstein | German Social Democrat, Revisionist Marxist | Britannica. In: . 27. 2. 2024 [cit. 11.04.2024]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Eduard-Bernstein>

⁵¹ Spartacus League | Socialist, Revolution & Uprising | Britannica. In: . 21. 3. 2024 [cit. 11.04.2024]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Spartacus-League>

industrializované část podunajské monarchie. Industrializace byl totiž prvek potřebný ke vzniku proletariátu.

Sociální demokracie v zemích monarchie vznikla na základě dělnických spolků různých zaměření, jejichž zřizování vyvstávalo ze sociálního reformismu Ferdinanda Lassaleho, Franze H. Schulze-Delitzsche a Friedricha W. Raiffeisena. Počet těchto spolků pak v Předlitavsku dosáhl roku 1874 počtu 747 dělnických spolků.⁵²

V roce 1867 byl ve Vídni založen Dělnický vzdělávací spolek, který se stal centrem pro vznik sociálně demokratické strany. Přes počáteční úspěchy, jako bylo shromáždění tisíců dělníků a přijetí manifestu, rakouské úřady v roce 1868 zakázaly veškeré aktivity směřující k založení sociálně demokratických organizací, čímž dočasně zastavily politický pokrok dělnického hnutí.⁵³

Strana tak vznikla nakonec až roku 1874 na ilegálním sjezdu v Neudörflu u Vídeňského Nového Města. Tento zákaz se týkal i Československé sociálně demokratické strany dělnické, která vznikla jako součást celostátní strany roku 7. 4. 1878 na tajném břevnovském sjezdu. Tato česká odnož se postupně vyvíjela a do konce 90. let 19. století se stala dobře organizovanou masovou stranou s několika názorovými proudy.⁵⁴ V roce 1896 umožnila Badeniho volební reforma sociálním demokratům legálně kandidovat do parlamentu, což byl významný krok vpřed.⁵⁵

V roce 1907, po zavedení všeobecného mužského volebního práva v Předlitavsku, dosáhli rakouští sociální demokraté velkého úspěchu, když se s 87 poslanci stali nejsilnější stranou v říšské radě, z nichž 24 bylo z Československé sociálně demokratické strany dělnické. V rámci české sociální demokracie v Rakousku byl hlavní rozpor mezi autonomisty, kteří usilovali o větší samostatnost českých zemí, a centralisty, kteří podporovali užší spojení s rakouským státem. Tento vnitřní svár byl odlišný od běžných debat o revoluci versus evoluci, které byly typické pro sociálně demokratické strany v zahraničí.

⁵² PROKŠ, Petr. Československá sociálně demokratická strana dělnická (1878-1918). In: *Akademická encyklopedie českých dějin*. 3.

⁵³ Ibid.

⁵⁴ HLOUŠEK, Vít a Lubomír KOPEČEK. *Politické strany*, s. 34.

⁵⁵ PROKŠ, Petr. *Československá sociálně demokratická strana dělnická (1878-1918)*.

To dospělo až do té fáze, že mezi roky 1911 až roky 1918 zastávali české země dvě sociálně demokratické strany. Po skončení první světové války došlo ale k jejich sjednocení.

Na sjezdu československé sociálně demokratické strany dělnické, konaném od 27. do 30. prosince 1918, bylo rozhodnuto o sloučení Československé sociálně demokratické strany dělnické se Slovenskou sociálně demokratickou stranou Uherska, která byla předtím součástí Sociálně demokratické strany Uherska. K nim se přidala i centristická Česká sociálně demokratická strana v Rakousku, čímž došlo k posílení sociální demokracie v nově vzniklém Československu.⁵⁶

Během světové války a vzniku Československa se strana rozdělila na dvě hlavní frakce – umírněnou vedenou Bohumírem Šmeralem a radikální, ovlivněnou bolševickou revolucí v Rusku. Tento vnitřní konflikt vyústil v roce 1920 v rozdělení strany, kdy se radikální levice oddělila a založila v květnu 1921 Komunistickou stranu Československa (KSČ).

Po tomto rozdělení se SOCDEM soustředila na stabilizaci a konsolidaci. V období mezi dvěma světovými válkami se stala jednou z nejvýznamnějších politických stran v Československu. Byla zastoupena ve většině vládních koalic.

Strana úzce spolupracovala s prezidentem Tomášem Garriguem Masarykem a jeho konceptem demokratického socialismu. Postupem času se také měnil elektorát SOCDEM. Zatímco na počátku se strana opírala především o organizované dělnictvo, postupně začala oslovovat také střední třídu – úředníky, inteligenci a další skupiny, které sympatizovaly s jejím programem sociální spravedlnosti a reformismu. Tato proměna elektorátu byla klíčová pro udržení relevance a politického vlivu strany.

V předvečer druhé světové války SOCDEM vystoupila ze Socialistické dělnické internacionály a reorganizovala se na jednotnou levicovou stranu – Národní stranu práce. Po okupaci v roce 1939 se tato strana rozpustila a její členové se zapojili do Národního souručenství.

⁵⁶ ZÁPIS. *Protokol XII. řádného sjezdu československé sociálně demokratické strany dělnické konaného ve dnech 27., 28., 29. a 30. prosince 1918 v repres. domě v Praze (1918)* [online]. Praha: Ústřední dělnické knihkupectví, nakladatelství a antikvariát (Ant. Svěcený), , s. 9. Dostupné z: <https://masarykovaakademie.cz/knihy/protokol-xii-radneho-sjezdu-ceskoslovenske-socialne-democraticke-strany-delnicke-konaneho-ve-dnech-27-28-29-a-30-prosince-1918-v-repres-dome-v-praze-1918/>

Během německé okupace se sociální demokraté aktivně účastnili odboje proti nacistickému režimu, jak doma, tak v exilu. V ilegalitě působili pod hlavičkou různých odbojových organizací, jako byly Politické ústředí a Obrana národa. Mnoho členů strany bylo zatčeno, vězněno a popraveno. Vedoucí představitelé, kteří se dostali do exilu, zastupovali stranu v československé exilové vládě.⁵⁷

Po druhé světové válce se sociální demokracie v Československu vydala odlišným směrem než její západoevropské protějšky. Zatímco na Západě sociálně demokratické strany pomáhaly formovat moderní sociální státy, východoevropské strany včetně československé se dostaly pod silný vliv komunistických režimů a jejich cesty se výrazně odlišily.

Po osvobození Československa v roce 1945 byla SOCDEM obnovena jako jedna z klíčových stran Národní fronty a zpočátku podporovala úzkou spolupráci s KSČ. V roce 1947 se pod vedením Bohumila Laušmana začala odklánět od komunistů a prosazovat vlastní nezávislou politiku. Nicméně v únoru 1948, během komunistického převratu, byla strana ovládnuta prokomunistickými silami vedenými Zdeňkem Fierlingerem, což vedlo k násilnému sloučení s KSČ v červnu 1948⁵⁸. Mnoho členů, kteří nesouhlasili s tímto krokem, rezignovalo na další politickou činnost a skončili v exilu či ve vězení.⁵⁹

Po únorovém převratu odešla řada vedoucích představitelů SOCDEM do exilu, kde pokračovali v činnosti strany, především v Londýně a Paříži, a byli aktivní v mezinárodních socialistických organizacích.

Během Pražského jara 1968 se někteří bývalí členové SOCDEM pokusili obnovit činnost strany, avšak tento pokus byl přerušen srpnovou invazí vojsk Varšavské smlouvy a následnou normalizací, která potlačila reformní snahy a obnovila represivní režim.⁶⁰ Exilová SOCDEM nadále působila v zahraničí, spolupracovala s domácí opozicí a podporovala

⁵⁷ Z HISTORIE ČESKÉ SOCIÁLNÍ DEMOKRACIE. In: *Encyklopedie ČSSD založena ke 1. výročí založení strany* [online]. 2013 [cit. 09.06.2024]. Dostupné z: <http://www.historiecssd.cz/>

⁵⁸ HUŠEK, Petr a Josef SMOLÍK. *Politický systém a politické strany České republiky*. Zemědělská 1, Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2019, s. 81.

⁵⁹ HLOUŠEK, Vít a Lubomír KOPEČEK. *Politické strany*, s. 36.

⁶⁰ BRYNDA, Herbert. Pražské jaro 1968 a probuzení občanské společnosti III. In: *Radio Prague International* [online]. 14. 8. 2003 [cit. 11.06.2024]. Dostupné z: <https://cesky.radio.cz/prazske-jaro-1968-a-probuzeni-obcanske-spolecnosti-iii-8077137>

disidenty, účastnila se mezinárodních socialistických konferencí a informovala světovou veřejnost o situaci v Československu.

Po sametové revoluci v roce 1989 byla SOCDEM oficiálně obnovena na domácí půdě a brzy se etablovala jako významná politická síla, navazující na své historické tradice. SOCDEM tudíž je jednou z mála stran této rodiny v zemích bývalé RVHP, která není postkomunistickou stranou.⁶¹ V roce 1992 se přeměnila na Českou stranu sociálně demokratickou (ČSSD). V 90. letech se postupně stala hlavní opoziční silou a v roce 1998 zvítězila v parlamentních volbách, sestavila menšinovou vládu díky opoziční smlouvě s ODS. V roce 2002 SOCDEM opět zvítězila, ale nový premiér Vladimír Špidla odmítl pokračování opoziční smlouvy a sestavil koaliční vládu s KDU-ČSL a Uníí svobody.⁶² Během jejího působení byla dokončena politická a ekonomická transformace země, vstup do NATO v roce 1999 a rozhodnutí o vstupu do Evropské unie bylo potvrzeno v referendu v roce 2003.

Po roce 2004 se SOCDEM potýkala s vnitřními konflikty a ztrácela podporu voličů. V roce 2006 přešla do opozice, ale v roce 2010 dosáhla významného úspěchu v komunálních volbách, kdy získala v Praze 14 mandátů, což bylo nejvíce v její porevoluční historii. V roce 2012 úspěšně obhájila své pozice v krajských samosprávách.⁶³

Přesto se strana v posledních letech nachází v úpadku, zejména po účasti ve dvou vládách s hnutím ANO. Ve volbách do Poslanecké sněmovny v roce 2021 pod vedením Jana Hamáčka získala SOCDEM jen 4,65 % hlasů a přišla o všechna parlamentní mandáty, což vedlo k Hamáčkově rezignaci. Od prosince 2021 je předsedou SOCDEM Michal Šmarda,⁶⁴ který po nástupu do funkce provedl rebranding strany. Tento rebranding zahrnoval změnu názvu na Sociální demokracii (SOCDEM) a vytvoření nové vizuální identity. Cílem rebrandingu bylo modernizovat stranu a obnovit důvěru voličů.⁶⁵ Tato snaha se zatím ukazuje jako neúspěšná,

⁶¹ HUŠEK, Petr a Josef SMOLÍK. *Politický systém a politické strany České republiky*, s. 81.

⁶² HANSLÍK, Hanuš. Špidla se stal premiérem. *Mladá fronta Dnes* [online]. 2002.

⁶³ V opozici: nová zodpovědnost a nové výzvy. In: *socdem.cz* [online]. Dostupné z: <https://socdem.cz/historie-socdem/>

⁶⁴ KOPECKÝ, Josef. Nová tvář ČSSD Šmarda netřídí voliče na pražskou kavárnu a vesnickou hospodu. In: *iDNES.cz* [online] [cit. 09.06.2024]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/smarda-rozhovor-mistopredseda-cssd-vlada-babis-sobotka.A190304_094327_domaci_kop

⁶⁵ MEDIA, News. Z ČSSD je Sociální demokracie. Rebranding zajistil Konektor. In: *Médiář* [online]. 6. 2023 [cit. 09.06.2024]. Dostupné z: <https://www.mediar.cz/cssd-socialni-demokracie-rebranding-konektor/>

zejména po volebním debaklu SOCDEM ve volbách do Evropského parlamentu v roce 2024. Strana kandidovala s podporou hnutí Budoucnost a kandidátku vedl Lubomír Zaorálek. S hlavním volebním heslem „Vraťme Evropu lidem“⁶⁶ získala SOCDEM pouze 55 260 hlasů, což představuje pouhých 1,86 %.⁶⁷

3.3 Sociální demokracie v současné Evropě

SOCDEM se v tomto propadu volebních preferencí v posledních desetiletích příliš neliší od ostatních stran sociálně demokratické rodiny, které v posledních letech procházejí fenoménem zvaným pasokifikace, což je termín pro označení krize levicových stran v posledních desetiletí.⁶⁸

Samotný pojem "pasokifikace" pochází od řecké strany PASOK, což je zkratka pro Panhelénské socialistické hnutí. PASOK, jako levicová strana, zaznamenala výrazný pokles podílu hlasů ve volbách do helénského parlamentu: z 43,9 % v roce 2009 na 13,2 % v květnu 2012, 12,3 % v červnu 2012 a 4,7 % v roce 2015.⁶⁹

Tento propad byl přičítán špatnému zvládnutí řecké dluhové krize a zavedení tvrdých úsporných opatření. Dalším důvodem byla také korupce a klientelismus během vlády PASOKu. Strana byla kritizována za to, že svým paternalistickým přístupem vytvořila základy budoucích problémů tím, že nafoukla veřejný sektor. Desítky tisíc pracovních míst byly vytvořeny ve státních podnicích a přiděleny členům PASOKu.⁷⁰ Právě tento klientelistický systém narušil meritokracii ve společnosti, což mohlo i dle mého názoru také odradit voliče. Tímto se právě velmi PASOK podobal kartelové straně.

⁶⁶ *Program pro Evropu - Sociální demokracie Eurovolby* [online]. 2024 [cit. 10.06.2024]. Dostupné z: <https://eu.socdem.cz/program-pro-evropu/>

⁶⁷ ČSÚ. Celkové výsledky hlasování - Volby do Evropského parlamentu konané na území České republiky ve dnech 07.06. – 08.06.2024. In: *Volby.cz* [online] [cit. 10.06.2024]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ep2024/ep11?xjazyk=CZ>

⁶⁸ COX, Jacob S. PASOKification: Fall of the European Center Left or a Transformation of the System. *Governance: The Political Science Journal at UNLV*: [online]. 2019, roč. Vol. 6, č. Article 5, s. 2. Dostupné z: <https://digitalscholarship.unlv.edu/governance-unlv/vol6/iss2/5>

⁶⁹ Hellenic parliament - Election Results. In: *Hellenic Parliament* [online] [cit. 10.06.2024]. Dostupné z: <https://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Ekloges/Eklogika-apotelesmata-New/>

⁷⁰ LOWEN, Mark. How Greece's once-mighty Pasok party fell from grace. *BBC News* [online]. 2013 [cit. 10.06.2024]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-europe-22025714>

Dnes se ale mluví i o depasokifikaci či kinalifikaci⁷¹(KINAL byl název koalice v které PASOK kandidoval mezi lety 2017-2021) a to z důvodu, že se PASOKu v posledních několika letech opět začalo více dařit. V posledních volbách do Hellénského parlamentu strana získala 11,84 % a je tak po vládní pravicové straně Nová demokracie a levicové straně SYRIZA třetí nejsilnější stranou.⁷²

Zároveň si PASOK vedl velmi dobře v posledních komunálních volbách, kdy v Athénách, ve kterých se dlouhodobě daří spíše Nové Demokracii získal kandidát PASOKu Haris Doukas se svým zeleným programem⁷³ mandát starosty.⁷⁴

To podle mého naznačuje, že šance na obnovu sociálně demokratických stran v Evropě existují. Je však třeba si uvědomit, že v jednokolovém nepřímém systému, jaký máme v České republice, by se Haris Doukas nejspíše starostou nestal. V prvním kole totiž získal pouze 14 % hlasů, oproti jeho protikandidátovi z Nové demokracie, Kostasi Bakoyannis, který obdržel 41 % hlasů.⁷⁵

Tato skutečnost dle mého názoru podtrhuje důležitost volebního systému a jeho vliv na výsledek voleb. Obnova sociálně demokratických stran tedy vyžaduje nejen programové změny a schopnost oslovit voliče, ale také vhodnou adaptaci na institucionální a volební rámec, který umožní těmto stranám efektivně konkurovat.

Zároveň jak zdůrazňují Vít Hloušek a Lubomír Kopeček, sociálně demokratické strany čelí také změnám v elektorátu. V druhé polovině 20. století došlo k výrazným společenským a ekonomickým změnám, které ovlivnily tradiční voličskou základnu sociální demokracie. S poklesem tradičních dělnických voličů a nárůstem heterogenní střední třídy, která často upřednostňuje postmateriální hodnoty, musely tyto strany přehodnotit své strategie. To

⁷¹ KARAMPELAS, Polychronis. *Is Kinalification a Thing? The Hope of a Post-Pasokification Comeback* [online]. 2022 [cit. 10.06.2024]. Dostupné z: <https://europeelects.eu/2022/01/10/is-kinalification-a-thing-the-hope-of-a-post-pasokification-comeback/>

⁷² *Hellenic parliament - Election Results*.

⁷³ REDAKCE. Haris Doukas announces candidacy for Athens mayor. In: *eKathimerini.com* [online]. 3. 8. 2023 [cit. 10.06.2024]. Dostupné z: <https://www.ekathimerini.com/news/1217008/haris-doukas-announces-candidacy-for-athens-municipal-elections/>

⁷⁴ Municipality of Athens | Municipal elections – October 2023. In: *MINISTRY OF INTERIOR* [online]. 2023 [cit. 10.06.2024]. Dostupné z: <https://ekloges.ypes.gr/current/d/home/en/municipalities/9186/>

⁷⁵ Ibid.

zahrnovalo oslabení vazeb na odbory a pokusy o přilákání nových voličů s ekologickými a libertariánskými preferencemi.

Tato změna strategie však mnohdy odradila tradiční dělnické voliče, kteří přešli k radikální pravici. Sociálně demokratické strany se tak musely přizpůsobit a vyrovnat se s různými politickými požadavky, což často vedlo k vnitřním konfliktům a oslabení voličského potenciálu.⁷⁶

Současná západoevropská sociální demokracie tak osciluje mezi dvěma přístupy: modernizací a přijetím liberálnějších hodnot nebo setrváním na tradičnějších levicových pozicích. Tento rozkol často vede k ostrým vnitřním sporům a proměnlivému úspěchu ve volbách, jak lze vidět dle mého názoru i na rozkolu v rámci SOCDEM,⁷⁷ Ale také na přejmenování strany Česká Suverenita na ČSSD – Česká suverenita sociální demokracie, pod vedením bývalého předsedy SOCDEM Jiřího Paroubka, což odcizilo SOCDEM její starou značku.⁷⁸

⁷⁶ HLOUŠEK, Vít a Lubomír KOPEČEK. *Politické strany*, s. 80.

⁷⁷ BRODNÍČKOVÁ, Karolina. V SOCDEM na kolenou sílí nespokojenost - Novinky. In: . 16. 4. 2024 [cit. 10.06.2024]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-v-socdem-na-kolenou-sili-nespokojenost-40468127>

⁷⁸ ČTK. Paroubek se stal předsedou České suverenity, jež užívá značku ČSSD | ČeskéNoviny.cz. In: . 17. 2. 2024 [cit. 10.06.2024]. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/2480904>

4 Komunální politika

Ještě před samotnou komparací je nezbytné vytyčit základní teoretické pojmy, které se týkají komunální politiky, samosprávy a lokální demokracie. Tyto pojmy tvoří základní rámec pro pochopení fungování místní politiky a jejího významu pro demokratické procesy.

4.1 Komunální politika a místní demokracie

Komunální politika je klíčovým aspektem lokální demokracie. Aristoteles ve svém díle *Politika* zdůrazňuje, že státy by měly být dostatečně malé na to, aby se jejich občané vzájemně znali, ale ne tak malé, aby se staly nesamostatnými. Tento princip podtrhuje význam blízkosti správy k občanům a schopnosti efektivního řízení.⁷⁹

Komunální politika se zabývá správou a řízením místních záležitostí obcí a měst. Je to politika, která stojí nejbližší občanům a má přímý dopad na jejich každodenní životy. Komunální politika zahrnuje rozhodování o otázkách, jako jsou místní doprava, bydlení, školství, sociální služby, údržba veřejných prostranství a další služby poskytované místní samosprávou. Jedná se o dynamickou oblast, kde je nutné neustále reagovat na aktuální potřeby a problémy místní komunity.

Z pohledu demokratických transformací, jak uvádí Robert Dahl, první demokratická transformace probíhala v městských státech, jako byly antické Athény.⁸⁰ Tato transformace byla charakteristická přímou demokracií, kde občané měli možnost přímo rozhodovat o politických otázkách. Postupem času se však měnila situace a s rostoucí složitostí a velikostí států se začala prosazovat zastupitelská demokracie, a to i na lokální úrovni, což byla dle Dahla druhá demokratická transformace.⁸¹ Tato transformace přinesla koncept volených zástupců, kteří rozhodují jménem občanů. I přesto, že se změnil způsob vládnutí, základní principy místní demokracie zůstaly zachovány.

Z toho tedy vyplývá že současným nositelem veškeré veřejné moci je stát, který může část své moci přenechat jiným subjektům nestátního charakteru. Územní samospráva se tedy podílí na výkonu tzv. zbývající veřejné moci, což znamená tu část veřejné moci, která zbývá

⁷⁹ ČMEJREK, Jaroslav, Jaroslav BUBENÍČEK a Jan ČOPÍK. *Demokracie v lokálním politickém prostoru - Specifika politického života obcí v ČR*. České Budějovice: Grada Publishing, 2010, s. 9.

⁸⁰ Ibid.

⁸¹ Ibid., s. 10.

mimo moc státní. Tato zbývající veřejná moc je státem svěřena subjektům nestátního charakteru, které se starají o samosprávné obhospodařování veřejných záležitostí. I když je tato moc odvozena od státu, musí být s ní v souladu a nemůže jí odporovat.⁸²

Mezi základní demokratické procesy, jenž se pak v rámci místní demokracii odehrávají Jaroslav Bubeníček zahrnuje tyto body:

1. „Pravidelně opakující se volby
2. Právo politické opozice a menšin na vyjádření svých představ včetně možnosti ovlivnit rozhodovací proces
3. Možnost alternace vlád
4. Uznání a ochranu základních občanských a politických práv
5. Právo na osobní rozvoj, ekonomická práva a ekologická práva“⁸³

4.2 Samospráva

Důležitým bodem, jenž umožňuje odehrávání se procesů výše jmenovaných je právě princip místní samosprávy. Samospráva, jako obecný pojem, označuje schopnost určitého společenského celku samostatně spravovat specifické oblasti činností v rámci právních hranic, a to do značné míry nezávisle na širším politickém prostředí, jehož je součástí.⁸⁴ Termín samospráva se tudíž může aplikovat na různé typy organizací, institucí nebo komunit, které mají určitou míru nezávislosti. Například univerzitní samospráva, profesní samospráva (např. lékařské komory), nebo samospráva v rámci federací.

Naopak termín místní či lokální samospráva je zaměřený pouze na lokální politickou úroveň, přičemž platí, že konkrétně označuje samosprávu na úrovni obcí, měst a regionů. V česku tudíž platí na začátku této kapitoly zmíněná definice, přičemž je společenským celkem míněna právě obec.⁸⁵

⁸² BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada, 2009, s. 10.

⁸³ ČMEJREK, Jaroslav, Jaroslav BUBENÍČEK a Jan ČOPÍK. *Demokracie v lokálním politickém prostoru - Specifika politického života obcí v ČR*, s. 12.

⁸⁴ ŽALOUDEK, Karel. *Encyklopedie politiky*, s. 402.

⁸⁵ BALÍK, Stanislav. *Komunální politika*, s. 12.

Dle Stanislava Balíka jsou základními prvky obecní samosprávy následující body:“

1. území nebo činnost, vůči kterým působí,
2. osoby podřazené samosprávě,
3. existence samosprávy jako právnické osoby veřejného práva se soustavou samosprávných orgánů,
4. vlastní hospodaření a rozpočet“

Zásadní je pak podotknout, že v rámci (zejména české) samosprávy existuje určitá dualita. Tato dualita spočívá v tom, že správu vykonávají jak samosprávné orgány, tak orgány státní správy. Tím dochází k rozdělení kompetencí mezi tyto dva typy orgánů, kde každý má své specifické role a odpovědnosti⁸⁶

Tento fenomén pak v kombinaci se značnou rozdrobeností samosprávy dle odborných veřejných hlasů snižuje akceschopnost magistrátu.⁸⁷

⁸⁶ ŽALOUDEK, Karel. *Encyklopedie politiky*, s. 402.

⁸⁷ BOHÁČ, Ondřej. *Česko je skanzen, chováme se jako blázni, úředníci jsou odtrženi od reality, říká šéf pražského IPR Boháč* [online] [cit. 23.06.2024]. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/prostor-x/109453/cesko-je-skanzen-chovame-se-jako-blazni-urednici-jsou-odtrzeni-od-reality-rika-sef-prazskeho-ipr-bohac.html>

5 Sociálně demokratické strany v hlavních městech

Jak lze tedy z předchozích řádků vyčíst, tak jsou sociálně demokratické strany celkově v Evropě v opravdu složité situaci. Z těchto důvodů práce v následujících kapitolách představí sociálně demokratické strany ve třech hlavních městech Evropy. Práce se zaměří na porovnání jejich postavení ve třech hlavních městech Evropy: Praze, Berlíně a Londýně.

Berlín, hlavní město Německa, je klíčovým politickým centrem s bohatou historií levicové politiky, zejména v kontextu bývalého východního Německa. Sociálně demokratická strana Německa (SPD) a jiné levicové strany mají v Berlíně dlouhou historii a jejich politický vývoj může poskytnout užitečné paralely s Prahou. V stejně jako jejich schopnost přizpůsobit se a získat podporu voličů.

Londýn, hlavní město Spojeného království a významné politické a ekonomické centrum, má dlouhou tradici levicové politiky a sociálních hnutí. Labouristická strana zde tradičně má silnou základnu. Město však zažilo výrazné politické změny, například během starostovského mandátu Borise Johnsona. Johnson, i přes svou příslušnost k pravicové Konzervativní straně, která obvykle podporuje individuální automobilovou dopravu,⁸⁸⁹ zavedl několik progresivních opatření.

Johnson například zpřísnil tzv. "congestion charge,"⁹⁰ tedy poplatek za vjezd do centra města, a nastartoval proces vedoucí k vytvoření první ultra nízkoemisní zóny (ULEZ).⁹¹ Tento projekt, který měl za cíl zlepšit kvalitu ovzduší v Londýně, byl dokončen za mandátu jeho následníka, labouristického starosty Sadiqa Khana. ULEZ byl v cíli snížit emise víceméně úspěšný.⁹²

⁸⁸ WALKER, Peter a Peter Walker Deputy political EDITOR. Sunak 'backs drivers' with curbs on 20mph limits and bus lanes. *The Guardian* [online]. 2023 [cit. 15.06.2024]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/politics/2023/sep/29/rishi-sunak-plan-for-motorists-would-limit-travel-choices-campaigners-say>

⁸⁹ Tories pledge to scrap outer London Ulez. In: . 8. 6. 2024 [cit. 15.06.2024]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/articles/cw44vj3e1wyo>

⁹⁰ Congestion charge greener vehicles rule change planned. *BBC News* [online]. 2012 [cit. 15.06.2024]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-england-london-20400740>

⁹¹ Mayor confirms world's first Ultra Low Emission Zone. | London City Hall. In: . 26. 3. 2015 [cit. 15.06.2024]. Dostupné z: <https://www.london.gov.uk/press-releases/mayoral/ultra-low-emission-zone>

⁹² WALKER, Peter. Ulez helped London cut road pollution faster than rest of UK, report says. *The Guardian* [online]. 2024 [cit. 15.06.2024]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/environment/2024/mar/08/sadiq-khan-hails-remarkable-progress-in-improving-london-air-quality>

Porovnání těchto měst ukáže, jak různé volební systémy mohou ovlivňovat úspěch sociálně demokratických stran. Práce se také zaměří na volební programy a manifesty, abych identifikoval klíčová témata a rozdíly v politických prioritách. Tento přístup odhalí, jak se strany snaží reagovat na specifické potřeby a očekávání voličů.

Analýza bude zahrnovat vývoj od roku 2010, který byl zvolen kvůli jeho významu po finanční krizi z roku 2008. Tento rok představuje důležitý mezník v evropské politice a umožní sledovat, jak sociálně demokratické strany reagovaly na ekonomické a sociální výzvy a jak se vyvíjely jejich strategie a programy. Analýza končí rokem 2022 kdy kandidovala v Praze koalice Solidarita.

5.1 Praha

Pokud chceme pochopit politiku a společenská témata řešené pražskou komunální politikou, musíme si toto a následně i další komparovaná města přiblížit. Zaměříme se ale nejdříve na český systém komunální politiky.

5.1.1 Systém české komunální politiky a Praha

Jako za bod zrodu uzemní samosprávy v Českých zemích se považuje revoluční rok 1848,⁹³ který přinesl konec poddanství i vrchnostenské správy.⁹⁴ Následná první právní úprava z dne 20. března 1849 je zakončena zásadou „Základem svobodného státu je svobodná obec“. Tato devíza popisuje princip, dle nějž funguje samospráva dodnes.

Český systém samosprávy operuje na principu smíšené veřejné správy, což je model sdílený s východoevropskými státy a Německem. Tento model obecního zřízení přenáší určité pravomoci státní správy na samosprávy, které v těchto záležitostech nejednají autonomně, ale fungují jako přímé nástroje státní moci.⁹⁵

Je také důležité zdůraznit, že navzdory zavedení jednotného systému státní správy v období komunistického režimu mezi lety 1948 a 1990, česká samospráva historicky operovala a opět operuje v dvoukolejném systému už od roku 1848.⁹⁶ Balík však upozorňuje, že není

⁹³ ČMEJREK, Jaroslav, Jaroslav BUBENÍČEK a Jan ČOPÍK. *Demokracie v lokálním politickém prostoru - Specifika politického života obcí v ČR*, s. 19.

⁹⁴ *Ibid.*, s. 20.

⁹⁵ BALÍK, Stanislav. *Komunální politika*, s. 13.

⁹⁶ VODIČKA, Karel a Ladislav CABADA. *Politický systém České republiky: historie a současnost*. Praha: Portál, 2011, s. 382–383.

jednoznačné, zda česká samospráva více připomíná dualistický systém monokratického či kolegiálního typu.⁹⁷ Dualismus spočívá v existenci dvou paralelních správních struktur: jedné spravované samosprávnými orgány a druhé spravované státními správními orgány. Tímto se dosahuje rovnováhy mezi autonomií místních samospráv a kontrolou centrální vlády.

Tento dvoukolejný systém je charakteristický pro českou samosprávu a představuje důležitý aspekt jejího fungování. Rozdíl mezi monokratickým a kolegiálním typem spočívá v organizační struktuře a způsobu rozhodování; zatímco monokratický systém je řízen jedním vedoucím představitelem, kolegiální systém spoléhá na kolektivní rozhodování v rámci voleného orgánu.⁹⁸ Česká samospráva tudíž díky existenci institutu starosty, rady i zastupitelstva kombinuje tyto systémy. Členové rady musí být členy zastupitelstva, její funkční období se kryje s funkčním obdobím zastupitelstva a rada může být kdykoli odvolána.

5.1.2 Praha jako specifický případ

Hlavní město Praha představuje specifický případ v rámci českého systému komunální politiky. Zatímco většina obcí v ČR má obvyklé orgány, jako jsou zastupitelstvo, rada a starosta, Praha má ještě složitější strukturu. Je statutárním, což ji dává pravomoc členit své území na městské obvody či městské části s vlastními orgány samosprávy.⁹⁹ Taktéž je ale krajem, což ji dává specifické postavení v rámci české veřejné správy.¹⁰⁰

I proto má Praha vlastní zákon, který popisuje její fungování a privilegia. Zákon o hlavním městě Praze určuje že je Praha veřejnoprávní korporací s vlastním majetkem a příjmy, které hospodaří podle vlastního rozpočtu. Tento zákon rovněž specifikuje, že Praha může vystupovat v právních vztazích svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývajících.

⁹⁷ BALÍK, Stanislav. *Komunální politika*, s. 16.

⁹⁸ *Ibid.*, s. 15–16.

⁹⁹ ČESKO. § 4 odst. 2 zákona č. 128/2000 Sb., *Zákon o obcích (obecní zřízení) - znění od 1. 7. 2024*. [online]. 2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-128#p4-2>

¹⁰⁰ BALÍK, Stanislav. *Komunální politika*, s. 23.

Jedním z výrazných prvků, kterými se Praha liší od ostatních měst, je její právo navrhopvat zákony.¹⁰¹ Podle Zákona o hlavním městě Praze., je hlavní město Praha oprávněno vyjadřovat se k návrhům státních orgánů, které se dotýkají jejich samostatné působnosti, a tyto orgány jsou povinny, pokud je to možné, předem projednat s hlavním městem Prahou opatření dotýkající se jeho samostatné působnosti.¹⁰² Praha má také právo vydávat obecně závazné vyhlášky a nařízení, a to v rámci své samostatné i přenesené působnosti. Na rozdíl od jiných vyšších samosprávných celků (kraje) se v Praze volí v obecních volbách.

5.1.3 Současná organizační struktura

I struktura Prahy je řízena zákonem č. 131/2000 Sb. Ta je rozdělena do několika úrovní. Na nejvyšší úrovni stojí Zastupitelstvo hlavního města Prahy, které je voleno občany a má nejširší spektrum pravomocí v oblasti městské politiky a správy. Dále je zde Rada hlavního města Prahy, která je výkonným orgánem a jejíž členové jsou voleni zastupitelstvem. Starosta, známý jako primátor, je nejvyšším představitelem města a je zodpovědný za reprezentaci města navenek a za výkon správy.

Každá z 57 městských částí má své vlastní zastupitelstvo a radu, což umožňuje decentralizaci správy a přiblížení rozhodování k občanům. Tato struktura zajišťuje, že i přes velkou rozlohu a populaci města mohou být místní záležitosti efektivně řízeny na nižší úrovni. Na rozdíl od jiných vyšších samosprávných celků(kraje) se v Praze volí v obecních volbách.

5.1.4 Praha a SOCDEM

SOCDEM byla dlouhodobě po roce 1990 oproti ODS v Praze slabou stranou a nikdy neměla žádného primátora. Po sametové revoluci měla Praha šest primátorů za ODS, jednoho za TOP 09 jednoho, jednoho za ANO a jednoho za Piráty¹⁰³ což znamená, že mezi těmito primátory nenajdeme žádné klasické levicové politiky, což odráží širší trend politické orientace hlavního města směrem k pravici. Ačkoli někteří z těchto politiků čelili obviněním

¹⁰¹ ČESKO. § 59 odst. 2 zákona č. 131/2000 Sb. Zákona, o hlavním městě Praze - znění od 1. 7. 2024. [online]. 2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-131>

¹⁰² ČESKO. § 5 odst. 2 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze - znění od 1. 7. 2024. [online]. 2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-128#p4-2>

¹⁰³ Seznam pražských purkmistrů, starostů a primátorů: In: *PORTÁL HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY PRAHA.EU* [online] [cit. 17.06.2024]. Dostupné z: <https://praha.eu/stali-v-cele>

z levicových tendencí, sami se za levicové neoznačovali, což může být důsledkem současné vyprázdňenosti politických pojmů a pragmatického přístupu k politice.¹⁰⁴

Je nutné podotknout, že SOCDEM nikdy před rokem 2010 v Praze nezískala více než 12 mandátů, a tudíž zde byla vždy ve složité situaci. Avšak co se týče celostátní situace, SOCDEM na tom byla v období 2008-2010 velmi dobře, a to zejména po tzv. oranžové tsunami, kdy se podařilo SOCDEM v čele s předsedou Jiřím Paroubkem aktivizovat své voliče zejména díky zavedení zdravotnických poplatků ze strany pravicové vlády Mirka Topolánka. SOCDEM tak v Senátu získala 23 z 27 mandátů, o které se bojovalo, zatímco ODS se podařilo obhájit mandáty pouze 3, a to v pražských obvodech. Poslední mandát připadl KSČM. Díky těmto událostem se stal sociální demokrat, Miloš Štěch předsedou Senátu v roce 2010 na dalších osm let. Zároveň se senátními volbami probíhaly volby do zastupitelstev krajů, kde bylo vítězství SOCDEM ještě více znatelné díky tomu, že se jí podařilo ve všech krajích zvítězit a postavit koalici.

Proto situace napovídala, že SOCDEM vyhraje květnové parlamentní volby a složí novou vládu, zejména kvůli nepopulárním činnostem pravicové vlády v oblasti daní a zavádění politiky úsporných opatření.¹⁰⁵ Volby strana sice vyhrála, a předseda Paroubek chtěl sestavit koalici SOCDEM, ODS, KSČM, ale vzhledem k politické realitě nebyla ODS schopna akceptovat toto vládní složení,¹⁰⁶ a tudíž prezident několik dnů po volbách pověřil složením vlády předsedu ODS, Petra Nečase.¹⁰⁷ Zároveň už krátce po volbách Paroubek rezignoval na post předsedy a vedení a jednání a vládě se chopil místopředseda Bohuslav Sobotka.¹⁰⁸

¹⁰⁴ FREDRYCH, Martin. „Komunista“ Hříb versus „svatý“ Pospíšil. Praha se zas hádá, trapné a ubohé. In: *Aktuálně.cz* [online]. 15. 4. 2019 [cit. 17.06.2024]. Dostupné z: <https://nazory.aktualne.cz/komentare/komunista-hrib-versus-svaty-pospasil-praha-se-zas-hada/r~c420927c5f6711e9819e0cc47ab5f122/>

¹⁰⁵ Topolánek: Paroubek si chce vystávkovat státní bankrot. In: *Hospodářské noviny (HN.cz)* [online]. 1. 3. 2010 [cit. 17.06.2024]. Dostupné z: <https://byznys.hn.cz/c1-40812860-topolanek-paroubek-si-chce-vystavkovat-statni-bankrot>

¹⁰⁶ VADLEJCHOVÁ, Lucie. Klaus vyčkává, sestavením vlády zatím nikoho nepověří | Domov. In: *Lidovky.cz* [online]. 31. 5. 2010 [cit. 17.06.2024]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/klaus-vyckava-sestavenim-vlady-zatim-nikoho-nepoveri.A100531_105109_ln_domov_hs

¹⁰⁷ ODS. *Prezident Václav Klaus pověřil Petra Nečase sestavení vlády* [online]. ODS, 2010 [cit. 17.06.2024]. Dostupné z: <https://firmy.finance.cz/zpravy/finance/267129-prezident-vaclav-klaus-poveril-petra-necase-sestaveni-vlady/>

¹⁰⁸ Jiří Paroubek rezignuje na post předsedy ČSSD. In: *Novinky.cz* [online]. 29. 5. 2010 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-jiri-paroubek-rezignuje-na-post-predsedy-cssd-36054>

Parlamentní volby v roce 2010 dopadly pro Sociální demokracii nepříznivě, avšak pražská organizace strany byla přesvědčena o zisku většího počtu mandátů ve srovnání s minulými volbami.

Avšak politolog Pavel Šaradín už na začátku kampaně nedával SOCDEM velké šance. Tvrdil, že „socioekonomická situace většiny obyvatel hlavního města nahrává pravici, což potvrzují výsledky všech voleb. Praha je z logiky věci tradičně pravicová, a postavení sociálních demokratů proto u voličů metropole není jednoduché,“. Šaradín také poukazoval na to, že krátké období od posledních voleb SOCDEM nepřálo, protože voliči vládní koalice byli stále mobilizováni.¹⁰⁹

Nicméně důvěra SOCDEM na posílení vycházela z rostoucí nepopularity pražského vedení ODS a skandálů spojených s projektem Opencard, které výrazně podkopaly důvěru veřejnosti.¹¹⁰ ODS v Praze čelila reálné hrozbě ztráty svého hegemonního postavení, zejména poté, co ji v květnových volbách předběhla strana TOP 09.¹¹¹

Pro SOCDEM i TOP 09 se tudíž rýsovala příležitost využít této situace, zejména proto, že voliči nespokojení s vládní politikou škrťů měli tendenci podporovat SOCDEM. Přesto SOCDEM před volbami odmítala možnost široké koalice zahrnující TOP 09 a Věci Veřejné (VV) proti ODS. Lídr kandidátky na pražský magistrát, Jiří Dienstbier, se k možným koalicím vyjadřoval s tím, že by akceptoval spolupráci s TOP 09, avšak kategoricky odmítal účast ODS a VV, které kritizoval za napojení na kmotry z ODS. Nevylučoval tedy možnost, že SOCDEM zůstane v opozici.¹¹²

SOCDEM do těchto voleb kandidovala s heslem „Praha potřebuje více slušnosti, méně chamtivosti“ což poukazovalo na leitmotiv těchto voleb, kterým byla korupce na pražském

¹⁰⁹ ČTK a Vratislav DOSTÁL. Pražská ČSSD spouští volební kampaň a představí program. In: *Deník Referendum* [online]. 13. 9. 2010 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: <https://denikreferendum.cz/clanek/5941-prazska-cssd-spousti-volebni-kampan-a-predstavi-program>

¹¹⁰ Pavel Bém - Profil. In: *Novinky* [online]. 22. 2. 2023 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/tag/pavel-bem-25228>

¹¹¹ KOLÁŘ, Petr. ODS určitě ztratí. Jde o to kolik. *Lidové Noviny*. 2010.

¹¹² KOZ. Scénář v Praze je jen jeden. Bez Topky to nepůjde. In: *Parlamentnílisty.cz* [online]. 15. 10. 2010 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: <https://app-newtonmedia-eu.ezproxy.is.cuni.cz/cs-cz/monitoring/OP-23-2238/search/1831620/articles/136203717>

magistrátu, kterou vehementně odsuzovali SOCDEM, VV i TOP09.¹¹³ Ale pouze SOCDEM koalici s ODS vehementně odmítala, zatímco jiné strany byly k ODS smířlivější. Volební programy stran, které měly šanci dostat se na magistrát, byly značně podobné a všechny se vymezovaly vůči ODS, včetně nového kandidáta na primátora za ODS, Bohuslava Svobody, jenž sliboval změnu v rámci ODS.¹¹⁴

Dienstbier uváděl důvody pro volbu SOCDEM takto: „Jsme jedinou alternativou ke stranám vládní koalice. Snažíme se o zachování a rozvíjení veřejných služeb. V Praze bych zmínil výstavbu sociálních a startovacích bytů. Naší prioritou je transparentní radnice a rozvoj dopravy. Chceme chránit zeleň a sport před zástavbou.“¹¹⁵ V dalším rozhovoru pak opět Dienstbier potvrzoval stavbu malometrážních startovacích bytů jako svou prioritu. Zároveň politici SOCDEM vyčítali ODS, že ji vzala její čtyři roky starý “nápad“ na jízdné zdarma pro děti do 15 let.¹¹⁶

Kampan v roce 2010 byla ale přesto vše podle mého názoru povrchní a zaměřovala se spíše na personální otázky než na reálné programové rozdíly. Právce, zastoupená VV, měla obdobné priority jako levicová SOCDEM, což podtrhovalo tuto povrchnost. Toho si byli vědomi i lidé v té době, což potvrzuje například politolog Jan Kubáček, který v rozhovoru pro ČRo uvedl:

„Kampaně se velmi individualizují. Na rozdíl od programů týmových kandidátů se nabízí v podstatě pouze tváře lídrů, jejich fyziognomie, životopis, hodnoty, ale i poklesky a neúspěchy. Tento trend, známý jako amerikanizace, se projevuje nejen v metropolích a krajských městech, ale i v menších městech.“¹¹⁷

Dalším zajímavým bodem kampaně byla doprava, kde se Dienstbierovi postoje nejvíce odlišovaly od ostatních stran kromě koalice Zelených + SNK+ED. Obecně všechny strany proklamovaly, že chtějí lepší dopravu, ale v konkrétním provedení se lišily. Dienstbier

¹¹³ FROUZOVÁ, Kateřina. Suchar, alfa samec, bojovník. Jak působí kandidáti na primátora Prahy. In: *iDNES.cz* [online]. 23. 9. 2010 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/praha/zpravy/suchar-alfa-samec-bojovnik-jak-pusobi-kandidati-na-primatora-prahy.A100923_1455186_praha-zpravy_sfo

¹¹⁴ Proč by měli lidé volit právě mne a mou stranu? *Mladá fronta DNES*.

¹¹⁵ Ibid.

¹¹⁶ PAŠTĚKA, Hynek a Petr JANIŠ. Boj o Prahu připomíná parlamentní volby. *PRÁVO*. 2010.

¹¹⁷ KUBÁČEK, Jan. *Rozhovor na aktuální téma - Komunální volby 2010* [online]. 2010 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: <https://app-newtonmedia-eu.ezproxy.is.cuni.cz/cs-cz/monitoring/OP-23-2238/search/1831620/articles/136220440>

v předvolební debatě na ČRo, kde se v jedné části debatovalo zklidnění magistrály na městskou třídu, tvrdil stejně jako kandidát zelených Witzany, že by nepodmiňoval zklidňování magistrály dostavěním okruhů, ale naopak tvrdil, že je potřeba jednat nyní. Zároveň kritizoval nápady jak kandidátky na primátorku Marty Semelové za KSČM i kandidáta na primátora za TOP09 Zdeňka Tůmi na zahloubení magistrály pod zem. Dienstbier argumentoval, že projekt tunelu u Muzea je neefektivní a pouze by stahoval další dopravu do centra města, čímž by zhoršoval stávající problémy. Uvedl, že je nutné zaměřit se na zklidnění povrchové dopravy a přeměnit magistrálu na městskou třídu, která bude lépe integrovaná do městské struktury a bude přátelštější pro chodce a cyklisty.

Oproti tomu Tůma z TOP 09 obhajoval projekt krátkého tunelu za Národní Muzeem jako realistické řešení, které by mělo stát méně než 2 miliardy korun a mělo by podle něj zlepšit veřejný prostor v okolí Václavského náměstí. Marta Semelová za KSČM zastávala názor, že dlouhodobým řešením by měl být delší tunel od Nuselského mostu až po Štvanici, což by však bylo finančně náročnější a z pohledu Dienstbiera neefektivní.

Dienstbier zdůrazňoval, že jakékoliv zklidnění dopravy by mělo být spojeno s podporou veřejné dopravy a rozvojem infrastruktury pro pěší a cyklisty. Kritizoval přístupy, které by vyžadovaly rozsáhlé stavební práce a vysoké náklady, a místo toho propagoval okamžitá a méně nákladná řešení, která by mohla být realizována rychle a měla by přímý dopad na kvalitu života obyvatel.

Tento rozdíl v přístupu k dopravní problematice v Praze byl klíčovým bodem Dienstbierovy kampaně, který ukázal jeho snahu o pragmatická a efektivní řešení oproti nákladným a dlouhodobým projektům navrhovaným jeho soupeři. Tento dle mého názoru pragmatismus lze uvést na termínu dopravní indukce a na studiích které ukazují, že kdyby se postavily všechny okruhy, tak do centra přivedou další dopravu.¹¹⁸

Shrnuto, SOCDEM v Praze čelila strukturálním výzvám spojeným s pravicovou orientací města a vnitřními politickými komplikacemi. Přestože se jí podařilo využít určitých

¹¹⁸ AUTO*MAT, Vratislav Filler /. Miliony kilogramů CO2 ročně: Spočítali jsme klimatické dopady Blanky a Městského okruhu. In: *AutoMat* [online]. 21. 12. 2021 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: <https://auto-mat.cz/28357/miliony-kilogramu-co2-rocne-spocitali-jsme-klimaticke-dopady-blanky-a-mestskeho-okruhu>

momentálních slabin ODS, její dlouhodobé postavení zůstávalo obtížné kvůli silné pravicové tradici v metropoli.

Posledním bodem před shrnutím výsledků voleb je reforma pražských obvodů. V komunálních volbách roku 2006 byla Praha jednotným obvodem. Avšak krátce před volbami prosadila ODS, jako vládnoucí strana na pražském magistrátu, zásadní volební reformu. Tato reforma výrazně oslabil kandidátky menších stran, jako byly VV, KSČM a koalice Zelených+SNK ED.¹¹⁹

ODS obhajovala rozdělení na sedm obvodů jako snahu o zjednodušení a zpřehlednění volebních lístků, kde by voliči měli místo přibližně 1500 jmen jen 180 kandidátů. Další argumentací byly ekonomické úspory a lepší reprezentace lokálních zájmů. Kritici však tvrdili, že tento krok zvýhodňuje ODS a ztěžuje malým stranám získání mandátů, protože zvyšuje počet hlasů potřebných k zisku jednoho zastupitele.

Opozice, včetně Strany zelených, SOCDEM, KDU-ČSL, SNK ED a VV, tvrdila, že rozdělení diskriminuje menší strany a narušuje demokratická pravidla.¹²⁰ Tyto strany podaly stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu (NSS), který však stížnost zamítl. NSS uvedl, že nové uspořádání neodporuje ústavním principům a že rozdělení Prahy na sedm obvodů obstojí ve světle judikatury Ústavního soudu.

Reforma měla dalekosáhlé důsledky. Z mého pohledu nebyla ODS vedena veřejným zájmem, jak tvrdili její zástupci, ale spíše snahou o udržení své politické dominance. Tento krok ukazuje, jak může být volební systém manipulován pro politické účely, což může zhoršovat důvěru veřejnosti v demokratický proces.

5.1.5 Výsledky voleb Zastupitelstva hlavního města Prahy 2010 a povolební období

Volby, jak se předpokládalo, v Praze vyhrála TOP09 s 30,26 % hlasů a získali 26 mandátů. Tento výsledek byl pro TOP09 velkým úspěchem, jelikož do magistrátu kandidovali poprvé.

¹¹⁹ JIM. Zelení napadnou rozdělení Prahy na sedm obvodů, stížnost podpoří další strany - Novinky. In: . 10. 2010 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-zeleni-napadnou-rozdeleni-prahy-na-sedm-obvodu-stiznost-podpori-dalsi-strany-64057>

¹²⁰ ČTK. Strany napadly u soudu rozdělení Prahy na sedm volebních obvodů | Domov. In: *Lidovky.cz* [online]. 11. 7. 2010 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/strany-napadly-u-soudu-rozdeleni-prahy-na-sedm-volebnich-obvodu.A100711_190400_ln_domov_ter

Na druhém místě skončila ODS s 23,10 % hlasů čímž obdržela 20 mandátů. ODS tak zaznamenala výrazný pokles, ztratila 22 mandátů ve srovnání s volbami v roce 2006.

SOCDEM získala 17,85 % hlasů a 14 mandátů, což znamenalo nárůst o téměř 2 % hlasů a 2 mandáty oproti předchozím volbám.

KSČM s 6,82 % hlasů získala 3 mandáty, o 3 mandáty méně než v roce 2006. A koalice SNK-ED získala 5,90 % hlasů a VV získali 5,66 % hlasů ale ani jedna nezískala mandát. To z důvodů zmiňované volební reformy, které oslabilo jak tyto dvě strany, tak KSČM.¹²¹ SNK-ED a Zelení tak přišli o celkem 10 mandátů, které drželi z předchozích voleb jako jednotlivé strany.¹²²

Hned po výsledcích se zmírnila velká nesnášenlivost mezi ODS a dalšími stranami. Několik dnů po volbách situace napovídala tomu, že se primátorem stane Tůma za TOP09, přičemž by vládl v koalici společně s ODS. Tůma měl však jednu podmínku, která vyjednávání komplikovala, a to požadavek, aby se nové magistrátní koalice neúčastnili politici ODS z minulého magistrátu.¹²³ Toto Bohuslav Svoboda nepovažoval za problém, ale uvnitř ODS panovaly velké spory. Zároveň probíhalo jednání mezi TOP09 a SOCDEM, kdy byl Dienstbier této koalici nakloněn, avšak členská základna SOCDEM si přála více koalici s ODS.¹²⁴

Nakonec se situace vyřešila tak, že primátorem se 30.11.2010 stal Bohuslav Svoboda z ODS, přičemž vytvořil koalici se SOCDEM. Toto bylo bráno veřejností jako obrovská zrada na voliče¹²⁵ a setkalo se to s nesouhlasem, jak Sobotky, tak premiéra Nečase. Tato koalice ale nebyla dlouhodobě stabilní a vedla k častým sporům, které vyústily v její rozpad v roce 2011. Politolog Lukáš Jelínek pak považuje vznik koalice jako ukázkou, že“ se pražská politika spíš

¹²¹ NĚMEC, Jan. Politolog živě: Nebyly to úplně spravedlivé volby | Aktuálně.cz. In: *Aktuálně.cz* [online]. 17. 10. 2010 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/politika/politolog-zive-nebyly-to-uplne-spravedlive-volby/r~i:article:680273/>

¹²² JIM. *Zelení napadnou rozdělení Prahy na sedm obvodů, stížnost podpoří další strany - Novinky.*

¹²³ ČTK. Rudolf Blažek se stal členem vyjednávacího týmu ODS v Praze. In: *Deník Referendum* [online]. 19. 10. 2010 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: <https://denikreferendum.cz/clanek/6735-rudolf-blazek-se-stal-clenem-vyjednavaciho-tymu-ods-v-praze>

¹²⁴ PAR. Povolební komplikace: Tůma nakonec primátorem být nemusí. In: *parlamentnilisty.cz* [online]. 10. 10. 2010 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: <https://app-newtonmedia-eu.ezproxy.is.cuni.cz/cs-cz/monitoring/OP-23-2238/search/1835770/articles/136146804>

¹²⁵ TŮMA, Zdeněk. *Protesty proti sestavování koalice ODS a ČSSD v Praze* [online]. 2010 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: <https://app-newtonmedia-eu.ezproxy.is.cuni.cz/cs-cz/monitoring/OP-23-2238/search/1835858/articles/135419159>

váže na osobní a ekonomické vazby aktérů politického dění, než na závazky voličů nebo programy koaličních stran“ A domníval se, že dohodou ODS s SOCDEM znamenala oslabení snahy premiéra Nečase na očistění ODS a Bohuslava Sobotky a sociální demokracie, kteří se snažili přesvědčit, že SOCDEM je stranou moderní.¹²⁶

5.1.6 Rozpad koalice

Po rozpadu koalice mezi ODS a SOCDEM na pražském magistrátu, který prosadil šéf pražské ODS Boris Šťastný, který byl napojen na členy starého magistrátu a kmotra Tomáše Hrdličku, se politická scéna na pražské radnici opět ocitla v nejistotě.¹²⁷ Koalice, která vznikla po volbách v roce 2010, se ukázala jako nestabilní a plná vnitřních sporů. ODS, která zaznamenala výrazný pokles podpory ve volbách, se rozhodla jednat s vítězem voleb, stranou TOP 09, která se dosud nacházela v opozici.

Jedním z hlavních důvodů, proč Šťastný prosadil ukončení koalice s SOCDEM, byla z mého pohledu vyfabulovaná obava z rozpočtové krize a narůstajícího zadlužení města. Tato situace se projevovala neschopností úspor v investičních i běžných výdajích všech resortů. Šťastný požadoval vytvoření koalice s TOP 09, která by měla zajistit rozpočtovou odpovědnost.¹²⁸

Rozhodnutí o konci koalice podpořila většina členů regionální rady ODS, přičemž jen několik členů včetně primátora Bohuslava Svobody hlasovalo proti. Svoboda, který se stal primátorem jako nestraníkem s podporou ODS, si během svého působení v čele radnice vyrobil nepřátele v části pražské ODS. Jeho snaha o nezávislou a neovlivnitelnou politiku byla v rozporu s názory některých členů strany.¹²⁹ I když Šťastný odmítal, že by šlo o pokus sesadit

¹²⁶ HOŠKOVÁ, Viktorie et al. ODS a ČSSD se nad ránem dohodly. Budou vládnout Praze. In: *iROZHLAS* [online]. 16. 11. 2010 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/ods-a-cssd-se-nad-ranem-dohodly-budou-vladnout-praze_201011161320_akottova

¹²⁷ JIM a TRJ. Svoboda převezl odpůrce v ODS a dohodl se s TOP 09, primátorem zůstane - Novinky. In: . 24. 11. 2011 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-svoboda-prevezl-odpurce-v-ods-a-dohodl-se-s-top-09-primatorem-zustane-136998>

¹²⁸ BERNÝ, Šárka Formánková, Aleš. ODS si řeší své vnitřní spory, říká o rozpadu pražské koalice ČSSD. In: *iDNES.cz* [online]. 22. 11. 2011 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/praha/zpravy/ods-si-resi-sve-vnitri-spory-rika-o-rozpadu-prazske-koalice-cssd.A111122_1688764_praha-zpravy_sfo

¹²⁹ KOPECKÝ, Josef. Pražská ODS ukončila po roce koalici s ČSSD. Do hry se vrací TOP 09. In: *iDNES.cz* [online]. 21. 11. 2011 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/prazska-ods-ukoncila-po-roce-koalici-s-cssd-do-hry-se-vraci-top-09.A111121_180034_praha-zpravy_kop

Svobodu, spekulace o této možnosti stále rostly. Mnozí viděli v tomto kroku snahu odstranit Svobodu z čela radnice a případně obnovit koalici s SOCDEM, ale bez něj.

Primátor Svoboda se i přes složitou situaci snažil pokračovat ve své práci a navrhl škrty ve výdajích města na příští rok. Tento krok byl nezbytný pro stabilizaci rozpočtu a zabránění dalšímu zadlužování. Avšak jednání o nové koalici s TOP 09 nebylo snadné.

Předseda ODS Petr Nečas podpořil jednání o středoprávní koalici s TOP 09, přičemž vyjádřil preference pro tuto koalici oproti spolupráci s SOCDEM. Na druhé straně předseda pražské TOP 09 František Laudát uváděl, že strana je připravena jednat, ale také zvažuje možnost spolupráce s SOCDEM.¹³⁰

Snaha Borise Šťastného, ale nakonec dopadla tak, že místo dosažení svého cíle čelil dalším komplikacím. Svoboda se totiž nevzdal a dokázal se domluvit s TOP 09 na nové koalici. Tento krok byl překvapivý, protože mnoho členů ODS očekávalo, že TOP 09 bude vyžadovat výměnu primátora jako podmínku pro spolupráci. Svoboda však prokázal schopnost vyjednat a zajistit si podporu nejen ze strany TOP 09, ale i premiéra Petra Nečase.¹³¹

5.1.7 Rada Tomáše Hudečka s podporou SOCDEM

Koalice mezi ODS a TOP 09 se rozpadla kvůli dlouhodobým neshodám a vnitřním sporům. Tyto problémy se projevíly v rozdílných názorech na klíčové otázky, jako je rozpočet města, investice do infrastruktury a strategie rozvoje. Jedním z hlavních důvodů bylo i napětí mezi primátorem Bohuslavem Svobodou a částí pražské ODS, která se ho snažila odstranit.

Po pádu koalice začala TOP 09 jednat se SOCDEM o vytvoření nové menšinové vlády. Sociální demokraté se dohodli na toleranci menšinové vlády TOP 09, čímž umožnili zvolení Tomáše Hudečka novým primátorem Prahy. Hudeček se stal jediným kandidátem a získal podporu 36 zastupitelů z 43 přítomných.

¹³⁰ FORMÁNKOVÁ, Aleš Berný, Jan Jiříčka, Šárka. Praha se nejspíš vrací k pravicové vládě, jednání začnou v řádu hodin. In: *iDNES.cz* [online]. 22. 11. 2011 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/sef-prazske-ods-popira-ze-rozpad-koalice-ma-za-cil-odstranit-primatora.A111122_1688776_praha-zpravy_sfo

¹³¹ BARTŮNĚK, Jaromír. 7 PŘÍPADŮ, které otřásly politikou. In: *Profit* [online]. 12. 2011 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: <https://app-newtonmedia-eu.ezproxy.is.cuni.cz/cs-cz/monitoring/OP-23-2238/search/1835930/articles/128521277>

Při jednání o podpoře nové rady si SOCDEM stanovila několik podmínek:

Nezvyšování jízdného v MHD: SOCDEM požadovala, aby se nezvyšovala cena předplatních kuponů na městskou hromadnou dopravu.

Nezvyšování ceny odvozu odpadu: Sociální demokraté chtěli zabránit zdražení této služby pro obyvatele Prahy.

Nepřevádění nemocnic: SOCDEM požadovala, aby ministr zdravotnictví Leoš Heger z TOP 09 nepřeváděl nemocniční zařízení z kompetence státu na hlavní město.

Dalšími body dohody byly například nezbytnost dokončení tunelu Blanka, prodloužení trasy metra A do Motola a pokračování projektu Opencard. Strany se také dohodly na řešení situace kolem Kongresového centra Praha a odkupu akcií Pražských služeb a Pražské plynárenské, kde je město většinovým vlastníkem.

Po zvolení Tomáše Hudečka primátorem rezignovali dva radní, Pavel Richter a Helena Chudomelová. Hudečkova nová rada se skládala z členů TOP 09. SOCDEM získala osm křesel předsedů výborů zastupitelstva, což jim poskytlo vliv na rozhodovací procesy.

Oproti krizové situaci při rozpadu koalice ODS a SOCDEM, tak v tomto případě SOCDEM dosáhla dobrých zisků.

5.1.8 Volební kampaň SOCDEM 2014

Volební kampaň SOCDEM v Praze pro komunální volby v roce 2014 byla vedena pod vedením Miloslava Ludvíka, který byl lídrem kandidátky. Jeho hlavním heslem bylo "Změňme Prahu k lepšímu!".¹³² Kampaň se soustředila na zlepšení kvality života obyvatel Prahy, což zahrnovalo několik klíčových bodů a priorit.

Ludvík a SOCDEM se vymezili proti nadměrné developerské činnosti, která podle nich slouží pouze spekulantům a ohrožuje kvalitu života obyčejných obyvatel. Plánovali regulovat nové projekty a důkladně přehodnotit existující velké projekty, jako Masarykovo

¹³² „Změňme Prahu k lepšímu!“, vyzývá Miloslav Ludvík. In: *Aktuálně.cz* [online]. 10. 2014 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zmenme-prahu-k-lepsimu-vyzyva-miloslav-ludvik/r~95390a9c4ae611e480800025900fea04/>

nádraží nebo Smíchov City. SOCDÉM chtěla zahájit výstavbu malometrážních bytů s nízkým nájemným pro seniory a mladé rodiny, čímž by zvýšila dostupnost bydlení.

Toto téma využíval k vymezení se vůči kandidátovi na primátora Hudečkovi, když tvrdil, že „V Praze se doslova přemnožily megalomanské developerské projekty, které slouží spekulantům s nemovitostmi, místo toho, aby se zachoval životní prostor pro obyvatele, stavěly dostupné byty pro Pražany a opravovaly se chátrající budovy.“¹³³

Zdá se mi nevhodné tvrdit, že komerční výstavba a výstavba dostupného bydlení jsou vzájemně neslučitelné. Navíc, prohlášení o nadměrném počtu developerských projektů považuji za značně zavádějící. Je pravda, že město dlouhodobě čelí problémům spojeným s vytvářením monofunkčních čtvrtí od jednoho developera.¹³⁴ To však neimplikuje inherentní negativitu developerské výstavby.

Ludvík zároveň kritizoval Hudečka za vytvoření IPRu, k němuž se vyjádřil: „*Hudeček svou nezkušenost s řízením města maskuje vytvořením Institutu plánování a rozvoje města, který kývne na kdejakou zhůvěřilost. Je to organizace, která má téměř půlmiliardový rozpočet a za tyto peníze radí nastěhovat do města dalšího půl milionu lidí. Pro obyčejné obyvatele Prahy by to byla katastrofa. Zahušťování zástavby povede ke snížení kvality života, zmizí volné plochy pro zeleň, dojde ke zhoršení dopravní situace a k náporu na mateřské i základní školy v dané lokalitě.*“¹³⁵

Na jednu stranu tedy Ludvík požaduje dostupné bydlení, ale na druhou stranu téměř odmítá jakoukoliv výstavbu a tvrdí, že by nastěhování půl milionu lidí do Prahy zhoršilo dopravu. To však nemusí být nutně pravda, jelikož má Praha oproti jiným městům relativně nízkou hustotu obyvatelstva¹³⁶ a doprava by se tudíž dala vyřešit lepším plánováním města krátkých vzdáleností.

¹³³ „Změňme Prahu k lepšímu!“, vyzývá Miloslav Ludvík. In: Aktuálně.cz [online]. 10. 2014 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zmenme-prahu-k-lepsimu-vyzyva-miloslav-ludvik/r-95390a9c4ae611e480800025900fea04/>

¹³⁴ VINKLÁROVÁ, Anna. *Radiátor z devadesátek. Zlatá budova od „Zahy Hadid“ je vztyčeným prostředníkem městu i zákonům* [online]. 2023 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: <https://a2larm.cz/2023/11/radiator-z-devadesatek-zlata-budova-od-zahy-hadid-je-vztyceny-m-prostrednikem-mestu-i-zakonum/>

¹³⁵ „Změňme Prahu k lepšímu!“, vyzývá Miloslav Ludvík.

¹³⁶ NOVÁ, Eliška. Praha v roce 2050 splyne se Středočeským krajem, v aglomeraci bude žít třetina Česka | Byznys. In: *Lidovky.cz* [online]. 16. 11. 2018 [cit. 18.06.2024]. Dostupné

Navíc je potřeba dodat, že toto Ludvíkovo „tažení“ proti developerům nemuselo vypadat pro voliče uvěřitelně, když na jednotlivých radnicích často právě SOCDEM s developery blízce spolupracovala. Za příklad mohou dát městskou část Prahy 7 kde koalice SOCDEM a ODS plánovala novou radnici za 1,6 miliardy a také vybudovat na brownfieldu Praha-Bubny obchodní centrum.¹³⁷ Proti tomuto se zvedla vlna občanské nevole a díky tomu od roku 2014 až do současnosti na radnici Prahy 7 vládne městská strana Praha sobě. Radnice nakonec stála 331 milionů korun.¹³⁸

Další prioritou bylo rozšíření kapacity Lékařských služeb první pomoci a zlepšení služeb pro bezdomovce, což zahrnovalo nejen represivní, ale i sociální řešení problému.

Ludvík, jako ředitel nemocnice, zdůrazňoval potřebu rozšíření zdravotních a sociálních služeb více než jeho protikandidáti, kteří se často soustředili na jiné oblasti. SOCDEM navrhovala komplexní sociální přístup k řešení bezdomovectví, zatímco některé jiné strany, jako například ODS, navrhovaly spíše represivní opatření. Prosazoval nejen represivní, ale i sociální řešení problému. Známý byl také svým vehementním prosazováním kamer do veřejného prostoru.¹³⁹

SOCDEM podporovala financování velkých projektů, jako je metro D, pomocí evropských fondů, stejně jako jiné strany a víceméně se v oblasti dopravy shodovala s ostatními stranami až na oblast řešení magistrály, kde SOCDEM věřila v brzkou humanizaci magistrály po zprovoznění tunelu Blanka. Ludvík ale narozdíl od Dientsbiera už neodsuzoval zatunelování v oblasti Muzea.¹⁴⁰

z: https://www.lidovky.cz/byznys/praha-v-roce-2050-splyne-se-stredocesky-krajem-v-aglomeraci-bude-zit-tretina-ceska.A181116_125245_In_byznys_eventy_pkk

¹³⁷ ČTK. V Praze je nejpravděpodobnější koalice ANO, ČSSD a Trojkoalice - Metro.cz. In: *iDNES.cz* [online]. 17. 10. 2014 [cit. 19.06.2024]. Dostupné z: http://www.metro.cz/v-praze-je-nejpravdepodobnejsi-koalice-ano-cssd-a-trojkoalice-puf-praha.aspx?c=A141017_155304_co-se-deje_jbs

¹³⁸ LUDVÍK, Matěj. Brzy otevře upravená radnice Prahy 7, podle opozice nebude dostačovat. In: *iDNES.cz* [online]. 11. 11. 2019 [cit. 19.06.2024]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/praha/zpravy/stavbba-nove-radnice-v-praze-7-v-holesovicich-kapacita-nejstaci.A191107_512766_praha-zpravy_rsr

¹³⁹ BELICA, Tomáš. Rozhovor: Kamery ochránily Motol, pomohou i Praze, slibuje kandidát na primátora za ČSSD - Metro.cz. In: *iDNES.cz* [online]. 24. 9. 2014 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: http://www.metro.cz/rozhovor-kamery-ochranily-motol-pomohou-i-praze-slibuje-kandidat-na-primatora-za-cssd-gl1-praha.aspx?c=A140924_153029_co-se-deje_bel

¹⁴⁰ LUDVÍK, Miloslav. *Nevím vše z volebního programu, přiznává pražský lídr Ludvík* | *Aktuálně.cz* [online]. 2014 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: <https://video.aktualne.cz/prazsky-lidr-cssd-ludvik-neznam-detaily-volebniho-programu/r~98a6b86a48ba11e4b6a30025900fea04/r~b78ff2ea4ed311e4b269002590604f2e/>

SOCDEM chtěla také zvýšit transparentnost úřadů, umožnit lidem vyřizovat záležitosti přes internet a zveřejňovat detailní přehledy příjmů a výdajů města.¹⁴¹ Což deklarovala strana už před volbami minulými

Předvolební situace v Praze byla charakterizována výraznou konkurencí mezi mnoha politickými subjekty. Ludvíkova zkušenost v řízení velké nemocnice byla prezentována jako jeho kvalifikace pro efektivní vedení města. Avšak dle mého názoru nemohla jakákoliv kampaň setřást pověst oportunistické strany, která vládla jak se Svobodou, tak s Hudečkem.

Ludvík před volbami jasně odmítal koalici pouze KSČM, ačkoliv tvrdil, že by s ODS vládnul nerad.¹⁴²

5.1.9 Výsledky voleb 2014

Volby do zastupitelstva hlavního města Prahy v roce 2014 proběhly v rámci obecních voleb v pátek 10. října a sobotu 11. října 2014. Pražané nově volili 65 zastupitelů místo dřívějších 63. Do zastupitelstva hl. m. Prahy se podařilo dostat sedmi subjektům. Území města bylo nyní opět pouze jedním volebním obvodem.

Ve volbách zvítězilo nové hnutí ANO 2011 s 22,08 % hlasů, což jim vyneslo 17 mandátů. Druhá v těsném závěsu byla TOP 09 s 20,07 % hlasů a 16 mandáty. Na třetím místě skončila Trojkoalice (SZ, KDU-ČSL a STAN) s 11,22 % hlasů a 8 mandáty. Čtvrté místo obsadila ODS s 10,97 % hlasů a 8 mandáty. SOCDEM byla pátá s 10,43 % hlasů a také získala 8 mandátů čímž ztratila téměř 8 % a 6 mandátů. Kvůli eliminaci systému z roku 2010 se do zastupitelstva dostali i KSČM a Piráti, kteří jen těsně překročili 5 % uzavírací klauzuli, když získali 5,91 % a 5,31 čímž obě strany získali čtyři mandáty.¹⁴³

TOP 09 nabízela post primátora Miloslavu Ludvíkovi, ale ostatní politické strany nerozuměly, proč by strana, která skončila pátá, měla získat tento post. K dosažení většiny

¹⁴¹ ČTK. Politici v Praze před volbami slibují dostavbu okruhu, metra D a parkovišť - Metro.cz. In: *iDNES.cz* [online]. 28. 9. 2014 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: http://www.metro.cz/politici-v-praze-pred-volbami-slibuji-dostavbu-okruhu-metra-d-a-parkovist-1r7-/praha.aspx?c=A140928_104722_co-se-deje_ava

¹⁴² LUDVÍK, Miloslav. *Nevím vše z volebního programu, přiznává pražský lídr Ludvík | Aktuálně.cz.*

¹⁴³ Výsledky voleb Zastupitelstvo hlavního města Prahy - 2014. In: *Volby.cz* [online] [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kv2014/kv1111?xjazyk=CZ&xid=0&xdz=4&xnumnuts=1100&xobec=554782&xstat=0&xvyber=0>

potřebovala TOP 09 podporu dalších dvou partnerů, mezi nimiž mohla být Trojkoalice, ODS nebo Piráti. Ludvík respektoval vítěze voleb a preferoval vyjednávání s hnutím ANO.¹⁴⁴

Vyjednávání TOP 09 překvapilo Trojkoalici i ODS. Vyjednačka ODS, Alexandra Udženija, si nedokázala představit, že by pravicové strany ODS a TOP 09 postavily do čela levicového primátora.¹⁴⁵ ODS také zdůraznila, že i když jedná s TOP 09, nevidí možnost spolupráce s SOCDEM na čele města.

Vyjednávání mezi ANO, SOCDEM a Trojkoalicí pokračovalo podle původních plánů. Primátorkou se nakonec stala Adriana Krnáčová v koalici se SOCDEM a Trojkoalicí.¹⁴⁶

Nové vedení hlavního města, v čele s Krnáčovou, plánovalo audit magistrátu, který by mohl vést ke snížení počtu magistrátních úředníků až o třetinu. Koalice chtěla zprůhlednit činnost a odměny úředníků a poskytnout tyto informace veřejnosti.¹⁴⁷ Krnáčová uvedla, že do konce roku má být zpracováno koncepční řešení problému Opencard, a že v roce 2014 koalice zlevnila roční předplatné MHD na 10 Kč za den.

Nová koalice také hodlala zavést nulovou toleranci hazardu na území celé Prahy. Plánovala rozšířit a zprůhlednit městský rozpočet, zveřejňovat smlouvy a informace o činnosti úředníků a jejich odměnách. Koalice pokračovala v přípravách na výstavbu metra D, tramvajového propojení Vinohrad a Hlavního nádraží, zklidnění dopravy na Severojižní magistrále, podporu výstavby rychlodráhy na Letiště Václava Havla, zavedení nízkoemisních zón a rozšiřování kapacit záchytných P+R parkovišť.¹⁴⁸

Ekologická témata zahrnovala ochranu přírodních území jako Vidoule a Trojmezí a zachování zahrádkářských kolonií. Koalice plánovala zavést povinné finanční odvody

¹⁴⁴ ČTK. Koalice v Praze bez vítězného hnutí ANO? TOP 09 nabídla ČSSD post primátora. *Deník.cz* [online]. 2014 [cit. 19.06.2024]. Dostupné z: https://www.denik.cz/z_domova/koalice-v-praze-bez-vitezneho-hnuti-ano-top-09-nabidla-cssd-post-primatora-20141.html

¹⁴⁵ ČTK. Boj o magistrát se vyostřuje. Pražská TOP 09 nabídla ČSSD post primátora - *Metro.cz*. In: *iDNES.cz* [online]. 22. 10. 2014 [cit. 19.06.2024]. Dostupné z: http://www.metro.cz/boj-o-magistrat-se-vyostruje-prazska-top-09-nabidla-cssd-post-primatora-1img-praha.aspx?c=A141022_105156_co-se-deje_rab

¹⁴⁶ Novou pražskou primátorkou byla zvolena Adriana Krnáčová. In: *PORTÁL HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY PRAHA.EU* [online] [cit. 19.06.2024]. Dostupné z: https://praha.eu/w/novou-prazskou-primatorkou-byla-zvolena_1967105

¹⁴⁷ KRUPKA, Jakub. Rada chce vyčistit magistrát a pak zavést sociální reformy - *Pražský deník*. In: *Pražský deník.cz* [online]. https://prazsky.denik.cz/zpravy_region/rada-chce-vycistit-magistrat-a-pak-zavest-socialni-reformy-20141128.html [cit. 19.06.2024]. Dostupné z: https://prazsky.denik.cz/zpravy_region/rada-chce-vycistit-magistrat-a-pak-zavest-socialni-reformy-20141128.html

¹⁴⁸ Ibid.

developerů na výstavbu technické vybavenosti města. Radní slíbili projednat návrh nového Metropolitního územního plánu tak aby se nerozpínalo město do šíře¹⁴⁹. Koalice hodlala posílit terénní sociální služby, rozšířit kapacity domů s pečovatelskou službou a hospiců a řešit bezdomovectví.¹⁵⁰

Program nové rady zahrnoval výstavbu sociálních a startovacích bytů pro mladé rodiny, sociálně handicapované občany a seniory. Plánovala také navýšení kapacit mateřských a základních škol, školních jídelen a sportovišť, stejně jako podporu učitelů.

Tento výsledek dle dobového tisku symbolizoval konec pravicové dominance v Praze a pád poslední bašty pravice v zemi.¹⁵¹

Koalice se ale brzy dostala do vnitřních sporů. Hlavním důvodem rozkolu byly neshody mezi primátorkou Krnáčovou a jejím náměstkem Matějem Stropnickým, který byl kritizován za své návrhy na změny územního plánu. Stropnický byl nakonec odvolán, což vedlo k dalšímu napětí a následnému odvolání několika dalších radních.¹⁵²

Rozhodující zlom nastal, když SOCDEM oznámila ztrátu důvěry vůči Trojkoalici a koalice se oficiálně rozpadla.¹⁵³

Po několika měsících vyjednávání a politických manévřů se koalice ANO, SOCDEM a Trojkoalice opět spojila. Nová dohoda byla výsledkem kompromisu, kdy Stropnický nebyl zařazen zpět do rady a jeho agendu převzali jiní radní.¹⁵⁴

¹⁴⁹ PEKNEROVÁ, Kateřina. Náměstek primátorky pro územní rozvoj: Praha nebude sloužit developerům - Pražský deník. In: *Pražský deník.cz* [online]. 11. 2014 [cit. 19.06.2024]. Dostupné z: https://prazsky.denik.cz/zpravy_region/namestek-primatorky-pro-uzemni-rozvoj-praha-nebude-slouzit-developerum-20141128.html

¹⁵⁰ KOPECKÝ, Miroslav. Vrátili jsme vám Prahu. *Mladá fronta DNES*.

¹⁵¹ Ibid.

¹⁵² ČTK a LIDOVKY.CZ. Koalice je funkční, míní Krnáčová. Musel jsem být odvolán, šlo o stamiliony, říká Stropnický. In: *Lidovky.cz* [online]. 23. 10. 2015 [cit. 19.06.2024]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/koalice-se-nerozpada-a-je-funkci-mini-krnacova-z-vysledku-hlasovani-je-prekvapena.A151023_111218_ln_domov_ELE

¹⁵³ FROUZOVÁ, Kateřina. Pražská vláda ANO, ČSSD a Trojkoalice se definitivně rozpadla. In: *iDNES.cz* [online]. 10. 11. 2015 [cit. 19.06.2024]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/praha/zpravy/rozpadla-se-prazska-koalice-ano-cssd-a-trojkoalice.A151110_113716_praha-zpravy_nub

¹⁵⁴ ČTK. Bez Stropnického: ANO, ČSSD a Trojkoalice se domluvily na složení pražské rady. In: *Lidovky.cz* [online]. 26. 4. 2016 [cit. 19.06.2024]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/ano-cssd-a-trojkoalice-domluvily-personalni-obsazeni-rady.A160426_143939_ln_domov_mct

5.1.10 Volební Kampaň 2018

V roce 2018 si SOCDEM vybrala jako svého lídra kandidátky Jakuba Landovského a hlavním sloganem kampaně bylo heslo „Jasně!“¹⁵⁵. Landovský, syn známého herce a disidenta Pavla Landovského, vystudoval politologii a práva, pracoval jako asistent Jiřího Dienstbiera staršího, když byl zpravodajem OSN pro Jugoslávii a později studoval ve Spojených státech. Před kandidaturou na primátora působil jako náměstek ministra obrany, kde se věnoval plánování velkých projektů.¹⁵⁶

Volba Landovského byla strategickým tahem SOCDEM, která čelila značné nespokojenosti obyvatel Prahy kvůli problémům s dopravou a infrastrukturním nedostatkům, které byly často spojovány s dosavadním lídrem Petrem Dolínkem. Dolínek, zodpovědný za dopravu na magistrátu, čelil kritice za neřešené problémy, jako byla zřícení lávky v Troji či nepopulární plány na demolici Libeňského mostu. Předseda SOCDEM Jan Hamáček pak o Landovském řekl, „že to není žádná persona vytažená z klobouku a že je to Pražák tělem i duší.“

Volební program „Vize pro Prahu – Člověk na prvním místě“ sliboval komplexní rozvoj Prahy s důrazem na kvalitní a spokojený život všech obyvatel města. Program kritizoval nedostatky v infrastruktuře, jako jsou chybějící školky, školy a parkovací místa v okrajových částech města, a nárůst nákladů na bydlení v centru.¹⁵⁷

SOCDEM zdůraznila, že Praha musí být městem pro všechny, nejen pro bohaté nebo turisty, a že každý Pražan by měl mít možnost dosáhnout na dostupné bydlení. Program navrhoval zvýšení počtu městských bytů, které by měly sloužit nejen pro mladé lidi a rodiny, ale také pro seniory, zdravotně postižené a matky samoživitelky.

¹⁵⁵ REDAKCE. O primátorský post bude za ČSSD na podzim bojovat Landovský. *Pražský deník* [online]. 2018 [cit. 20.06.2024]. Dostupné z: https://prazsky.denik.cz/zpravy_region/o-primatorsky-post-bude-za-cssd-na-podzim-bojovat-landovsky-20180616.html

¹⁵⁶ LEDERER, Andrea Vránová, Benedikt. Pražskou ČSSD má ve volbách zachránit kandidát na primátora Landovský. In: *iDNES.cz* [online]. 24. 7. 2018 [cit. 20.06.2024]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/praha/zpravy/jakub-landovsky-cssd-praha-serial-kandidati-na-primatora-praha.A180724_416482_praha-zpravy_nuc

¹⁵⁷ ČSSD. *VIZE PRO PRAHU - ČLOVĚK NA PRVNÍM MÍSTĚ* [online]. ČSSD, 2018, s. 1. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20221226130434/https://praha.cssd.cz/vize-cssd-pro-prahu/aktualita-z-kraje/2960/>

V oblasti dopravy slibovali sociální demokraté zlepšení veřejné dopravy, aby byla levná, čistá, plynulá a ekologická.¹⁵⁸ Plánovali také výstavbu nové trasy metra D, které dle Landovského mělo být v provozu od roku 2028, přičemž například Zdeněk Hřib, lídr kandidátky Pirátů sliboval začátek provozu až v roce 2030.¹⁵⁹ Pravdou je, že PID počítal s datem mezi těmito sliby, a to s rokem 2029¹⁶⁰ až do minulého roku, kdy Úřad pro ochranu hospodářské soutěže zrušil výsledek třicetimiliardového tendru na stavbu metra D.¹⁶¹

To, že se SOCDEM považuje dopravu a MHD za svoji hlavní prioritu bylo umocněno i tím, že jako místo pro start své kampaně do komunálních voleb SOCDEM zvolila restauraci Stržina, které se nachází v budově stanice metra Strážkov od Patrika Kotase. Politici SOCDEM, totiž při tiskové konferenci seděli v restauraci před prosklenou zdí, skrze kterou lze vidět projíždějící soupravy pražského metra.¹⁶² Dopravy se týkal i hlavní volební slib SOCDEM a tím bylo MHD zdarma pro všechny občany s trvalým bydlištěm v Praze.¹⁶³

Tato proklamace byla ale kritizována jako populistická a neekonomická, ačkoliv Landovský tvrdil, že by se ztracené peníze z jízdného městu údajně vrátili skrze RUP.¹⁶⁴

Dalším klíčovým bodem bylo zvýšení bezpečnosti a občanské vybavenosti ve městě, například rozšířením městských strážníků zaměřených na prevenci drobné kriminality.¹⁶⁵

¹⁵⁸ ČSSD. *VIZE PRO PRAHU - ČLOVĚK NA PRVNÍM MÍSTĚ* [online]. ČSSD, 2018, s. 3. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20221226130434/https://praha.cssd.cz/vize-cssd-pro-prahu/aktualita-z-kraje/2960/>

¹⁵⁹ POKORNÝ, Jakub. Metro D vyrazí na cestu možná už za deset let. Bude jezdit bez řidiče. In: *iDNES.cz* [online]. 17. 9. 2018 [cit. 20.06.2024]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/metro-d-praha-depovisnice-krc.A180917_110027_domaci_evam

¹⁶⁰ PID S.R.O., PragueBest. Harmonogram projektu metro D. In: *Dopravní podnik hl. m. Prahy, akciová společnost* [online] [cit. 20.06.2024]. Dostupné z: <https://www.dpp.cz/metro-d/popis-projektu/harmonogram>

¹⁶¹ ČTK. Metro D nabírá zpoždění: po zásahu ÚOHS není jasné, kdo ho postaví | Týdeník Hrot. In: *Hrot* [online]. 20. 6. 2024 [cit. 20.06.2024]. Dostupné z: <https://www.hrot24.cz/clanek/uohs-zrusil-rozhodnuti-dopravniho-podniku-o-vyberu-dodavatele-na-2-etapu-metra-d>

¹⁶² KOPECKÝ, Josef. ČSSD láká na MHD zdarma, developerům má zákon nařídít převést městu byty. In: *iDNES.cz* [online]. 20. 8. 2018 [cit. 20.06.2024]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/jizdne-zdarma-mhd-volebni-kampan-cssd.A180820_093632_domaci_kop

¹⁶³ Ibid.

¹⁶⁴ POKORNÝ, Jakub. Strany se trumfují, co bude zdarma. Zaplatí to všichni z daní, říká ekonom. In: *iDNES.cz* [online]. 11. 9. 2018 [cit. 20.06.2024]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/volby/volby-volebni-programy-zadarmo-komunalni-volby-2018.A180911_132404_domaci_remy

¹⁶⁵ ČSSD. *VIZE PRO PRAHU - ČLOVĚK NA PRVNÍM MÍSTĚ*, s. 5.

Program kladl důraz také na dostupnost zdravotní péče, navýšení kapacit v domovech pro seniory a modernizaci školství. Cílem bylo zajistit dostatek míst ve školkách a školách a podporovat moderní trendy ve vzdělávání.¹⁶⁶

Vizi pro moderní Prahu SOCDEM doplnili o závazek implementace principů chytrého města, jako je podpora elektromobility a snižování energetické náročnosti budov a závazek celoměstské wifi zdarma.¹⁶⁷ Podporovali také komunitní život a místní iniciativy, například vznik komunitních center a projektů zaměřených na prevenci sociálního vyloučení.¹⁶⁸

Před volbami probíhaly různé průzkumy veřejného mínění. Agentura STEM/MARK předpovídala vítězství ODS s 17 % hlasů, zatímco pro SOCDEM predikovala pouhá 2 %, což bylo hluboko pod pětiprocentní hranicí nutnou pro usazení v zastupitelstvu. Jakub Landovský však těmto číslům nevěřil a doufal v lepší výsledek.¹⁶⁹

5.1.11 Výsledky voleb 2018

Volby do zastupitelstva hlavního města Prahy v roce 2018 proběhly v rámci obecních voleb v pátek 5. a v sobotu 6. října. Do zastupitelstva Prahy se dostalo deset subjektů.

Zvítězila ODS, která získala 17,87 % hlasů a 14 mandátů. Po ní získali 17,07 % hlasů a 13 mandátů Piráti. Praha sobě obdržela 16,57 % hlasů a rovněž získala 13 mandátů. Spojené síly pro Prahu (TOP 09, STAN, KDU-ČSL, LES a SNK ED) získaly 16,29 % hlasů a 13 mandátů. Hnutí ANO 2011, které získalo 15,37 % hlasů a 12 mandátů, se umístilo na pátém místě.

SPD s 3,54 % hlasů a KSČM s 3,26 % hlasů nepřekročily pětiprocentní hranici a nezískaly žádný mandát. SOCDEM s 2,87 % hlasů ztratila všechny své mandáty, čímž přišla oproti minulým volbám o 7,56 % hlasů a oproti volbám roku 2014 o téměř 15 % bodů. Strana zelených s 1,84 % hlasů, rovněž nezískaly žádné mandáty.¹⁷⁰

¹⁶⁶ ČSSD. *VIZE PRO PRAHU - ČLOVĚK NA PRVNÍM MÍSTĚ*, s. 8.

¹⁶⁷ Jasně! In: *Jasně.cz* [online] [cit. 20.06.2024]. Dostupné z: <http://www.jasne.cz/>

¹⁶⁸ Ibid.

¹⁶⁹ KOLÁŘ, Petr. Triumf ODS, katastrofa ČSSD, předpovídá průzkum výsledky voleb v Praze. In: *iDNES.cz* [online]. 25. 9. 2018 [cit. 20.06.2024]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/volby/pruzkum-stem-komunalni-volby-cssd-ods-ano-praha.A180924_204157_domaci_amu

¹⁷⁰ ČSÚ. *Volby do zastupitelstev obcí, Zastupitelstvo hlavního města Prahy - 2018*.

Volební účast činila 46,44 % oprávněných voličů, což byla třetí nejvyšší účast od sametové revoluce.

SOCDEM neuspěla v komunálních volbách roku 2018 na magistrátu Prahy dle sociálních demokratů z několika zásadních důvodů. Volební kampaň dle Jakuba Landovského sice nabízela široký program zaměřený na zlepšení kvality života v Praze, ale chyběla ji důvěra.

Jakub Landovský v interview po volbách přiznal, že ačkoliv kampaň věnoval maximum energie, voliči mu nevěřili. Tento nedostatek důvěry byl dle něj způsoben především nesrozumitelnou a nesourodou komunikací strany a interními spory, které se navenek jeví jako neschopnost strany se sjednotit a prezentovat konzistentní vizi. V tomto směru SOCDEM působila jako rozpolcená a neschopná efektivně komunikovat své kroky, což odrazovalo potenciální voliče.¹⁷¹

Další významnou překážkou, jak už bylo zmiňováno byla kritika ze strany veřejnosti i médií, týkající se dosavadních výsledků strany na magistrátu. Petr Dolínek, dosavadní lídr zodpovědný za dopravu, čelil silné kritice - viz. výše. Tyto neúspěchy byly spojovány s neschopností SOCDEM efektivně spravovat městské záležitosti, což oslabilo jejich pozici v očích voličů.

Ekonomické problémy strany rovněž sehrály významnou roli. SOCDEM se potýkala s vážnými finančními problémy, včetně prohraného soudního sporu o Lidový dům, což vedlo k dluhu ve výši přes 300 milionů korun. Tato finanční krize stranu paralyzovala a znemožnila jí efektivně investovat do kampaně a dalších politických aktivit.¹⁷²

Politické spory uvnitř strany byly dalším klíčovým faktorem. Po volbách se otevřeně diskutovalo o tom, zda strana nadále zůstane ve vládě, nebo zda by měla změnit své vedení. Tyto interní konflikty, které eskalovaly přes média, ukazovaly na hlubokou nestabilitu a neschopnost strany se sjednotit a prezentovat jednotnou a silnou vizi. Spory mezi členy, jako

¹⁷¹ BAN. Pražský volební lídr Landovský: ČSSD nemá problém s programem, ale s důvěryhodností kandidátů. In: . 10. 2018 [cit. 20.06.2024]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/prazsky-volebni-lidr-landovsky-cssd-nema-problem-s-programem-ale-s-duveryhodnosti-kandidatu-73143>

¹⁷² NACHTMANN, Filip. Není šéf jako Šéf. *Tyden*. 2018.

například mezi Hamáčkem a platformou „Zachraňme ČSSD“, podkopávaly autoritu vedení a ukazovaly na vnitřní rozklad.¹⁷³

Sociální demokracie se rovněž nedokázala efektivně vymezit vůči ostatním politickým stranám a jejich programům. Zatímco ODS, Piráti a další strany nabídly voličům jasné a atraktivní vize pro budoucnost Prahy, SOCDEM se zdála být nejasná a nevěrohodná ve svých slibech.¹⁷⁴ Dle mého názoru kritika v médiích, že některé volební sliby, jako MHD zdarma, byly populistické a nehospodárné, dále podkopala důvěryhodnost strany. Navíc se strana úplně minula s potřebami voličů, kdy třeba její klíčová voličská skupina seniorů už MHD zdarma více méně měla a Pražané dle průzkumů měli zkrátka jiné priority.¹⁷⁵

Volební neúspěch SOCDEM v roce 2018 byl tedy důsledkem kombinace ztráty důvěry veřejnosti, interních sporů, finančních problémů a neschopnosti efektivně komunikovat a prosazovat své politické programy. Tyto faktory vedly k tomu, že strana nedokázala překročit pětiprocentní práh nutný pro získání mandátů v pražském zastupitelstvu, což bylo pro stranu drtivým a historicky bezprecedentním neúspěchem. Kromě toho SOCDEM nedokázala přilákat nové voliče a udržet si podporu tradičních voličských skupin, což vedlo k významnému poklesu volební účasti.

5.1.12 Volební kampaň 2022 a Solidarita

V roce 2022 se SOCDEM potýkala s opravdu složitou situací, V roce 2021 totiž strana opustila Poslaneckou sněmovnu, když se jí nepodařilo překročit pětiprocentní hranici potřebnou pro vstup do parlamentu. Z čehož vyplýval zmenšený mediální zájem o stranu a také výrazný úbytek financí,¹⁷⁶ jehož další příčiny byly nastíněny v předchozí kapitole, dále byla strana oslabena tím, že přibližně od roku 2014 (tato hranice nejde přesně určit) soustavně ztrácela podporu a nepodařilo se jí konsolidovat.

Od té doby se strana snaží o revitalizaci. Jedním z prvních pokusů byla koalice mezi SOCDEM a stranou Zelených, hnutím Budoucnost a hnutím Idealisté, která se zúčastnila

¹⁷³ NACHTMANN, Filip. Není šéf jako Šéf. Týden. 2018.

¹⁷⁴ BAJTLER, Martin. ČSSD zmizela z Prahy. „Je to průšvih,“ zní z vedení. *Mladá fronta DNES*. 2018.

¹⁷⁵ KOLÁŘ, Petr. *Triumf ODS, katastrofa ČSSD, předpovídá průzkum výsledky voleb v Praze*.

¹⁷⁶ RYCHLÍKOVÁ, Apolena. Co se nepovedlo celorepublikově, zkouší se v Praze. Solidarita se snaží vrátit levici na scénu. In: *Deník Alarm* [online]. 30. 6. 2022 [cit. 20.06.2024]. Dostupné z: <https://denikalarm.cz/2022/06/co-se-nepovedlo-celorepublikove-zkousi-se-v-praze-solidarita-se-snazi-vratit-levici-na-scenu/>

voleb do zastupitelstva hlavního města Prahy v roce 2022 pod názvem Solidarita. Tato koalice se zaměřila na nabízení liberálního a progresivního programu s důrazem na ekologickou a ekonomickou udržitelnost a sociální spravedlnost, přičemž si dle svých slov brala inspiraci z úspěchů levicových stran v jiných západních městech.¹⁷⁷

Tváří této koalice byla disidentka a bývalá ombudsmanka Anna Šabatová, jakožto nestraník. Hlavním sloganem kampaně bylo „Solidarita místo sobectví“ přičemž strana využívala jako symbol emoji znázorňující péči.

Solidarita svou kampaň oficiálně zahájila 6. června 2022 před budovou Obecního domu v Praze s Annou Šabatovou, která zdůrazňovala, že bydlení je právo, nikoli byznys. Kampaň se zaměřovala na několik klíčových oblastí, včetně zajištění dostupného bydlení, posílení sociálních služeb a ochrany veřejného prostoru.

Prvním bodem programu bylo bydlení, které považovali za právo, nikoli byznys. Vysoké náklady na bydlení v Praze byly označeny za neúnosné, a proto chtěla Solidarita rozšiřovat obecní bytový fond prostřednictvím výstavby, výkupů, rekonstrukcí a pronájmů. Zároveň chtěla zamezit další privatizaci městských bytů a podporovat družstevní a neziskové formy bytové výstavby.

Koalice také plánovala zavést povinnost developerů poskytovat významnou část postavených bytů městu a přispívat na infrastrukturu. Program dále zahrnoval zateplování budov, posílení energetické soběstačnosti a rekonstrukce společných prostor v domech výměnou za prázdné prostory, které by byly přetvořeny na dostupné nájemní bydlení.

Solidarita se zaměřila i na regulaci platformy Airbnb, aby nebyly byty využívány jako mikrohotely, a na využití výnosů z nájmu obecních bytů pro zvyšování kapacit dostupného bydlení. Plánovala také vytvořit cenovou mapu nájmu a navrhnout zákon regulující nájemné po vzoru Německa.¹⁷⁸

Další klíčovou oblastí programu byla dostupnost života v Praze pro všechny obyvatele. Solidarita chtěla zajistit, aby náklady na bydlení v obecních bytech nepřekračovaly třetinu příjmového mediánu, a nabídnout speciální slevy pro nízkopříjmové a znevýhodněné rodiny.

¹⁷⁷ SOLIDARITA • *Náš příběh*.

¹⁷⁸ SOLIDARITA • Náš program. In: *Solidarita.cz* [online]. 16. 8. 2022 [cit. 30.06.2024]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20220816063859/https://solidarita2022.cz/program/>

Plánovala také podporovat iniciativu "Milostivé léto," která se zaměřuje na pomoc lidem v exekuci tím, že jim umožňuje splatit pouze původní dluh bez dalších sankcí a poplatků, a zajistit, aby zájmové činnosti a školní obědy byly dostupné pro děti z nízkopříjmových rodin.¹⁷⁹

V oblasti sociální péče se koalice zavázala posílit terénní služby, rozšířit síť denních stacionářů a odlehčovacích služeb, a zlepšit kvalitu pobytových zařízení. Plánovala také zvýšit rozpočet na sociální služby o polovinu a zajistit důstojné platy pro sociální pracovníky.

Ekologie a udržitelnost byly dalšími důležitými body programu. Solidarita chtěla zlepšit městskou zeleň, chránit vodní plochy a podporovat udržitelné hospodaření na městských pozemcích. Plánovala také zvýšit kapacity obnovitelné energie a zlepšit správu veřejné zeleně.

Doprava byla další klíčovou oblastí. Solidarita chtěla pokračovat v rozvoji tramvajových tratí, dostavbě metra D a modernizaci městské železnice. Plánovala také zlepšit bezpečnost pěších a cyklistickou infrastrukturu, zvýšit frekvenci svozů odpadu a podporovat třídění odpadu.¹⁸⁰

V oblasti školství chtěla koalice rozšiřovat kapacity základních a mateřských škol a podporovat integraci znevýhodněných dětí. Plánovala také podporovat učitele a nepedagogický personál prostřednictvím krajských příspěvků na platy.

V závěru programu Solidarita zdůrazňovala potřebu participativního plánování města, ochranu veřejných zájmů a zajištění dostupnosti všech veřejných služeb a zařízení. Chtěla, aby Praha byla městem, kde se každý cítí vítán a může žít důstojný život bez ohledu na své socioekonomické postavení.

Celkově tedy byla kampaň Solidarity zaměřena na zajištění důstojného a spravedlivého života pro všechny obyvatele Prahy, s důrazem na sociální spravedlnost, ekologickou udržitelnost a dostupné bydlení. Kampaň se setkala s podporou a s účastí bývalého premiéra Vladimíra Špidly a exministra zahraničí Tomáše Petříčka.

¹⁷⁹ SOLIDARITA • *Náš příběh.*

¹⁸⁰ SOLIDARITA • *Náš program.*

5.1.13 Výsledky voleb 2022

Volby do zastupitelstva hlavního města Prahy v roce 2022 proběhly v rámci obecních voleb v pátek 23. a v sobotu 24. září. Praha měla pouze jeden volební obvod a zvoleno bylo celkem 65 zastupitelů. Ve volbách zvítězila koalice SPOLU pro Prahu (ODS, TOP 09, KDU-ČSL), která získala 24,72 % hlasů a tím 19 mandátů. Druhá skončila strana ANO 2011 s 19,34 % hlasů a 14 mandáty. Česká pirátská strana získala 17,73 % hlasů, což jí vyneslo 13 mandátů. Čtvrtá byla Praha sobě s 14,73 % hlasů a 11 mandáty. Starostové a nezávislí obdrželi 7,77 % hlasů a 5 mandátů. Koalice SPD, Trikolora, Hnutí PES a nezávislí společně pro Prahu získala 5,17 % hlasů a 3 mandáty.

Další strany, jako Motoristé sobě, Solidarita, KSČM, Svobodní a další subjekty, nezískaly žádné mandáty. Solidarita, která obdržela 2,02 % hlasů, se tak do zastupitelstva nedostala.

181

Po volbách začali zástupci SPOLU jednat o koalici s hnutím STAN a s Piráty. Jednání byla zpočátku komplikovaná, zejména kvůli požadavku Pirátů na koalici bez trestně stíhaných osob a jejich snaze zahrnout do koalice i uskupení Praha sobě.¹⁸² Po několikaměsíčních jednáních se nakonec SPOLU, Piráti a STAN dohodli na společné vládní koalici po ústupcích koalice SPOLU a rozpadu "Aliance stability" složené z uskupení Praha sobě a Pirátů.

K podpisu koaliční smlouvy došlo 15. února 2023. Nová rada vznikla na zasedání zastupitelstva den poté, a primátorem se stal Bohuslav Svoboda z ODS. V červnu 2023 představila koalice veřejnosti programové prohlášení.

Navzdory vysokým očekáváním, která prezentovali lídři kampaně včetně bývalé ombudsmanky Anny Šabatové, skončila kampaň Solidarity neúspěchem. Solidarita obdržela pouze 2,02 % hlasů, což nestačilo na získání jakéhokoliv mandátu v pražském zastupitelstvu.

¹⁸¹ ČSÚ. Volby do zastupitelstev obcí - Praha 2022. In: *Volby.cz* [online]. 2022 [cit. 23.06.2024]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kv2022/kv11111?xjazyk=CZ&xid=0&xdz=4&xnumnuts=1100&xobec=554782&xstat=0&xvyber=0>

¹⁸² RYCHLÍKOVÁ, Apolena. Svoboda připravil koalici Spolu o drtivé vítězství. Vyjednávání bude zkouškou hlavně pro Piráty. In: *Deník Alarm* [online]. 26. 9. 2022 [cit. 20.06.2024]. Dostupné z: <https://denikalarm.cz/2022/09/svoboda-pripravil-koalici-spolu-o-drtive-vitezstvi-vyjednavani-bude-zkouskou-hlavne-pro-piraty/>

Jedním z hlavních důvodů neúspěchu podle Šabatové byla pozdní prezentace nové značky ve veřejném prostoru a nedostatečné finanční prostředky. Koalice vstoupila do volební kampaně pouhé čtyři měsíce před volbami, což bylo příliš krátké období na vybudování povědomí mezi voliči. Nedostatek prostředků pak neumožnil dostatečně viditelnou kampaň, která by mohla oslovit širší veřejnost. Šabatová ve svém povolebním vyjádření na Facebooku zdůraznila, že vstoupit do veřejného prostoru s novým obsahem a omezenými prostředky je obrovský handicap.¹⁸³

Analytici také upozornili na nedostatečnou přítomnost zkušených komunálních politiků na kandidátce, což mohlo vést k menší důvěryhodnosti mezi voliči. Někteří voliči navíc nemuseli vnímat Solidaritu jako jasnou a jednotnou koalici, protože značky SOCDEM a Zelení nebyly v kampani dostatečně zřetelné a čitelné.¹⁸⁴

Podle novinářky Apoleny Rychlíkové se problémy koalice projeví i v nedostatečném vysvětlení toho, co konkrétně chtějí v komunální politice prosazovat. Program nebyl dostatečně jasný a konkrétní návrhy na řešení krize bydlení, infrastruktury či klimatických změn nebyly dostatečně komunikovány. Výsledkem byla nejasná vize, která neoslovila dostatečný počet voličů.¹⁸⁵

Tomu pak i kontroval politolog Lukáš Jelínek, který uvedl: „Ono nestačí posčítat čtyři značky a čtyři programy. Myslím, že strany byly trochu svázané tím, na čem se dohodly na počátku.“ Podle Jelínka byla hlavním problémem neshoda na prioritách koalice.¹⁸⁶

Šabatová zdůraznila, že ani jednotliví členové koalice nebyli spokojeni s výsledným kompromisem. Podle ní například sociálním demokratům vadila výrazná preference veřejné dopravy na úkor jiných dopravních projektů, což vedlo k nespokojenosti mezi jejich voliči.¹⁸⁷

¹⁸³ ŠABATOVÁ, Anna. *Vyjádření k výsledku* [online]. 2022 [cit. 20.06.2024]. Dostupné z: https://www.facebook.com/sabatovaanna/posts/624221519359600?ref=embed_post

¹⁸⁴ VODRÁŽKA, Prokop. *Ti, kteří na sebe zbyli. Solidarita by na úspěch potřebovala několik volebních období, ne čtyři měsíce.* In: *DeníkN* [online]. 20. 6. 2024. Dostupné z: <https://denikn.cz/976253/ti-kteri-na-sebe-zbyli-solidarita-by-na-uspech-potrebovala-nekolik-volebnich-obdobi-ne-ctyri-mesice/>

¹⁸⁵ RYCHLÍKOVÁ, Apolena. *Svoboda připravil koalici Spolu o drtivé vítězství. Vyjednávání bude zkouškou hlavně pro Piráty.*

¹⁸⁶ VODRÁŽKA, Prokop. *Ti, kteří na sebe zbyli. Solidarita by na úspěch potřebovala několik volebních období, ne čtyři měsíce.*

¹⁸⁷ Ibid.

Matěj Žaloudek zkritizoval, že koalice nedokázala dostatečně využít téma dopravy, což byla klíčová oblast pro jejich konkurenty z ANO a ODS. „Myslím, že jsme promarnili příležitost být skutečně hlasitou konstruktivní opozicí dopravnímu populismu ODS, prosazovat moderní trendy v městské mobilitě. Sociální politika je důležitý základ, ale volby v Praze, zdá se, nerozhoduje,“ vysvětlil Žaloudek.¹⁸⁸

Výsledkem tedy byla koalice, která se potýkala s vnitřními neshodami a nejasnými prioritami, což nakonec vedlo k nedostatečnému oslovení voličů a neúspěchu ve volbách.

5.2 Londýn

Londýn, hlavní město Spojeného království, je výjimečným a komplexním subjektem nejen v kontextu britské komunální politiky, ale i na globální úrovni. Jeho význam pramení nejen z jeho historického postavení jako centra obchodu, kultury a politiky, ale také z jeho moderní role jako jednoho z největších a nejdůležitějších světových měst. Londýn má specifický systém komunální správy, který se liší od toho, jakým způsobem funguje komunální politika v České republice.

5.2.1 Systém britské komunální politiky a Londýn

Britská komunální politika je komplexní systém, nejen kvůli značným regionálním rozdílům, ale také díky postupnému vývoji místní samosprávy. Na rozdíl od České republiky a dalších evropských demokracií Spojené království postrádá ústavu, která by jasně vymezovala práva a povinnosti samospráv vůči centrální vládě.¹⁸⁹

Britská komunální politika je tudíž silně centralizovaná, což je zásadní rozdíl oproti českému dvoukolejnému systému samosprávy. V Londýně je komunální správa rozdělena mezi Greater London Authority (GLA) a jednotlivé městské části, známé jako boroughs. GLA, založená v roce 2000, sestává z přímo voleného starosty Londýna a London Assembly, orgánu s 25 členy, který dohlíží na práci starosty a schvaluje rozpočet.¹⁹⁰

¹⁸⁸ VODRÁŽKA, Prokop. Ti, kteří na sebe zbyli. Solidarita by na úspěch potřebovala několik volebních období, ne čtyři měsíce.

¹⁸⁹ JÜPTNER, Petr a Martin POLINEC. *Evropská lokální politika 2*. Praha: Institut politologických studií FSV UK, 2009, s. 86.

¹⁹⁰ How we work for London | London City Hall. In: *London.gov* [online] [cit. 24.06.2024]. Dostupné z: <https://www.london.gov.uk/who-we-are/how-we-work-london>

Starosta je volen pomocí doplňkového hlasování, kdy volič uvede svoji první a druhou volbu. London Assembly funguje na základě systému dodatečných míst, kdy je 14 zastupitelů voleno pomocí relativního většinového systému v jednomandátových obvodech a dalších 11 je voleno na základě poměrného systému v jednom celoměstském obvodě.¹⁹¹

Londýnské boroughs mají své vlastní rady odpovědné za místní služby, jako je školství, sociální služby, odvoz odpadu a místní infrastrukturu. Tyto rady jsou voleny přímo obyvateli jednotlivých částí a mají určitou míru autonomie, ale stále jsou pod dohledem a koordinací GLA.

Co se týče rozdělení pravomocí, GLA zodpovídá zejména za dopravu, policii, záchranné služby, krizové řízení, ekonomický rozvoj, městské plánování, životní prostředí, kulturu a zdravotnictví. Jednotlivé boroughs pak zodpovídají zejména za školství, bydlení, sociální péči, místní komunikace, svoz odpadu a další.¹⁹²

Londýn díky GLA a přímé volbě starosty disponuje vyšší mírou autonomie ve srovnání s jinými městy ve Spojeném království. To umožňuje rychlejší a efektivnější implementaci politik, které odpovídají specifickým potřebám a výzvám, kterým Londýn čelí, jako je vysoká hustota obyvatelstva, dopravní přetížení nebo problematika dostupného bydlení.

Jedním z nejvýraznějších aspektů této autonomie je její centralizovaná struktura a výrazné pravomoci starosty. Tento model umožňuje koordinovaný přístup k řešení klíčových problémů města, jako je doprava a bydlení. Na rozdíl od Prahy, kde je struktura samosprávy více rozptýlená mezi magistrát a jednotlivé městské části.

¹⁹¹ JÜPTNER, Petr a Martin POLINEC. *Evropská lokální politika 2*, s. 100–101.

¹⁹² *Ibid.*, s. 106.

5.2.2 Londýn a Labour

Labour Party má v Londýně dlouhou a silnou historii. Oproti SOCDEM v Praze se jí daří lépe oslovovat voliče což lze vidět i na tom, že Londýně střídavě vládl starosta jak z konzervativní, tak labouristické strany. Přičemž trend je takový, že od roku 1990 obyvatelé Londýna jako celek volí čím dál více doleva.¹⁹³

Labour Party v Londýně dlouhodobě prosazuje politiku, která se zaměřuje na zlepšení veřejných služeb, dostupnost bydlení a rozvoj infrastruktury. Investice do veřejné dopravy, zdravotnictví a vzdělávání jsou klíčovými body jejich programu. Labour také silně podporuje práva pracovníků a sociální spravedlnost.

Úspěch Labour Party v Londýně je částečně založen na její schopnosti mobilizovat širokou základnu voličů, včetně mnoha etnických a sociálních menšin. Londýn je jedno z etnicky multikulturních měst na světě a Labour Party často těží z podpory těchto komunit.¹⁹⁴

Labour Party, která je jednou z hlavních politických stran ve Spojeném království, hraje v Londýně důležitou roli. Historicky měla Labour Party v Londýně silnou podporu, zejména v městských oblastech s vyšší hustotou obyvatelstva a diverzifikovaným sociálním složením.¹⁹⁵

5.2.3 Volby 2012

Labouristé vstoupili do voleb roku 2012 se stejným kandidátem jako do voleb roku 2008, kdy se starostou Londýna stal konzervativec Boris Johnson. Tento kandidát, bývalý starosta Londýna mezi lety 2000–2008, byl Ken Livingstone. Ken Livingstone je známý svým sporem s bývalým ministerským předsedou Tony Blair.

¹⁹³ TRAVERS, Tony. A Labour City? The London Mayoral and Assembly Elections 2021. *The Political Quarterly*. 2021, roč. 92, č. 3, s. 486. DOI: 10.1111/1467-923X.13049

¹⁹⁴ TICHELAR, Michael. *Why London is Labour: a history of metropolitan politics, 1900-2020*. London ; New York, NY: Routledge, Taylor & Francis Group, 2021, s. 21.

¹⁹⁵ ROGERS, Simon. London mayoral election 2008: how the city voted, mapped. In: *the Guardian* [online]. 12. 4. 2012 [cit. 21.06.2024]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/uk/datablog/interactive/2012/apr/12/london-mayoral-election-2008-votes-map>

Ken Livingstone oznámil svůj úmysl kandidovat jako kandidát Labouristické strany na pozici starosty Londýna v březnu 1998, kdy byly první volby starosty Londýna naplánovány na květen 2000. Avšak Blair nechtěl, aby Livingstone kandidoval za Labouristy, protože ho považoval za problematickou postavu, která v 80. letech málem přivedla stranu k zániku. Proto prosadil svého kandidáta Franka Dobsona, tehdejšího ministra zdravotnictví. Dobson byl vybrán jako oficiální kandidát Labouristické strany, ale Livingstone, nespokojený s tímto rozhodnutím, se rozhodl kandidovat jako nezávislý kandidát.¹⁹⁶ Tento krok vedl k jeho vyloučení z Labouristické strany na pět let.

Nakonec Livingstone ve volbách zvítězil jako nezávislý kandidát a stal se prvním starostou Londýna v roce 2000. Tímto výsledkem prokázal svou popularitu mezi voliči i přes odpor vrcholných představitelů Labouristické strany.¹⁹⁷ Ve volbách v letech 2004 a 2008 již kandidoval za Labouristickou stranu, avšak právě volby v roce 2008 Livingstone prohrál.

Johnson zvítězil, protože Livingstone měl problémy s integritou. Andrew Gilligan z *Evening Standardu* odhalil nesrovnalosti ve financování London Development Agency (LDA), což oslabilo Livingstonovu důvěryhodnost. Livingstone také čelil kritice kvůli problémům s dopravou, včetně nepopulárních změn a nedostatečných investic.¹⁹⁸ Johnsonova obliba a charismatická osobnost významně přispěly k jeho úspěchu. Jeho humorný a přístupný styl přitahoval voliče zejména po osmi letech co byl Livingstone ve funkci.

Voliči hledali změnu, což Johnsonovi, jako osvěžující alternativě, nahrálo.¹⁹⁹ Konzervativní strana úspěšně mobilizovala své voliče, zejména z vnějších částí Londýna, což bylo podstatné pro Johnsonovo vítězství.²⁰⁰

I přes tuto prohru se ale Livingstone stal kandidátem do voleb roku 2012 pod heslem "Better off with Ken" („Lépe s Kenem“).²⁰¹ Livingstone se ve svém programu zaměřil na zlepšení kvality života Londýňanů prostřednictvím několika klíčových iniciativ.

¹⁹⁶ HOSKEN, Andrew. *Ken: the ups and downs of Ken Livingstone*. London: Arcadia Books, 2008, s. 292–300.

¹⁹⁷ *Ibid.*, s. 315–316.

¹⁹⁸ EDWARDS, Giles a Jonathan ISABY. *Boris v. Ken - How Boris Johnson Won London*. 8 Artillery Row, London: POLITICO'S, 2008, s. 21–22.

¹⁹⁹ *Ibid.*, s. 8.

²⁰⁰ ROGERS, Simon. *London mayoral election 2008*.

²⁰¹ LABOUR PARTY. *Manifesto for London 2012 - Better off with KEN*. Labour Party, 2012, s. 1.

Jednou z hlavních priorit Livingstoneovy kampaně bylo snížení jízdného v hromadné dopravě. Sliboval, že sníží jízdné o 7 % a udrží je zmrazené až do roku 2014, což by průměrnému cestujícímu mělo údajně ušetřit až 1 000 liber za čtyři roky.²⁰² Tento krok měl být financován z přebytků v rozpočtu operátora Londýnské hromadné dopravy TfL (Transport for London), které Boris Johnson nasbíral zvýšením jízdného během svého mandátu. Livingstone rovněž slíbil zlepšení dostupnosti a spolehlivosti veřejné dopravy, včetně autobusových služeb²⁰³, a zaměřil se na bezpečnost a snížení znečištění.²⁰⁴

V oblasti bezpečnosti slíbil zvýšit počet policistů v ulicích Londýna. Kritizoval konzervativního starostu Johnsona za snížení počtu policistů a zavázal se obnovit jejich stav na úroveň z roku 2010.²⁰⁵ Plánoval rovněž zvýšit financování Safer Neighbourhood Teams, které zajišťují bezpečnost v místních komunitách, a zajistit, aby každý městský obvod měl minimálně devět důstojníků k dispozici od 9:00 do 21:00 hodin.²⁰⁶

Livingstone rovněž zaměřil svou pozornost na zlepšení situace v oblasti bydlení. Sliboval zřízení neziskové londýnské agentury pro pronájem, která by pomohla snížit náklady na pronájem a zajistit bezpečné nájemní smlouvy. Navíc chtěl prosadit tzv. London Living Rent, kde by žádný Londýňan neměl platit více než třetinu svého příjmu na nájem.²⁰⁷ Dalším bodem jeho programu bylo zvýšení výstavby nových dostupných bytů, a to jak k pronájmu, tak ke koupi, zejména na pozemcích vlastněných městem.

Livingstone plánoval snížit účty za energii až o 120 liber ročně prostřednictvím neziskových energetických společností, které by konkurovaly tradičním dodavatelům energií.²⁰⁸ Slíbil rovněž bezplatnou izolaci domů pro osoby v energetické chudobě, včetně důchodců. Jeho ekologické iniciativy zahrnovaly plány na snížení znečištění a investice do udržitelné dopravy.

²⁰² LABOUR PARTY. *Manifesto for London 2012 - Better off with KEN*. Labour Party, 2012, s. 6.

²⁰³ Ibid., s. 11.

²⁰⁴ Ibid., s. 13,15.

²⁰⁵ Ibid., s. 22–23.

²⁰⁶ Ibid., s. 23–25.

²⁰⁷ Ken Livingstone pledges „London Living Rent“ system. *BBC News* [online]. 2011 [cit. 22.06.2024]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-england-london-16157313>

²⁰⁸ LABOUR PARTY. *Manifesto for London 2012*, s. 42.

Program Labouristů zahrnoval podporu pro mladé lidi ve formě Londýnské vzdělávací podpory až do výše 30 liber týdně, což mělo pomoci studentům zůstat ve vzdělávacím systému. Rovněž sliboval granty a bezúročné půjčky na podporu péče o děti. Pro starší Londýňany slíbil obnovit věkovou hranici pro Freedom Pass na 60 let, což by umožnilo volné cestování pro starší a zdravotně postižené občany.²⁰⁹

Livingstone se rovněž zavázal obhajovat NHS (Národní zdravotní službu) a mluvit za pacienty. Chtěl zajistit, aby zdravotní služby byly dostupné a kvalitní pro všechny obyvatele Londýna.

Dalšími body jeho programu byly podpora místní ekonomiky, vytváření pracovních míst, zajištění dostupného a kvalitního nočního života a podpora chytrých městských technologií Livingstone slíbil být starostou, který je transparentní a odpovědný svým voličům, a zavázal se ke každodennímu snižování životních nákladů a zlepšování bezpečnosti v Londýně.²¹⁰

Přes tyto velké sliby v době po ekonomické krizi Livingstone prohrál proti Johnsonovi o 3,7 % hlasů.²¹¹

Livingstone prohrál volby znovu na starostu Londýna z několika podobných důvodů jako volby minulé. Avšak jedním z hlavních faktorů byly jeho daňové problémy. Livingstone čelil obviněním z daňových úniků, které se staly ústředním bodem kampaně. Boris Johnson úspěšně využil tuto situaci k tomu, aby zpochybnil Livingstoneovu důvěryhodnost.²¹² Johnson obvinil Livingstonea, že využívá společnosti k minimalizaci svých daňových povinností, což značně poškodilo jeho obraz u voličů. Po této prohře se Livingstone z politiky stáhl.

5.2.4 Volby 2016

Volby na starostu Londýna v roce 2016 znamenaly příchod dvou nových uchazečů o funkci starosty pod dvou předchozích volbách kdy proti sobě stáli Johnson a Livingstone.

²⁰⁹ LABOUR PARTY. *Manifesto for London 2012*, s. 81-82.

²¹⁰ Ken Livingstone pledges „London Living Rent“ system, s. 99–100.

²¹¹ London mayor: Boris Johnson wins second term by tight margin. *BBC News* [online]. 2012 [cit. 11.06.2024]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-politics-17946742>

²¹² ASTHANA, Philippe Naughton and Anushka. Johnson in F word lift rant at Livingstone over tax. In: . 22. 6. 2024 [cit. 22.06.2024]. Dostupné z: <https://www.thetimes.com/article/johnson-in-f-word-lift-rant-at-livingstone-over-tax-q65wrt92smt>; Boris Johnson and Ken Livingstone in on-air tax row. *BBC News* [online]. 2012 [cit. 22.06.2024]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-politics-17598941>

Za konzervativní stranu kandidoval poslanec za Richmond, Zac Goldsmith a za Labour poslanec za Tooting, Sadiq Khan.

Khan se během své kariéry soustředil na různé veřejné a politické role, včetně funkce ministra dopravy ve vládě premiéra Gordona Browna. Jeho kampaň do voleb na starostu se soustředila na zlepšení životních podmínek pro všechny Londýňany a jeho hlavním mottem bylo "Sadiq Khan for London"(Sadiq Khan pro Londýn).²¹³

Sadiq Khan v rámci své kampaně představil ambiciózní manifest, který obsahoval řadu konkrétních plánů a iniciativ zaměřených na různé oblasti života v Londýně. Mezi jeho hlavní priority patřily: dostupné bydlení, moderní a dostupná doprava, bezpečnost a ochrana obyvatel, zlepšení kvality ovzduší, podpora podnikání a ekonomického růstu, zajištění rovných příležitostí pro všechny obyvatele města a slib co nejnižších daní, jak je to možné.²¹⁴

Jedním z klíčových pilířů Khanova programu byla otázka dostupného bydlení. Khan se zavázal, že bude každoročně stavět tisíce nových domů, přičemž polovina z nich bude cenově dostupná pro Londýňany.²¹⁵ Chtěl vytvořit nový orgán s názvem "Homes for Londoners," který by se soustředil na koordinaci a podporu výstavby nových domů, zejména na veřejných pozemcích.²¹⁶ Dále plánoval podporovat bytová družstva a sociální bydlení a bojovat proti praxi zahraničních investorů, kteří kupují nemovitosti v Londýně, ale nechávají je prázdné.²¹⁷

Další důležitou oblastí byla doprava. Khan slíbil, že zmrazí jízdné na městskou dopravu po dobu čtyř let, což by mělo pomoci snížit finanční zátěž pro dojíždějící.²¹⁸ Plánoval také zavést novou jízdenku "Hopper Ticket", která by umožnila neomezené přestupy v rámci jedné hodiny za cenu jedné jízdenky. V rámci modernizace dopravní infrastruktury se chtěl zaměřit na rozšíření sítě cyklostezek, zlepšení bezpečnosti pro chodce a cyklisty a podporu ekologičtějších dopravních prostředků.²¹⁹

²¹³ KHAN, Sadiq a LABOUR PARTY. *Sadiq Khan for London - A Manifesto for all Londoners*. Potts Print, 2016, s. 1.

²¹⁴ Ibid., s. 4–5.

²¹⁵ Ibid., s. 19.

²¹⁶ Ibid., s. 20.

²¹⁷ Ibid., s. 26.

²¹⁸ Ibid., s. 29.

²¹⁹ Ibid., s. 32–33.

Khanova vize zahrnovala také zlepšení kvality ovzduší a životního prostředí v Londýně. Plánoval podniknout kroky k snížení znečištění vzduchu, například zavedením nízkoemisních zón a podporou využívání čisté energie.²²⁰ Součástí jeho programu bylo také vytvoření více zelených ploch a ochrana stávajících parků a zelených pásů.²²¹

Bezpečnost byla dalším významným tématem Khanovy kampaně. Slíbil zvýšení počtu policejních hlídek v sousedstvích, boj proti gangům a násilí nožem a posílení boje proti extremismu. Chtěl také zajistit lepší financování pro hasičské a záchranné služby, aby byly schopny lépe reagovat na krizové situace.²²²

V oblasti ekonomického růstu a podnikání chtěl Khan být nejvíce podnikatelsky orientovaným starostou, jaký kdy Londýn měl.²²³ Plánoval úzce spolupracovat s podnikatelskou komunitou na rozvoji potřebných dovedností, infrastruktury a růstových příležitostí. Podporoval by malé a střední podniky a snažil se zajistit, aby Londýn zůstal atraktivním místem pro investice a podnikání.²²⁴

V oblasti rovnosti a spravedlnosti chtěl Khan pracovat na snížení genderové nerovnosti, podpoře žen v pracovním procesu a zajištění rovných příležitostí pro všechny bez ohledu na rasu, náboženství nebo socioekonomický status. Chtěl také bojovat proti diskriminaci a podporovat toleranci a inkluzivitu ve městě.²²⁵

Shrneme-li, Khan ve svém manifestu pro Londýn 2016 představil komplexní plán zaměřený na zlepšení kvality života v Londýně prostřednictvím dostupného bydlení, moderní dopravy, zvýšené bezpečnosti, ochrany životního prostředí, podpory podnikání a zajištění rovnosti pro všechny obyvatele města.

Khan nakonec ve volbách porazil Goldsmitha o 13,6 % hlasů. Khan Goldsmitha porazil z několika důvodů. Goldsmithova kampaň se často zaměřovala na Khanovo náboženské a etnické pozadí. Goldsmith a jeho tým se snažili Khanovi přiřadit spojení s extremisty, což

²²⁰ KHAN, Sadiq a LABOUR PARTY. *Sadiq Khan for London - A Manifesto for all Londoners*. Potts Print, 2016, s. 62-64.

²²¹ Ibid., s. 26.

²²² Ibid., s. 40-42.

²²³ Ibid., s. 11.

²²⁴ Ibid., s. 14.

²²⁵ Ibid., s. 55.

bylo vnímáno jako nepřímý útok na jeho muslimskou víru.²²⁶ Tato strategie nejen že neuspěla, ale také způsobila značnou nevoli mezi voliči v multikulturním Londýně, kteří tuto taktiku vnímali jako rasistickou.

Khanova kampaň byla charakterizována jako pozitivní, zaměřená na jednotu a zlepšení kvality života v Londýně. Khan dokázal přesvědčit voliče svou vizí dostupného bydlení, moderní a dostupné dopravy, bezpečnosti a zlepšení kvality ovzduší. Na rozdíl od Goldsmitha, jehož kampaň byla vnímána jako negativní a útočná, Khan nabízel konkrétní a ambiciózní plány pro budoucnost Londýna.²²⁷

Goldsmith taky jakožto následník Borise Johnsona působil dle komentátora pro konzervativní magazín *The Spectator* Stephena Robinsona jako méně charismatický a méně schopný politik. Robinson uvedl, že Goldsmith neměl stejné přirozené schopnosti politického showmana jako Johnson, což byl jeden z klíčových faktorů, které přispěly k jeho porážce. Johnson, který byl populární a výrazný starosta, byl schopen přitáhnout pozornost a získat podporu díky svému charismatu a schopnosti bavit voliče. Tato neschopnost generovat mediální pokrytí a zájem přispěla k celkovému dojmu, že Goldsmithova kampaň byla slabá a neefektivní.²²⁸

Khan získal podporu od široké škály komunit v Londýně. Jeho tým zahrnoval různorodé osobnosti včetně gayů a židovských žen, což posílilo jeho image inkluzivního a progresivního kandidáta. Naopak Goldsmithova kampaň se zdála být zaměřená na určité etnické skupiny, což vyvolalo kritiku a odcizení ostatních voličů.²²⁹

Khanova kampaň byla postavena na sloganu "Sadiq Khan for London" a volání po jednotě a pozitivních změnách, zatímco Goldsmithova kampaň se často zaměřovala na strach a

²²⁶ JONES, Owen. Forgive and forget Zac Goldsmith's racist campaign? No chance. *The Guardian* [online]. 2016 [cit. 22.06.2024]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2016/may/07/zac-goldsmith-racist-campaign-london>

²²⁷ ASHTON, Emily. This Is How Zac Goldsmith Lost The Race To Be London Mayor. In: *BuzzFeed* [online]. 7. 5. 2016 [cit. 22.06.2024]. Dostupné z: <https://www.buzzfeed.com/emilyashton/this-is-how-zac-goldsmith-lost-the-race-to-be-london-mayor>

²²⁸ ROBINSON, Stephen. I'm not surprised Zac Goldsmith lost - his campaign was a catastrophe. In: *The Spectator* [online]. 6. 5. 2016 [cit. 22.06.2024]. Dostupné z: <https://www.spectator.co.uk/article/i-m-not-surprised-zac-goldsmith-lost-his-campaign-was-a-catastrophe/>

²²⁹ JONES, Owen. *Forgive and forget Zac Goldsmith's racist campaign?*.

obavy z extremismu. V konečném důsledku voliči preferovali pozitivní vizi a odmítli kampaň založenou na strachu a rozdělování.

5.2.5 Volby 2021

Po předčasných všeobecných volbách do dolní sněmovny parlamentu Spojeného království v roce 2019, které Labouristé prohráli, se spekulovalo, že Khan nahradí stávajícího předsedu Labour a v roce 2021 bude za Labour v Londýně kandidovat nový kandidát. Khan však tyto spekulace odmítl s tím, že má větší zájem pokračovat ve své práci na radnici.²³⁰ V roce 2021 tak Khan obhajoval svůj mandát, proti němu konzervativci postavili Shauna Baileyho, Brita jamajského původu.²³¹

Baileyho původ zde zmiňují, protože společně s Khanovým pákistánským původem hrál významnou roli ve volbách. Bailey ve své kampani čelil výrazným projevům rasismu jak z pravé, tak z levé strany politického spektra. Podobná situace postihla Khana, když Bailey sdílel tweet, kde byl Khan vyobrazen jako "šílený mulláh Khan z Londonistánu", který přesunul výrobu londýnských autobusů ze Spojeného království do Německa.²³²

Khan toto komentoval s tím, že doufá že volby starosty budou čistým soubojem založeným na tom, co mohou kandidáti nabídnout Londýňanům – na rozdíl od minulých voleb.²³³

Khan do voleb kandidoval s podobným sloganem jako ve volbách přechozích, "Sadiq for London 2021"(Khan pro Londýn 2021). Jeho nový volební manifest obsahoval jak jeho úspěchy i tak jeho budoucí plány.

Khan v manifestu uváděl jako jeho úspěchy, že zmrazil ceny jízdného v rámci TfL na pět let a zavedl již zmiňovanou Hopper ticket, který umožňoval neomezený počet přestupů v rámci jedné hodiny za stejnou cenu. Tento krok podle něj ušetřil domácnostem v Londýně až 200

²³⁰ O'REILLY, Luke. London mayor Sadiq Khan rules himself out of Labour leadership contest. In: *Evening Standard* [online]. 16. 12. 2019 [cit. 23.06.2024]. Dostupné z: <https://www.standard.co.uk/news/politics/labour-leadership-sadiq-khan-london-a4315096.html>

²³¹ Shaun Bailey - Candidate for Mayor of London. In: *Ealing Conservatives* [online] [cit. 23.06.2024]. Dostupné z: <https://www.ealingconservatives.org.uk/shaun-bailey-candidate-mayor-london>

²³² WATTS, Joe. Conservative candidate for London Mayor embroiled in new Sadiq Khan Islamophobia row. In: *The Independent* [online]. 28. 9. 2018 [cit. 23.06.2024]. Dostupné z: <https://www.independent.co.uk/news/uk/politics/shaun-bailey-islamophobia-sadiq-khan-london-mayor-tory-party-conservatives-a8558521.html>

²³³ Ibid.

liber ročně.²³⁴ Labouristé tvrdili, že dosáhli snížení počtu dnů, kdy došlo k stávkám v metru, o více než 75 % díky lepší komunikaci s odbory.²³⁵

Ve snaze snížit kriminalitu Khan tvrdil, že investoval více než jakýkoli jiný starosta do policie, čímž zajistil 1 000 nových policistů na ulicích a vytvořil speciální jednotku pro boj proti násilné kriminalitě.²³⁶ Labouristé rovněž tvrdili, že investovali rekordních 60,7 milionu liber do boje proti násilí na ženách a dívkách a zřídili první jednotku pro snižování násilí v Anglii, která pomohla více než 80 000 Londýňanům.²³⁷

Khan vedl boj proti znečištění ovzduší zavedením Ultra Low Emission Zone (ULEZ), která snížila toxické znečištění v oblasti o více než třetinu. Labouristé modernizovali 9 000 londýnských autobusů na čistší technologie a uvedli do provozu největší flotilu elektrických autobusů v Evropě. Navíc podpořili čištění londýnských taxíků a zavedli systém varování před znečištěním ovzduší.²³⁸ Také slíbili vytvoření nového zeleného údělu pro Londýn.

Starosta financoval rekordní počet skutečně dostupných domovů a zahájil výstavbu více nových obecních bytů než v jakémkoli roce od roku 1983. Stál také v čele kampaně za kontrolu nájmu a úspěšně lobboval za zákaz poplatků pro nájemníky a ukončení „no-fault“ vystěhování. Labouristé podpořili 11 000 bezdomovců prostřednictvím programů města a zvýšili financování služeb pro bezdomovce, což pomohlo 80 % z nich dostat se z ulic.²³⁹

Khan více než zdvojnásobil počet zaměstnavatelů, kteří platili Londýnskou životní mzdu, a vytvořil hub pro tzv. EU Londoners, který pomáhal více než milionu občanů EU v Londýně. Labouristé také investovali rekordní částky do rozvoje dovedností, včetně spuštění Akademie pro stavebnictví a iniciativy Skills for Londoners, která pomáhala Londýňanům, kteří přišli o práci, znovu se kvalifikovat a najít zaměstnání.²⁴⁰

Khanův plán obnovy po pandemii zahrnoval zajištění, aby se nezaměstnaní Londýňané vrátili do práce, a boj proti kriminalitě, terorismu a kybernetickým hrozbám. Navrhoval vytvoření národního plánu obnovy, který by zahrnoval velké investice do nové dopravní

²³⁴ KHAN, Sadiq a LABOUR PARTY. *Sadiq for London 2021 - For London*. Labour Party, 2021, s. 16.

²³⁵ Ibid., s. 76.

²³⁶ Ibid, s. 17.

²³⁷ Ibid., s. 17.

²³⁸ Ibid., s. 18.

²³⁹ Ibid.

²⁴⁰ Ibid., s. 19.

infrastruktury a podpory malých podniků. Starosta plánoval pokračovat v ambiciózním plánu na dosažení uhlíkové neutrality do roku 2030 skrze Nový zelený úděl pro Londýn.²⁴¹ To zahrnovalo rozšíření ULEZ na větší část Londýna, investice do cyklostezek a pěších zón a podporu přechodu na elektrické autobusy a další ekologické technologie. Rovněž plánoval zřídit akademii zelených dovedností, která by pomohla Londýňanům najít nové, dobře placené zaměstnání v zeleném sektoru.²⁴²

Khan hodlal pokračovat ve vytváření spravedlivějšího města tím, že by bojoval proti nerovnostem a diskriminaci. To zahrnovalo podporu diverzity a začlenění ve všech sektorech a zajištění dostupného bydlení pro všechny Londýňany.²⁴³ Manifest se také soustředil na obnovu Londýnské ekonomiky po pandemii Covidu-19, kterou Manifest označuje jako největší ekonomickou výzvu od roku 1945.²⁴⁴

Sadiq Khan nakonec ve volbách v roce 2021 obhájil svůj mandát starosty Londýna. Porazil konzervativního kandidáta Baileyho s výrazným náskokem. Khan získal 55,2 % hlasů ve druhém kole, zatímco Bailey obdržel 44,8 % hlasů. Celkově Khan získal přibližně 1,206,034 hlasů, což bylo o 228,000 více než Bailey.²⁴⁵

5.3 Berlín

Berlín, hlavní město Německa, je klíčovým a komplexním subjektem v rámci německé komunální politiky. Je to město s bohatou historií a specifickým systémem komunální správy, který má určité podobnosti se systémem fungujícím v České republice. Berlín je nejen městem, ale také jednou z šestnácti spolkových zemí Německa. Vedle Hamburgu a Brém je jedním z mála měst, které mají takto výjimečné postavení.

5.3.1 Systém německé komunální politiky a Berlín

Berlín na rozdíl od Prahy nemá tak jedinečné postavení v systému státní správy. Ano, Berlín je městem a spolkovou zemí zároveň. Takové případy jsou ale v Německu další, a to výše

²⁴¹ KHAN, Sadiq a LABOUR PARTY. *Sadiq for London 2021 - For London*. Labour Party, 2021, s. 52-54.

²⁴² Ibid, s. 59.

²⁴³ Ibid., s. 81–82.

²⁴⁴ Ibid., s. 22.

²⁴⁵ HILL, Dave. *London Mayor Election Results 2021: Constituency Vote Breakdown* [online]. 2021 [cit. 23.06.2024]. Dostupné z: <https://www.onlondon.co.uk/london-mayor-election-results-2021-constituency-vote-breakdown/>

zmiňovaný Hamburg a Brémy. Významným aspektem berlínské historie je jeho rozdělení na východní a západní část, což po sjednocení Německa v 90. letech vedlo k diskusím o unifikaci Berlína a sousedního Braniborska. V roce 1996 proběhlo referendum, zdali se mají tyto země unifikovat v roce 1998 či 2002. Oba návrhy byly neúspěšné, a tak k unifikaci nedošlo do dnešní doby.²⁴⁶ Přesto v dnešní době v mnoha odvětvích Berlín a Braniborsko spolupracují podobně jako je tomu mezi Prahou a Středočeským krajem.

Hlavním představitelem Berlína je tak jako v Praze primátor (Regierender Bürgermeister) přičemž má k dispozici desetičlenný senát, který má podobnou funkci jako pražská rada. Dva ze senátorů by pak měli být náměstky primátora. Primátor je volen Poslaneckou sněmovnou Berlína (Abgeordnetenhaus von Berlin), což je legislativní orgán města. Poslanecká sněmovna je volena přímou volbou obyvateli Berlína každých pět let.²⁴⁷ Volby do berlínského parlamentu jsou uskutečňovány systémem personalizovaného poměrného zastoupení. Tento systém umožňuje voličům odevzdat dva hlasy: první hlas pro přímého kandidáta v jejich volebním obvodu a druhý hlas pro stranickou listinu. Počet křesel, které každá strana získá, je určen poměrem druhých hlasů. Tento systém využívá tzv. převislých mandátů které vznikají, pokud strana získá více přímých mandátů, než by jí příslušelo podle druhých hlasů.²⁴⁸

Podle berlínské ústavy mají občané právo volit jak do poslanecké sněmovny, tak do okresních zastupitelstev. Do sněmovny reprezentantů volí občané zástupce pro 78 volebních obvodů a strany musí překročit pětiprocentní hranici pro získání mandátů. Okresní zastupitelstva se volí poměrným systémem s tříprocentní hranicí a hlasují v nich i občané ostatních členských států EU žijící v Berlíně, pokud dosáhli věku 16 let.²⁴⁹

Primátor je vybírán členy Poslanecké sněmovny z řad jejích členů. Kandidát, který získá většinu hlasů, je potvrzen ve funkci. Primátor má významné pravomoci, včetně jmenování

²⁴⁶ GUALINI, Enrico a Carola FRICKE. 'Who governs' Berlin's metropolitan region? The strategic-relational construction of metropolitan scale in Berlin-Brandenburg's economic development policies. *Environment and Planning C: Politics and Space*. 2019, roč. 37, č. 1, s. 64–65. DOI: 10.1177/2399654418776549

²⁴⁷ Das Abgeordnetenhaus. In: *Berlin.de* [online]. 24. 6. 2024 [cit. 24.06.2024]. Dostupné z: <https://www.berlin.de/politische-bildung/politikportal/politik-in-berlin/das-abgeordnetenhaus/>

²⁴⁸ Wahlen. In: *Berlin.de* [online]. 31. 5. 2024 [cit. 25.06.2024]. Dostupné z: <https://www.berlin.de/sen/inneres/buerger-und-staat/wahlen-und-abstimmungen/wahlen/>

²⁴⁹ Ibid.

senátorů a vedení zasedání Senátu. Senát jako celek pak formuluje a implementuje politiku města, dohlíží na městské služby a spravuje rozpočet.²⁵⁰

Na magistrátní úrovni je Berlín rozdělen na 12 obvodů (Bezirke), z nichž každý má své vlastní zastupitelstvo (Bezirksverordnetenversammlung), volené obyvateli obvodu.²⁵¹ Zastupitelstvo volí členy Bezirksamt, včetně Bezirksbürgermeister (starosta obvodu). Obvody jsou odpovědné za lokální služby, jako jsou školy, sociální služby, údržba infrastruktury a místní plánování.²⁵²

5.3.2 Berlín a SPD

Berlín se v rámci Spolkové republiky Německo dlouhodobě profiluje jako významná bašta SPD. Po sjednocení Německa v roce 1990 se SPD pravidelně prosazovala jako hlavní politická síla ve městě. Berlín, symbol sjednocení a demokratické obnovy, čelil po pádu Berlínské zdi v roce 1989 mnoha výzám. Východní a západní část města musely překonávat značné obtíže, přičemž SPD hrála klíčovou roli v tomto procesu.²⁵³

V 90. letech Berlín usiloval pod koalicí mezi CDU a SPD o transformaci z postkomunistického města na dynamickou metropoli po vzoru Londýna či New Yorku. Avšak po finanční krizi v roce 2001, která vedla k bankovnímu skandálu a pádu konzervativní vlády, se k moci dostala koalice mezi SPD a PDS. Toto období se vyznačovalo přísnými úspornými opatřeními zaměřenými na stabilizaci městských financí, což však vyvolávalo časté politické třenice. Dluh Berlína tehdy dosahoval výše státního dluhu Maroka.²⁵⁴

SPD se v této době ale i tak dále snažila posílit kosmopolitní a kulturní identitu Berlína. Primátor Klaus Wowereit, který nastoupil do funkce v roce 2001, se proslavil svým

²⁵⁰ Der Senat. In: *Berlin.de* [online]. 24. 6. 2024 [cit. 24.06.2024]. Dostupné z: <https://www.berlin.de/politische-bildung/politikportal/politik-in-berlin/der-senat/>

²⁵¹ Entstehung und Entwicklung der Bezirke. In: *Berlin.de* [online]. 6. 2. 2024 [cit. 24.06.2024]. Dostupné z: <https://www.berlin.de/politische-bildung/politikportal/politik-in-berlin/hauptverwaltung-und-bezirksverwaltung/entstehung-und-entwicklung-der-bezirke/>

²⁵² Bezirksamt. In: *Berlin.de* [online]. 17. 4. 2023 [cit. 24.06.2024]. Dostupné z: <https://www.berlin.de/politische-bildung/politikportal/politik-in-berlin/hauptverwaltung-und-bezirksverwaltung/bezirksamt/>

²⁵³ LEBUHN, Henrik. Understanding the City through Crisis. Neoliberalization in Post-Wall Berlin. *Critical Planning*. 2015, roč. 22, č. 1, s. 103. DOI: 10.5070/CP8221025550

²⁵⁴ HOOPER, John. Bankrupt Berlin turns off fountains. *The Guardian* [online]. 2001 [cit. 24.06.2024]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2001/may/28/johnhooper>

progresivním přístupem a otevřeností vůči různorodým komunitám. Sám Wowereit je pak znám tím, když v roce 2001 se slovy „Jsem gay – a to je dobře!“ provedl jako první významný Německý politik svůj coming out.²⁵⁵ Wowereitova éra byla spojena s růstem kulturního a kreativního sektoru, což přispělo k mezinárodnímu renomé Berlína jako kulturního centra. Město se pod jeho vedením stalo atraktivní destinací pro mezinárodní investory, což ale vedlo i k problémům s gentifikací a dostupností bydlení.²⁵⁶

Vraťme se ale k finanční situaci Berlína. V listopadu 2003 Wowereit prohlásil: „Berlín je chudý, ale sexy.“²⁵⁷ Tento výrok reflektoval finanční situaci města po pádu Berlínské zdi, kdy Berlín čelil několika ekonomickým výzvám. Transformace ekonomiky vedla k tomu, že Berlín, zejména jeho východní část, musel přejít z centrálně plánované ekonomiky na tržní hospodářství, což způsobilo vysokou nezaměstnanost a ztrátu průmyslových kapacit. Dále bylo nutné vyrovnat historické nerovnosti, neboť východní Berlín byl po desetiletí zanedbáván ve srovnání s jeho západní částí, což vyžadovalo rozsáhlé investice do infrastruktury a veřejných služeb.²⁵⁸ Finanční krize a bankovní skandál z roku 2001 vedly k velkým dluhům a nutnosti zavést přísná úsporná opatření. Navíc, po sjednocení přestaly do Berlína proudit rozsáhlé finanční dotace od centrální vlády, což výrazně přispělo k finančním problémům města. Berlín, který dříve spoléhal na tyto dotace, se musel vypořádat s nedostatkem financí a hledat nové způsoby, jak financovat svůj rozvoj.²⁵⁹

Po roce 2001 byla SPD v koalici s PDS nucena přistoupit k přísným úsporným opatřením, která zahrnovala privatizaci veřejných služeb a majetku. To vedlo k nárůstu nákladů na bydlení a snížení dostupnosti některých veřejných služeb.²⁶⁰ Tato opatření byla považována za nezbytná pro stabilizaci městských financí, ale zároveň vyvolávala širokou veřejnou debatu a protesty

²⁵⁵ WITTING, Wolker. „Ich bin schwul - und das ist auch gut so!“ – DW – 09.06.2021. In: *dw.com* [online] [cit. 24.06.2024]. Dostupné z: <https://www.dw.com/de/wowereit-ich-bin-schwul-und-das-ist-auch-gut-so/a-57815167>

²⁵⁶ FRICKE, Ingrid a Hans-Rainer SANDVOSS. Geschichte der SPD Berlin - SPD Berlin. In: . 13. 8. 2019 [cit. 24.06.2024]. Dostupné z: <https://spd.berlin/partei/geschichte/>

²⁵⁷ WITTING, Wolker. „Ich bin schwul - und das ist auch gut so!“ – DW – 09.06.2021.

²⁵⁸ LEBUHN, Henrik. *Understanding the City through Crisis. Neoliberalization in Post-Wall Berlin*, s. 105.

²⁵⁹ Berlin - Bankrupt? – DW – 10/29/2001. In: *dw.com* [online] [cit. 24.06.2024]. Dostupné z: <https://www.dw.com/en/berlin-bankrupt/a-269929>

²⁶⁰ LEBUHN, Henrik. *Understanding the City through Crisis. Neoliberalization in Post-Wall Berlin*, s. 109.

Lze tedy říci, že Berlín před rokem 2010 procházel složitým obdobím transformace, během něhož se město stalo symbolem sjednocení a demokratické obnovy, ale zároveň čelilo výzvám spojeným s liberalizací, privatizací a globální konkurencí.

5.3.3 Volby 2011

Do voleb do Berlínské zemské vlády SPD vybrala Wowereita, který jak už bylo nastíněno výše vládl Berlínu od roku 2001 ve společné koalici se stranou PDS. Průzkumy veřejného mínění tehdy naznačovaly, že současná koalice může utrpět značné ztráty kvůli vzestupu dvou dalších politických stran s podobným voličským zázemím, konkrétně B'90/Grüne a Pirátů.²⁶¹

SPD do těchto voleb kandidovala se slogany „Berlin verstehen“ (rozumět Berlínu).²⁶² Wowereit, dlouholetý starosta Berlína, se chlubil řadou úspěchů, které jeho vláda dosáhla od roku 2001.

Wowereit zdůrazňoval ekonomický růst Berlína, který byl viditelný zejména po roce 2006. Pod jeho vedením bylo údajně vytvořeno více než 100 000 nových pracovních míst²⁶³ a Berlín se stal atraktivním místem pro velké společnosti jako Deutsche Bahn AG, Pfizer, Deutsche Grammophon, Universal Music a další.²⁶⁴ Berlín se tak dle SPD stal centrem pro kreativní průmysl, poskytující zaměstnání pro více než 150 000 Berličanů.²⁶⁵ Wowereit a SPD se zaměřili na propojení vědy a obchodu, podporu inovativních průmyslových odvětví a modernizaci průmyslové politiky. Berlín se stal údajně pod Wowereitem centrem pro budoucí technologie a inovace s projekty jako je Adlershof, největší německý technologický park, kde sídlí firmy zaměřené na solární technologie.²⁶⁶

Wowereit zdůrazňoval potřebu sociální soudržnosti a spravedlnosti jako základ pro sociální a ekonomický pokrok města. Cílem SPD bylo zajistit, aby každý Berličan měl přístup k dobrému vzdělání a možnosti se podílet na sociálním pokroku. Wowereit se chlubil

²⁶¹ MCKAY, Joanna. The Berlin Land Election 2011. *German Politics*. 2012, roč. 21, č. 2, s. 228. DOI: 10.1080/09644008.2012.677034

²⁶² ZAWATKA-GERLACH, Ulrich. Wahlkampf: Wowereit stellt seinen Slogan für Berlin vor. *Der Tagesspiegel Online* [online]. 2011 [cit. 25.06.2024]. Dostupné z: <https://www.tagesspiegel.de/berlin/wowereit-stellt-seinen-slogan-fur-berlin-vor-7016977.html>

²⁶³ SPD BERLIN. *BERLINprogramm 2011-2016*. SPD Berlin, 2011, s. 16.

²⁶⁴ *Ibid.*, s. 7.

²⁶⁵ *Ibid.*, s. 7–8.

²⁶⁶ *Ibid.*, s. 8.

vzdělávacími reformami, které zahrnovaly zrušení hlavních škol(hauptschule) a zavedení nové formy sekundárního vzdělání školy, což mělo umožnit každému mladému člověku dosáhnout optimální podpory bez nutnosti měnit školu. SPD také vytvořila program komunitních škol a celodenních škol, čímž se Berlín měl stát lídrem ve školském rozvoji v Německu a Evropě.²⁶⁷

Program tvrdil že, Berlín pod vedením SPD posílil svou jedinečnou kulturní krajinu a vytvořil projekty, které propojují kulturní instituce s mládežnickými centry, školami a školkami. V oblasti zdravotnictví byla strategicky podporována expanze zdravotnického sektoru a byl vytvořen „Zdravotní hlavní plán“ pro udržitelnou spolupráci mezi podniky, administrativou a zdravotnickými zařízeními.²⁶⁸

Do budoucna Klaus Wowereit a SPD slibovali pokračování v ekonomickém růstu a tvorbě pracovních míst, zejména v oblasti trvale udržitelné ekonomiky a inovativních průmyslových odvětví. Program zahrnoval plány na podporu digitální infrastruktury, s cílem zajistit širokopásmový přístup k internetu pro všechny Berlíňany. Dále plánovali rozšíření vysokorychlostních železničních spojení a zlepšení dopravní infrastruktury pro podporu ekonomického růstu. Zároveň SPD během kampaně zdůrazňovala respektovat ostatní kultury ale také integraci lidí s imigračním původem.²⁶⁹

Wowereit také zdůrazňoval, že Berlín se pod jeho vedením stal lídrem v oblasti ekologických technologií a inteligentních městských řešení. Plánoval pokračovat v rozvoji města jako centra pro udržitelné technologie, včetně podpory obnovitelných zdrojů energie a energetické efektivity. V rámci těchto iniciativ měla být prioritou také modernizace veřejné dopravy, přechod na ekologičtější pohony a rozvoj cyklostezek. Berlín se tak měl stát městem, které kombinuje ekonomický růst s ekologickou odpovědností.

V rámci infrastruktury se Wowereit chlubil výstavbou více než 100 km cyklostezek od roku 2006²⁷⁰, což je v porovnání s Prahou neuvěřitelné číslo, protože například v tomto roce TSK

²⁶⁷ SPD BERLIN. *BERLINprogramm 2011-2016*. SPD Berlin, 2011, s. 8-9.

²⁶⁸ *Ibid.*, s. 8.

²⁶⁹ MCKAY, Joanna. *The Berlin Land Election 2011*, s. 229.

²⁷⁰ SPD BERLIN. *BERLINprogramm 2011-2016*, s. 12.

v Praze plánuje legalizovat jízdu na 3 km chodníků a ani metr nové cyklostezky.²⁷¹ SPD se také chlubila rozšiřováním tramvajové sítě a novými vlakovými stanicemi.

V oblasti bydlení bylo prioritou zajištění dostupného bydlení a boj proti spekulacím s nemovitostmi. Wowereit slíbil, že SPD bude pokračovat v regulaci nájmu a podpoře veřejného bytového fondu, aby se zajistilo, že všichni Berlíňané budou mít přístup k dostupnému a kvalitnímu bydlení. Tento přístup měl zahrnovat i zlepšení sociální infrastruktury v různých částech města, aby se zabránilo sociálnímu vyloučení a podpořila se soudržnost komunity.²⁷²

Navzdory předvolebním průzkumům, které naznačovaly ztráty, SPD nakonec v berlínských zemských volbách roku 2011 zvítězila a Wowereit zůstal starostou. Výsledky voleb ukázaly, že SPD získala 28,3 % hlasů, což jí zajistilo první místo, přestože oproti minulým volbám ztratila 2,5 %.²⁷³

SPD sice v kampani čelila rostoucí popularitě Strany zelených a Pirátů, ale její dlouhodobé vedení a osobní popularita Wowereita se ukázaly jako klíčové. Strana se zaměřila na své úspěchy, jako je ekonomický růst Berlína, tvorba nových pracovních míst a zlepšení infrastruktury, což přispělo k přesvědčení voličů.

Po volbách začala SPD jednání o koalici, přičemž měla na výběr mezi koalicí se Zelenými nebo s CDU. Po neúspěšných jednáních se Zelenými, které ztroskotaly na nesouladu ohledně rozšíření dálnice A 100, se SPD rozhodla pro koalici s CDU.²⁷⁴ Tato "červeno-černá" koalice, měla většinu 11 mandátů a byla potvrzena po měsíci jednání. SPD a CDU²⁷⁵ se dohodly na

²⁷¹ ŠNOBR, Martin. Pražský magistrát představil cykloplány pro rok 2024. In: *Městem na kole* [online]. 22. 4. 2024 [cit. 25.06.2024]. Dostupné z: <https://mestemnakole.cz/2024/04/prazsky-magistrat-predstavil-cykloplany-pro-rok-2024/>

²⁷² SPD BERLIN. *BERLINprogramm 2011-2016*, s. 12.

²⁷³ JEDLIČKA, Petr. Berlínská SPD odrazila nástup Zelených, uspěli také Piráti. In: *Deník Referendum* [online]. 19. 9. 2011 [cit. 25.06.2024]. Dostupné z: <https://denikreferendum.cz/clanek/11584-berlinska-spd-odrazila-nastup-zelenych-uspeli-take-pirati>

²⁷⁴ WITTRÖCK, Philipp. Gescheiterte Verhandlungen in Berlin: Rot-Grün crasht auf der A100. *Der Spiegel* [online]. 2011 [cit. 25.06.2024]. Dostupné z: <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/gescheiterte-verhandlungen-in-berlin-rot-gruen-crasht-auf-der-a100-a-790050.html>

²⁷⁵ Berlin: SPD und CDU besiegeln Koalition. *Der Spiegel* [online]. 2011 [cit. 25.06.2024]. Dostupné z: <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/berlin-spd-und-cdu-besiegeln-koalition-a-799559.html>

programu, který zahrnoval rozšíření dálnice, výstavbu nového letiště, zavedení městské daně a podporu veřejného bydlení.²⁷⁶

5.3.4 Volby 2016

V předchozím vládním období proběhla zásadní změna, když 11. prosince 2014 primátor Wowereit odstoupil z funkce. Učinil tak po 13 letech ve funkci, což z něj učinilo jednoho z nejdéle sloužících primátorů Berlína. Jeho odstoupení bylo způsobeno řadou faktorů, včetně rostoucí kritiky jeho vedení, zejména v souvislosti s problémy s výstavbou nového berlínského letiště Brandenburg.

Po Wowereitově rezignaci byl novým lídrem SPD a primátorem Berlína zvolen Michael Müller. Müller byl dlouholetým členem SPD a předtím zastával pozici senátora pro městský rozvoj a životní prostředí v Berlíně.²⁷⁷

Situace před volbami v roce 2016 byla poznamenána několika klíčovými faktory:

1. Změna vedení SPD a nutnost etablovat Müllera jako nového lídra.
2. Pokračující problémy s výstavbou letiště Brandenburg, které se staly symbolem administrativních problémů města.
3. Rostoucí obavy ohledně dostupnosti bydlení v Berlíně vzhledem k rychle rostoucím nájmům.²⁷⁸
4. Zvýšený důraz na otázky integrace a imigrace v důsledku evropské migrační krize.
5. Stárnoucí infrastruktura²⁷⁹

A nejen tyto body byly problémy, kterým muselo vedení Berlína čelit. Do voleb tedy SPD zvolila jako svého lídra stávajícího primátora Müllera.²⁸⁰

²⁷⁶ MCKAY, Joanna. *The Berlin Land Election 2011*, s. 236.

²⁷⁷ MÜLLER, Michael. *O mně - Michael Müller – poslanec německého Bundestagu* [online]. 2022 [cit. 25.06.2024]. Dostupné z: <https://michael-mueller.de/ueber-mich/>

²⁷⁸ FABRICIUS, Michael. Immobilien: Mieten und Kaufpreise in Berlin steigen - WELT. In: *DIE WELT* [online]. 28. 1. 2016 [cit. 25.06.2024]. Dostupné z: <https://www.welt.de/finanzen/immobilien/article151550246/Das-ist-die-naechste-Stufe-des-Immobilien-Irrsinns.html>

²⁷⁹ SLÁDEK, Jiří. Technokrat střídá bonvivána. V zadluženém Berlíně končí oblíbený starosta. In: *Lidovky.cz* [online]. 11. 12. 2014 [cit. 25.06.2024]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/svet/technokrat-strida-bonvivana.A141211_123343_in_zahranici_ml

²⁸⁰ SPD Berlin: Michael Müller zum Landesvorsitzenden gewählt. *Der Spiegel* [online]. 2016 [cit. 25.06.2024]. Dostupné z: <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/spd-berlin-michael-mueller-zum-landesvorsitzenden-gewaehlt-a-1090198.html>

SPD Berlín se ve svém programu pro období 2016-2021 chlubila svými významnými úspěchy a stanovila si ambiciózní cíle pro budoucnost. Samotný program je pak formátem téměř identický s programem pro minulé volby. Berlín dle SPD zaznamenal masivní nárůst počtu pracovních míst, což vedlo k nejnižší míře nezaměstnanosti za posledních 25 let. Berlín se tak měl stát motorem růstu v Německu s nejvyšším ekonomickým růstem mezi všemi spolkovými zeměmi. Od roku 2005 vzniklo přibližně 300 000 nových pracovních míst díky cílené strukturální politice, zaměřené na ekonomický růst.²⁸¹

SPD se chlubila úspěchy v oblasti integrace, protože Berlín přijal a integroval velký počet uprchlíků. Plánovala vznik agentury práce pro mladé s cílem poskytnout mladým lidem adekvátní profesní perspektivy.²⁸² Zároveň Müller podporoval větší spolupráci s byznysem, co se profesní přípravy mladých týče.²⁸³

SPD v programu také klade důraz na rozvoj dopravy, zahrnující modernizaci veřejné dopravy a infrastruktury. Plánuje zlepšení a rozšíření sítě veřejné dopravy, včetně železničního spojení na letiště BER a modernizace centrálního autobusového nádraží. Dále chce zlepšit infrastrukturu pro cyklisty a chodce, což zahrnuje vytváření nových cyklostezek a pěších zón. Zároveň dále SPD podporuje dokončení silnice A100.²⁸⁴

SPD se zavázala k dosažení klimatické neutrality Berlína do roku 2050. To zahrnuje zvyšování podílu obnovitelných zdrojů energie a ukončení využívání uhlí do roku 2030.²⁸⁵ Dalšími iniciativami jsou zlepšení kvality ovzduší, podpora elektromobility a investice do energetické účinnosti budov. V tomto ohledu se berlínská SPD chlubila, že se jí podařilo během jejího vládnutí snížit intenzitu automobilové dopravy ve vnitřním Berlíně o více než 70 %.²⁸⁶

SPD si kladla za cíl posílit sociální spravedlnost a zapojení občanů do rozhodovacích procesů. Plánuje rozšíření participativních modelů správy města a zajištění, aby žádný

²⁸¹ SPD BERLIN. *Unser Regierungsprogramm 2016-2021*. SPD Berlin, 2016, s. 15.

²⁸² Ibid., s. 20.

²⁸³ Ibid., s. 21–22.

²⁸⁴ Ibid., s. 44.

²⁸⁵ Ibid.

²⁸⁶ Ibid, s. 42.

okrsek nebo čtvrť nebyly vyloučeny z rozvoje.²⁸⁷ Důraz je kladen na boj proti diskriminaci a podporu rovnosti pohlaví, včetně podpory žen v profesionálním a sportovním prostředí.

SPD plánuje vytvořit nové čtvrti a zajistit dostupné bydlení pro všechny příjmové skupiny. To zahrnuje výstavbu 5 000 nových bytů ročně s důrazem na cenově dostupné bydlení a zajištění sociálního mixu v městských čtvrtích.²⁸⁸ Revitalizace starých průmyslových zón a zajištění nových obytných prostor pro uprchlíky a studenty byly také prioritou. SPD se také v této oblasti chlubila zavedení stropů na nájemné, přičemž cena nájmu neměla překročit více jak 30 % mzdy u sociálních nájemních bytů.²⁸⁹

Poslední zásadní věc, kterou strana zdůrazňuje jsou její úspěchy v oblasti finanční konsolidace a řízení veřejných financí. Berlín dosáhl výrazného snížení dluhu a vytvořil finanční přebytky, které jsou investovány do infrastruktury a veřejných služeb.²⁹⁰

Volby do berlínského Senátu v roce 2016 přinesly zásadní změny. SPD pod vedením Michaela Müllera sice zvítězila, ale zaznamenala pokles na 21,6 % hlasů. Druhou nejsilnější stranou se stali Die Linke s 15,6 %, následovaní Zelenými s 15,2 %. CDU získala 17,6 %, zatímco nově vzniklá AfD obdržela 14,2 % hlasů.

Koaliční jednání byla složitá kvůli fragmentaci politické scény. Po několikátýdenních diskusích byla uzavřena trojkoalice mezi SPD, Zelenými a Die Linke. Michael Müller zůstal primátorem Berlína. Koaliční smlouva si vytyčila jako cíl postavit 55000 státních bytů, nové cyklostezky, rekonstruovat školy a rozvoj MHD.²⁹¹

5.3.5 Volby 2021

Před volbami do berlínské zemské vlády v roce 2021 byla politická a sociální situace ovlivněna několika významnými faktory, přičemž nejvýznamnější byla pandemie COVID-19. Ta měla zásadní dopad na Berlín a promítla se do politického klimatu před volbami. Město zažilo ekonomické šoky, zvýšení nezaměstnanosti a zdravotní krizi. Omezení pohybu

²⁸⁷ SPD BERLIN. *Unser Regierungsprogramm 2016-2021*. SPD Berlin, 2016, s. 15.

²⁸⁸ Ibid., s. 9.

²⁸⁹ Ibid., s. 36.

²⁹⁰ Ibid., s. 71.

²⁹¹ Michael Müller zum Regierenden Bürgermeister von Berlin gewählt. *Der Spiegel* [online]. 2016 [cit. 25.06.2024]. Dostupné z: <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/michael-mueller-zum-regierenden-buergermeister-von-berlin-gewaehlt-a-1124983.html>

a zavírání podniků vyvolaly tlak na vládu a politické strany, aby přišly s efektivními řešeními pro ekonomickou obnovu, zlepšení zdravotnického systému a podporu postižených odvětví.

Hlavními tématy voleb byla ekonomická obnova a pracovní místa, zdravotnictví, dostupné bydlení, klimatická politika a udržitelnost, integrace a imigrace, a infrastruktura. V důsledku pandemie došlo k propadu ekonomiky a zvýšení nezaměstnanosti, což vedlo k tomu, že hlavní snahou bylo obnovení ekonomické stability. Pandemie odhalila slabiny ve zdravotnickém systému, což zvýšilo tlak na zlepšení zdravotní péče a její dostupnosti.

Za SPD již nehodlal kandidovat stávající primátor Berlína Michael Müller, protože se chtěl přesunout na federální úroveň politiky. Místo kandidáta na primátora zaujala Franziska Giffey, která kandidovala s heslem „Ganz sicher Berlin“ („Zcela bezpečný Berlín“).

V programu se opět SPD chlubila výsledky svého vládnutí, přičemž opět používala argumenty ekonomického vzestupu města a záchrany městského rozpočtu. Zároveň je zajímavé, jak se ve svém programu SPD časem posouvá čím dál více směrem k progresivní části spektra, co se týče společenských otázek, kdy ve svém programu pro rok 2021 SPD velmi zdůrazňuje potřebu rovnosti, diverzity a inkluзивity.²⁹²

SPD Berlín si klade za cíl vybudovat 200 000 nových bytů do roku 2030, aby se vypořádala s rostoucím počtem obyvatel a zvyšujícími se náklady.²⁹³ Zároveň také hodlali otevřít otázku zastavení okrajové části bývalého letiště Tempelhof sociálním bydlením.²⁹⁴

Vzdělání je pro SPD Berlín klíčovým prvkem programu. Strana usiluje o zlepšení kvality vzdělávání na všech úrovních, od mateřských škol až po vysoké školy. Program podporuje investice do školní infrastruktury, zvyšování počtu učitelů a zlepšování jejich pracovních podmínek. SPD také plánuje rozšířit možnosti celoživotního vzdělávání a podporovat vědu a výzkum jako klíčové prvky pro budoucí ekonomický růst Berlína.

Ekonomická politika SPD Berlín se zaměřuje na podporu místních podniků a vytváření nových pracovních míst. Program zdůrazňuje význam inovací a technologického pokroku

²⁹² SPD BERLIN. *GANZ SICHER BERLIN - WAHLPROGRAMM DER SPD BERLIN ABGEORDNETENHAUSWAHL 2021*. SPD Berlin, 2021, s. 14.

²⁹³ Ibid., s. 4.

²⁹⁴ Ibid., s. 41.

pro udržitelný ekonomický růst. SPD také plánuje rozvíjet infrastrukturu, podporovat malé a střední podniky a zlepšovat podmínky pro start-upy a nové podniky.²⁹⁵

SPD Berlín se v programu pro rok 2021 zavazuje ke zlepšení efektivity a transparentnosti městské správy. Program zahrnuje digitální transformaci veřejných služeb, což by mělo usnadnit občanům přístup k těmto službám. Cílem je také posílit spolupráci mezi jednotlivými částmi města a zlepšit koordinaci mezi městskou správou a místními komunitami.

Bezpečnost je dalším klíčovým bodem programu SPD Berlín. Strana plánuje posílit policii a další bezpečnostní složky, aby zajistila bezpečnost všech obyvatel města. Program také zdůrazňuje důležitost prevence kriminality a zlepšení podmínek ve čtvrtích s vyšší mírou kriminality. SPD rovněž podporuje integraci a inkluzi všech komunit, aby se předešlo sociálním konfliktům a posílila soudržnost společnosti.

Kultura a sport jsou důležité pro kvalitu života ve městě, a proto SPD Berlín podporuje rozvoj kulturní infrastruktury a sportovních zařízení. Program zahrnuje podporu pro místní umělce a kulturní instituce, jakož i rozvoj sportovních programů pro mládež a komunitní sportovní aktivity. SPD také usiluje o zvýšení dostupnosti kulturních a sportovních aktivit pro všechny obyvatele.

Volby do berlínské zemské vlády v roce 2021 přinesly několik významných momentů a výsledků. SPD pod vedením Franzisky Giffey dosáhla nejlepšího výsledku a získala nejvíce hlasů, což jí umožnilo zahájit koaliční jednání. Volby však provázely určité problémy s řádností, jako byly chyby ve volebních seznamech, opožděné dodávky volebních lístků a technické problémy ve volebních místnostech. Tyto problémy vedly k obavám ohledně férovosti volebního procesu a vyvolaly požadavky na důkladné prošetření.²⁹⁶

SPD ve volbách obdržela 21,4 % hlasů, což představovalo pokles o 0,2 %, ale stále jí to umožnilo zůstat nejsilnější stranou. Největší posun zaznamenali Zelení, kteří získali 18,9 % hlasů, což je výrazné zlepšení oproti minulým volbám. Die Linke (Levice) získala 14,1 %,

²⁹⁵ SPD BERLIN. *GANZ SICHER BERLIN - WAHLPROGRAMM DER SPD BERLIN ABGEORDNETENHAUSWAHL 2021*. SPD Berlin, 2021, s. 13.

²⁹⁶ KNIGHT, Ben. Election chaos in Berlin: What happens now? In: *dw.com* [online]. 10. 11. 2021 [cit. 25.06.2024]. Dostupné z: <https://www.dw.com/en/german-election-chaos-in-berlin-what-happens-now/a-59470335>

což představovalo pokles o 1,5 %. CDU obdržela 18,0 %, což bylo mírné zlepšení, zatímco FDP získala 7,2 % a AfD 8,0 %.²⁹⁷

Po volbách následovala intenzivní koaliční jednání mezi několika stranami. SPD se nakonec rozhodla pro vytvoření koalice se Zelenými a Die Linke(nástupnická strana PDS). Tato koalice, často označovaná jako "rudá-červeno-zelená" koalice, byla složena na základě společného programového prohlášení, které kladlo důraz na ekologickou udržitelnost, sociální spravedlnost a ekonomickou obnovu.²⁹⁸

Koalici vedla Franziska Giffey jako nová primátorka Berlína, která zdůrazňovala potřebu řešení klíčových otázek města, jako jsou dostupné bydlení, klimatická politika, a zlepšení kvality života obyvatel Berlína. Koalice si také kladla za cíl posílit digitální infrastrukturu a modernizovat veřejné služby, aby byly dostupnější a efektivnější pro všechny obyvatele města.²⁹⁹

²⁹⁷ Abgeordnetenhauswahl 2021. In: *Wahlen - Berlin.de* [online]. 2. 5. 2022 [cit. 25.06.2024]. Dostupné z: <https://www.wahlen-berlin.de/wahlen/BE2021/AFSPRAES/index.html>

²⁹⁸ SPD BERLIN, BÜNDNIS 90/ DIE GRÜNEN, a DIE LINKE. *Zukunftshauptstadt Berlin. Sozial. Ökologisch. Vielfältig. Wirtschaftsstark. - Entwurf zur Beschlussfassung des Koalitionsvertrages 2021–2026*. 2021, s. 0.

²⁹⁹ *Ibid.*, s. 1–3.

6 Komparace

Zásadním poučením, které dle mého přesvědčení z předchozích kapitol vyplývá je, že systémy politické soutěže v jednotlivých státech, které jsou určovány jejich politickým vývojem, významně formují stav politických stran na všech úrovních – od nejvyšší po nejnižší.

Při porovnání politických systémů zmiňovaných zemích a měst je zřejmé, že historické události, kulturní vlivy, tradice a institucionální struktury hrají klíčovou roli v utváření politické krajiny. Z práce vyplývá že systémy s dlouhou tradicí demokratického zřízení mají tendenci mít stabilnější a více konsolidované politické strany. Naproti tomu státy, které prošly obdobími autoritářského režimu nebo významnými politickými změnami, často vykazují fragmentovanější a méně stabilní stranický systém.

To lze vidět na případu Berlína, kde se po roce 2010 dostaly do sněmovny pouze dvě nové strany, přičemž němečtí Piráti po jednom volebním období ze sněmovny vypadli. Naproti tomu v Praze se na magistrát v roce 2010 dostala nová strana TOP09 a nebýt změn před volbami, dostaly by se na magistrát i Věci veřejné a Strana zelených. V roce 2014 se nakonec na magistrát dostala Strana zelených a k nim přibyli Starostové a nezávislí s Piráty. V roce 2018 se pak na magistrát dostalo sdružení nezávislých kandidátů Praha Sobě, dnes městská strana Praha Sobě. V roce 2022 pak na magistrát přibyli dva zastupitelé za SPD.

Tento vývoj v Praze a Berlíně ilustruje širší politologický koncept známý jako institucionální path dependence neboli závislost na cestě. Tento koncept naznačuje, že historické události a rozhodnutí významně ovlivňují budoucí vývoj politických systémů a institucí, což se odráží i ve stranickém systému.³⁰⁰

V případě Berlína vidíme větší stabilitu, která je typická pro konsolidované demokracie západní Evropy. Tato stabilita je částečně výsledkem dlouhodobého demokratického vývoje Západního Německa po druhé světové válce a následného procesu sjednocení. Stabilita německého stranického systému byla také posílena licenčními pravidly, která v poválečném období omezovala počet nových politických subjektů a poskytovala výhodu etablovaným

³⁰⁰ GREENER, Ian. Path dependence. In: *Britannica* [online] [cit. 26.06.2024]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/path-dependence>

stranám, což vedlo k omezení volatility voličských preferencí. Z poválečných stran, které získaly licenci pro celé území západního Německa, tedy CDU/CSU, SPD, FDP a KPD, zanikla pouze komunistická KPD.³⁰¹

Naproti tomu vývoj v Praze odráží širší trendy v post-komunistických zemích střední a východní Evropy. Zde vidíme větší volatilitu voličských preferencí a častější vznik nových politických subjektů. Tento lze vysvětlit jako dozvuky nejen demokratické tranzice po roce 1989.

Ale také slabší stranická identifikace, která v post-komunistických zemích panuje, což znamená že je zde obecně slabší vazba voličů na konkrétní politické strany, což usnadňuje vznik nových politických subjektů. Přičemž stranická identifikace se v Česku spíše vyjadřuje jako vymezení proti něčemu – např. komunistické straně.³⁰²

Důvod, proč jsem se ve stavu konsolidace systému nezmínil o Londýně, je jednoduchý. Toto město, a obecně i celé Spojené království, je díky svému politickému systému význačné extrémní stabilitou, kdy premiéři za posledních 102 let pocházeli buď z Konzervativní, nebo Labouristické strany. Tato stranická stabilita je však v dnešní době ohrožena, protože hrozí, že Liberální demokraté či strana Reform UK nahradí Konzervativní stranu v pozici druhé nejvýznamnější strany.³⁰³ Co se týče Kena Livingstona, ano, zvítězil jako nezávislý kandidát, ale pravděpodobně jen díky své předchozí popularitě, která vycházela z jeho stranické minulosti. Navíc nevystoupil z Labouristické strany dobrovolně. A po volbách se do ní vzápětí vrátil.

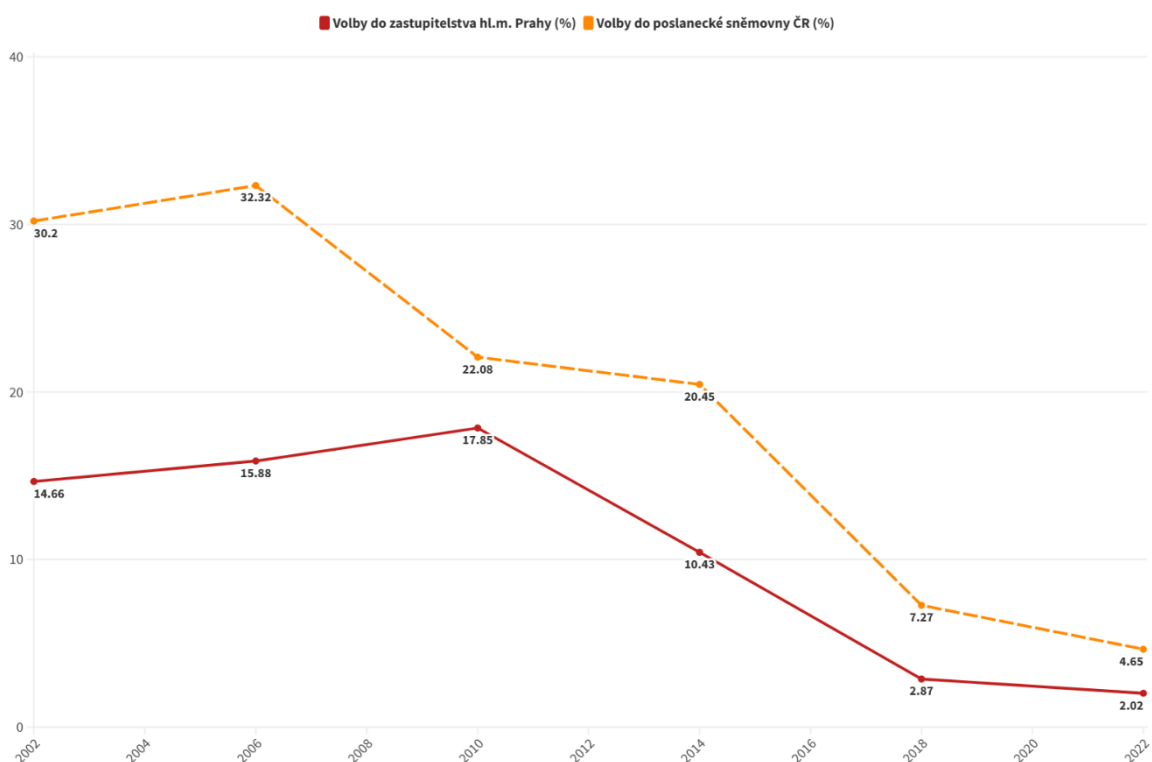
Co se týká ale Prahy je zajímavé, že přestože jak Labour tak SPD se v hlavních městech daří, tak v Praze SOCDEM dlouhodobě strádá. To lze ilustrovat na následujícím grafu.

³⁰¹ KREUZER, Marcus. How Party Systems Form: Path Dependency and the Institutionalization of the Post-War German Party System. *British Journal of Political Science*. 2009, roč. 39, č. 4, s. 677–678. DOI: 10.1017/S0007123409000696

³⁰² LEBEDA, Tomáš, Lukáš LINEK a Lyons PATS, eds. *Voliči a volby 2006*. Praha: Sociologický Ústav AV ČR, 2007, s. 150–151.

³⁰³ BUSH, Stephen. Could the Lib Dems become the official opposition? In: . 18. 6. 2024 [cit. 26.06.2024]. Dostupné z: <https://www.ft.com/content/e9b9b4e5-b1d5-4128-9822-9c648ac19c8e>

Komparace volebního výkonu SOCDEM ve volbách do zastupitelstva hl.m. Prahy a do poslanecké sněmovny ČR (2002-2022)

Obrázek 1-Komparace volebního výkonu SOCDEM ve volbách do zastupitelstva hl.m. Prahy a do poslanecké sněmovny ČR (2002-2022) – Graf sestavil autor na základě dat ČSÚ

Jak je z grafu patrné, SOCDEM v Praze nikdy nedosáhla takové popularity jako na celostátní úrovni. Zatímco v celostátních volbách strana dosahovala v letech 2002-2006 více než 30% podpory, v Praze se její podpora pohybovala pouze kolem 15 %. Tento trend nižší podpory v hlavním městě je v protikladu k situaci mnoha levicových stran v Evropě, které často nacházejí silnou základnu právě v metropolitních oblastech.

Zajímavý je vývoj podpory SOCDEM v Praze mezi lety 2002 a 2010. Zatímco celostátní podpora strany začala klesat již po roce 2006, v Praze podpora mírně rostla až do roku 2010, kdy dosáhla svého vrcholu 17,85 %. Toto krátkodobé posílení pozice v Praze mohlo být důsledkem únavy obyvatel z vlády ODS a jejích četných kauz.

Nicméně po roce 2010 nastal dramatický pokles podpory jak v Praze, tak na celostátní úrovni. V Praze byl tento propad ještě strmější – z 17,85 % v roce 2010 na pouhých 2,87 % v roce 2018. Tento prudký pokles může souviset s celkovou krizí levice v České republice,

ale také s neschopností SOCDEM oslovit pražské voliče specifickými tématy důležitými pro hlavní město, to budu dále ilustrovat na komparaci programů.

6.1 Komparace programů

S ohledem na dlouhodobé srovnání programů lze říci, že komparované strany se shodnou v několika základních bodech. Těmito body jsou rozvoj městského bytového fondu, podpora městské hromadné dopravy a obecně zachování a zlepšení ekonomické situace obyvatel daných měst.

V rozvoji bytového fondu ale SOCDEM nikdy nebyla tak úspěšná jako její sesterské strany v zahraničí, protože ačkoliv byla SOCDEM od roku 2010 přibližně 5 let v pražské radě, nepodařilo se jí zastavit propad městského bytového fondu, který rozprodávaly jednotlivé městské části.³⁰⁴ Tato skutečnost může být přiřknuta, slabé vyjednávací síly SOCDEM v rámci koalice, nemožnosti magistrátu ovlivňovat městské části pobízet je k držení bytového fondu. Během vládnutí rady Adriany Krnáčové se rychlost propadu městského bytového fondu zpomalila, ale i tak šlo město zcela opačným trendem v oblasti bydlení než Berlín, který v roce 2021 vlastnil okolo 360000 bytů což dělá 18 % všech bytů ve městě³⁰⁵ a v Londýně ve kterém se mi nepodařilo najít přesný počet bytových jednotek vyrostl počet dokončených jednotek za rok mezi lety v 2016–2023 z 5000 bytů na 14000 bytů.³⁰⁶ Z těchto čísel by zároveň mohlo vyplývat, že je nejspíš problematika bydlení v horší situaci v Berlíně a Londýně, než v Praze a tudíž vyžaduje větší řešení. Ale opak je pravdou, protože v Praze je mediánové nájemné vyšší o 100 euro než v Berlíně, přičemž mají Češi nižší kupní sílu.³⁰⁷ Toto vnímání může být, v rámci politické debaty v ČR ovlivněno nízkým počtem lidí co bydlím v nájmu – 23 % v ČR vs. 54 % v SRN pro rok 2023.³⁰⁸ I tato skutečnost může být

³⁰⁴ SÝKORA, Jan a Tomáš BRABEC. *Stav a vývoj obecního bytového fondu v Praze — Aktualizace 2023* [online]. IPR Praha, 2024, s. 14–15. Dostupné z: <https://iprpraha.cz/assets/files/files/7c72bb72b049562b70464ebcab12f1c8.pdf>

³⁰⁵ Die landeseigenen Wohnungsbaugesellschaften in Berlin: Engagiert, erfolgreich und entscheidend anders. In: *inberlinwohnen.de* [online] [cit. 26.06.2024]. Dostupné z: <https://inberlinwohnen.de/die-landeseigenen/>

³⁰⁶ ELTON, Lottie. *Sadiq Khan promises 40,000 new council homes in London if re-elected* [online]. 2024 [cit. 26.06.2024]. Dostupné z: <https://www.bigissue.com/news/housing/sadiq-khan-london-council-homes-mayor-election/>

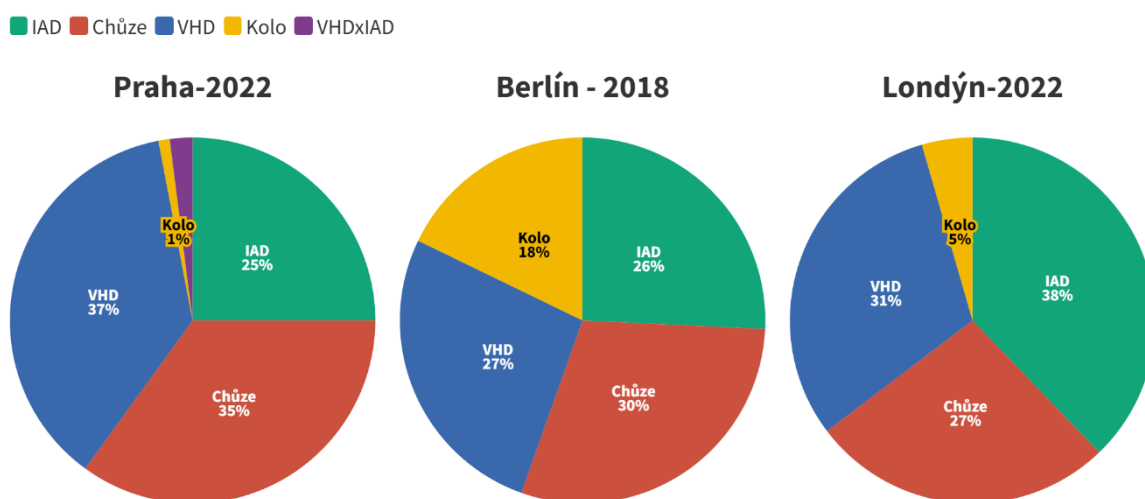
³⁰⁷ HousingAnywhere International Rent Index by City Q1 2024. In: *HousingAnywhere* [online] [cit. 26.06.2024]. Dostupné z: <https://housinganywhere.com/rent-index-by-city>

³⁰⁸ EUROPEAN COMMISSION. EUROSTAT. *Housing in Europe - 2023 edition* [online]. LU: Publications Office, 2023 [cit. 26.06.2024]. Dostupné z: <https://data.europa.eu/doi/10.2785/279048>

vysvětlením pro nižší výsledky SOCDEM v Praze, protože právě lidé bydlící v nájmu budou spíše volit levicově zaměřené strany.

Zároveň je velmi značné, že na rozdíl od SPD a zejména Labour se SOCDEM nestaví příliš ve prospěch soukromé výstavby, přičemž v programu pro rok 2018 tvrdí, že je město víceméně plné. To se v programu pro rok 2022 neobjevovalo.

Dalším bodem který, chci porovnat je doprava. Všechny zmíněné strany se shodují ohledně podpory veřejné hromadné dopravy, do které je dle nich nutné investovat, ale zároveň zařídit její dostupnost a bezpečnost. Zajímavější jsou pak neshody v problematice městské cyklistiky. Kdy se Berlínu i Londýnu dlouhodobě daří zvyšovat podíl cyklistiky ve svém modal splitu (dělba přepravní práce) a zároveň zde tyto strany hodlají podporovat cyklistiku dále. Podíl modal splitu v jednotlivých městech pak lze vidět na následujících grafech.

Obrázek 2- Dělba přepravní práce v sledovaných městech – graf sestavil autor dle dat TSK, *Mobilität in Städten – SrV a TjL*³⁰⁹

Naproti přístupu Labour a SPD si myslím, že o postoji SOCDEM je více než vypovídající komentář prvního náměstka primátora Karla Březiny z SOCDEM k rozvoji cyklodopravy v Praze po odborářské stávce v roce 2011. Zatímco stávka ukázala potenciál cyklistické

³⁰⁹ TSK PRAHA. *ročenka dopravy 2022*. Technická správa komunikací hl. m. Prahy, a.s., 2023, s. 6.; „Mobilität in Städten – System repräsentativer Verkehrsbefragungen (SrV) 2018" - Mobilitätsdaten für Berlin auch bezirkswise. In: . 2. 2. 2024 [cit. 30.06.2024]. Dostupné z: <https://www.berlin.de/sen/uvk/mobilitaet-und-verkehr/verkehrsdaten/zahlen-und-fakten/mobilitaet-in-staedten-srv-2018/>; *Travel in London 2023 - Consolidated estimates of total travel and mode shares*. Transport for London, 2023, s. 13.

dopravy v hlavním městě, když tisíce Pražanů využily jízdní kola jako alternativní způsob dopravy, Březina tento trend odbyl slovy, že „Pražané z kol stejně zase sesednou“.³¹⁰

Tento skeptický přístup kontrastuje s postojem tehdejšího primátora Bohuslava Svobody z ODS, který v nárůstu cyklistů viděl příležitost pro zlepšení podmínek cyklo dopravy v Praze. Svoboda dokonce uvažoval o možnosti omezení automobilové dopravy ve prospěch cyklistů³¹¹ a plánoval udržet téma aktivní mobility živé. Svoboda pak roku 2024 ale cyklo dopravu komentoval slovy, že „Cyklostezka je pojem, který do města vůbec nepatří“³¹²

V tomto ohledu je dále zajímavé, že právě během období první rady Bohuslava Svobody v koalici ODS a SOCDEM, ale investice do cyklistické dopravy klesly o 10 milionů, přičemž v roce 2013 v druhé radě Bohuslava Svobody v koalici ODS a TOP09, klesly investice do cyklistické dopravy na nulu.

SOCDEM tedy v otázce podpory cyklistiky zaostávala za svými zahraničními protějšky, což mohlo přispět k její nižší podpoře mezi progresivními městskými voliči, pro které je udržitelná mobilita důležitým tématem. Tento přístup také mohl být jedním z možných faktorů, které přispěly k postupnému oslabování pozice SOCDEM v pražské komunální politice.

A bylo již pozdě když se aktivní mobilitu snažila prosadit koalice Solidarita, když v této oblasti měla velmi podobný program s Piráty i Prahou Sobě.

V kontextu Prahy SOCDEM vykazuje značné nedostatky v oblasti ekonomické politiky. Ve svých programech často plánuje ambiciózní projekty, jako je výstavba městských bytů a další infrastrukturní investice, avšak chybí konkrétní plány na financování těchto projektů. Například SOCDEM slibovala rozsáhlé investice do městské infrastruktury, ale nenabídla žádné detailní informace o tom, jak by tyto projekty byly financovány. To vedlo k časté

³¹⁰ BAROCH, Pavel. Po stávce svítá cyklistům: Užší silnice, pruh pro kola | Aktuálně.cz. In: *Aktuálně.cz* [online]. 18. 6. 2011 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/regiony/praha/po-stavce-svita-cyklistum-uzsi-silnice-pruh-pro-kola/r~i:article:704428/>

³¹¹ Ibid.

³¹² VODRÁŽKA, Prokop. Cyklostezka je pojem, který do města vůbec nepatří, říká Svoboda. In: *Deník N* [online]. 19. 2. 2024 [cit. 26.06.2024]. Dostupné z: <https://denikn.cz/1355820/cyklostezka-je-pojem-ktery-do-mesta-vubec-nepatri-rika-svoboda/>

kritice ze strany pravicových stran, zejména ODS, a pravicově orientovaných médií, která SOCDEM obviňují z nedostatečného pochopení ekonomických otázek.

Příkladem tohoto přístupu je kandidát na primátora Jakub Landovský, který v roce 2018 sliboval, že zajistí bezplatnou městskou hromadnou dopravu (MHD) pro všechny obyvatele Prahy. Jeho argumentace, že zvýšení počtu obyvatel s trvalým pobytem v Praze přinese dostatečné dodatečné příjmy na pokrytí nákladů MHD, byla kritizována jako nerealistická a ekonomicky nepodložená. Tato politika je ukázkou širšího trendu, kdy SOCDEM rezignuje na detailní a realistické ekonomické plánování.

Na rozdíl od SOCDEM, SPD v Berlíně prokazuje jasnější a konzistentní ekonomický program. Po pádu Berlínské zdi se SPD zaměřila na transformaci Berlína v globální metropoli na způsob Londýna nebo New Yorku. Součástí tohoto plánu byla podpora technologických center a inovací, což mělo za cíl přilákat startupy a rozvíjet nové technologie a posílit ekonomiku. SPD ve svých programech pravidelně zdůrazňovala podporu malých a středních podniků a snahu o lákání nadnárodních korporací, které by reinvestovaly v Berlíně.

Labouristé v Londýně rovněž vykazují silný a detailní ekonomický program. Strana se zaměřuje na podporu podnikatelů, zejména malých a středních podniků, prostřednictvím bezúročných půjček a různých pobídek. Labour Party také dlouhodobě klade důraz na snížení byrokracie a podporu inovací, což má přilákat nadnárodní korporace a posílit ekonomický rozvoj města. Tento přístup je součástí širší strategie Labour, která se snaží vytvářet příznivé podnikatelské prostředí a podporovat ekonomický růst.

Dalším klíčovým rozdílem mezi těmito stranami je jejich přístup k otázkám inkluzivity, diverzity a multikulturalismu. Labour dlouhodobě podporuje diverzitu a multikulturalismus, což považuje za hlavní sílu Londýna. Strana aktivně bojuje proti diskriminaci a usiluje o rovnost příležitostí pro všechny obyvatele, bez ohledu na etnický původ, barvu pleti nebo sexuální orientaci. Významným symbolem těchto snah je zvolení Khana, prvního starosty Londýna neevropského původu. Labour také prosazuje antidiskriminační zákony a programy na podporu menšin, což činí město bohatším a živějším.

Podobně jako Labour Party, i SPD podporuje rovnost a antidiskriminační politiku. SPD se v posledním desetiletí stále více zaměřuje na podporu inkluзивity a diverzity. Programy SPD zahrnují iniciativy na podporu menšin, rovnost v zaměstnání a boj proti diskriminaci. SPD zdůrazňuje význam inkluзивity nejen pro sociální soudržnost, ale také pro ekonomický rozvoj města.

Na rozdíl od SPD a Labour Party, SOCDEM v Praze inkluзивitu a diverzitu často ignoruje. Programy SOCDEM se zaměřují více na tradiční sociální politiky, jako je podpora seniorů a zdravotně postižených, ale chybí jim širší zaměření na etnickou a sexuální inkluзивitu. V rámci programu Koalice Solidarita v roce 2022 se objevily náznaky inkluзивity, avšak primárně ve vztahu k lidem se zdravotním postižením, nikoliv k širším otázkám diverzity.

Tento rozdílný přístup lze dle mého názoru přičíst několika důvodům. Primárním faktorem je více homogenní populace ve srovnání s Londýnem a Berlínem. Přestože v roce 2022 tvořili cizinci 25 % obyvatel Prahy, většina z nich neměla volební právo kvůli svému mimoevropskému původu.³¹³ V Londýně mají občané EU právo volit v místních volbách, pokud mají trvalý pobyt ve Velké Británii, a toto právo bylo garantováno i po brexitu pro ty, kteří v zemi žili před jeho dokončením a zaregistrovali se v rámci schématu usazení. Občané Commonwealthu mají rovněž právo volit v místních volbách, pokud mají trvalý pobyt ve Velké Británii. V Berlíně mohou volit pouze občané EU s trvalým pobytem, podobně jako v Praze, avšak Německo má dlouhodobější zkušenost s etnickými menšinami a více naturalizovaných Němců než Česká republika.

Dalším faktorem může být odlišná a konzervativnější definice sociální spravedlnosti u SOCDEM. SOCDEM může vnímat sociální spravedlnost primárně skrze ekonomickou optiku, zatímco Labour a SPD ji chápou širěji, zahrnující aspekty kulturní a sociální inkluзивity.

Zajímavým rozdílem mezi těmito stranami je jejich přístup k rekvalifikaci a podpoře zaměstnanosti. Labour Party a SPD kladou velký důraz na rekvalifikaci mladých lidí a jejich integraci na trh práce. Obě strany mají programy zaměřené na podporu vzdělávání, kariérní poradenství a školení, které pomáhají mladým lidem nalézt zaměstnání. Například Labour

³¹³ BRABEC, Tomáš. *Cizinci v Praze — Analýza a prognóza vývoje*. IPR Praha, 2023, s. 3.

Party podporuje malé a střední podniky, nabízí bezúročné půjčky a různé pobídky, což přispívá k tvorbě nových pracovních míst. SPD v Berlíně se zaměřuje na rozvoj technologických center a podporu startupů, což rovněž vytváří nové příležitosti pro mladé lidi. Naopak SOCDEM se v tomto ohledu soustředí spíše na starší generaci, aniž by nabízela konkrétní řešení pro mladé lidi a jejich zapojení do pracovního procesu.

Dalším zajímavým rozdílem je přístup k bezpečnostní politice. Miloslav Ludvík, kandidát SOCDEM na primátora Prahy, ve své kampani kladl velký důraz na bezpečnost, což zahrnovalo návrhy na zlepšení městského kamerového systému. Tento důraz na bezpečnost je však z mého pohledu poněkud neadekvátní vzhledem k tomu, že Praha nemá takové problémy s kriminalitou jako Berlín nebo Londýn.³¹⁴ V Londýně Khan, zvýšil financování policie a chlubil se tím, že přispěl ke zvýšení bezpečnosti ve městě. Ken Livingstone, předchozí starosta, kritizoval Borise Johnsona za škrty v policejním rozpočtu, které vedly ke zvýšení kriminality. Podobně i SPD v Berlíně kladla důraz na bezpečnostní opatření zejména v roce 2021.

7 Závěr

demokratických stran v Praze, Berlíně a Londýně. Jedním z nejdůležitějších poznatků je, že politické systémy jednotlivých států, formované jejich historickým vývojem, kulturními vlivy, tradicemi a institucionálními strukturami, mají významný vliv na stav a dynamiku politických stran na všech úrovních.

Analýza ukazuje, že systémy s dlouhou tradicí demokratického zřízení, jako je Německo a Spojené království, mají tendenci vykazovat stabilnější a více konsolidované politické strany. Naproti tomu státy, které prošly obdobími autoritářského režimu nebo významnými politickými změnami, jako je Česká republika, často vykazují fragmentovanější a méně stabilní stranický systém. Tento rozdíl je zřejmý na příkladu Berlína, kde se po roce 2010 dostaly do sněmovny pouze dvě nové strany, zatímco v Praze se na magistrát pravidelně dostávají nové politické subjekty.

³¹⁴ Crime Index - 2024. In: *Numbeo.com* [online]. 2024 [cit. 30.06.2024]. Dostupné z: https://www.numbeo.com/crime/rankings_current.jsp

Vývoj v Berlíně a Praze ilustruje širší politologický koncept závislosti na cestě (path dependence), který naznačuje, že historické události a rozhodnutí významně ovlivňují budoucí vývoj politických systémů a institucí. V Berlíně je patrná větší stabilita, typická pro konsolidované demokracie západní Evropy, zatímco v Praze vidíme větší volatilitu voličských preferencí a častější vznik nových politických subjektů.

Při porovnání volebních programů je zřejmé, že sociálně demokratické strany se shodují v několika základních bodech, jako je rozvoj městského bytového fondu, podpora městské hromadné dopravy a obecně zlepšení ekonomické situace obyvatel. Nicméně SOCDEM v Praze nebyla tak úspěšná jako její zahraniční protějšky, zejména v oblasti výstavby městských bytů a podpory soukromé výstavby. Dále se ukázalo, že SOCDEM v otázce podpory cyklistické dopravy zaostávala za svými protějšky, což mohlo přispět k její nižší podpoře mezi progresivními městskými voliči.

V otázkách inkluзивity, diverzity a multikulturalismu Labour Party a SPD vykazují jasné a konzistentní programy, které zahrnují podporu menšin a boj proti diskriminaci. SOCDEM naopak tyto aspekty často ignoruje, zaměřujíc se spíše na tradiční sociální politiky.

Výsledky této komparace naznačují, že politické strany v různých evropských metropolích čelí podobným výzvám, avšak jejich reakce a úspěchy se mohou výrazně lišit v závislosti na historickém, kulturním a institucionálním kontextu. SOCDEM v Praze zaostává za svými zahraničními protějšky nejen v oblasti ekonomických a sociálních politik, ale také v otázkách moderní politické agendy, jako je inkluзивita a udržitelná mobilita. Tento rozdíl může být jedním z důvodů, proč SOCDEM v Praze dlouhodobě nedosahuje takové popularity jako Labour Party v Londýně nebo SPD v Berlíně.

Tato práce je z mého pohledu přínosná nejen teoreticky, ale i pro pedagogy a studenty, kteří se zabývají politickým vývojem a fungováním politických stran. Závěry této práce mohou zároveň sloužit jako důležitý materiál pro didaktické účely, neboť ilustrativně ukazují rozdílnost politické reality a diskuzí v městech jako Praha, Berlín a Londýn. Díky těmto poznatkům mohou studenti lépe pochopit, jak historické, kulturní a institucionální kontexty ovlivňují dynamiku politických stran a jejich volební strategie. Tento přístup poskytuje cenné podklady pro výuku dějepisu a základů společenských věd, a tím přispívá k hlubšímu porozumění současné politické situace a výzev, kterým sociálně demokratické strany čelí.

Seznam použitých informačních zdrojů

ASHTON, Emily. This Is How Zac Goldsmith Lost The Race To Be London Mayor. In: *BuzzFeed* [online]. 7. 5. 2016 [cit. 22.06.2024]. Dostupné z: <https://www.buzzfeed.com/emilyashton/this-is-how-zac-goldsmith-lost-the-race-to-be-london-mayor>

ASTHANA, Philippe Naughton and Anushka. Johnson in F word lift rant at Livingstone over tax. In: . 22. 6. 2024 [cit. 22.06.2024]. Dostupné z: <https://www.thetimes.com/article/johnson-in-f-word-lift-rant-at-livingstone-over-tax-q65wrt92smt>

AUTO*MAT, Vratislav Filler /. Miliony kilogramů CO2 ročně: Spočítali jsme klimatické dopady Blanky a Městského okruhu. In: *AutoMat* [online]. 21. 12. 2021 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: <https://auto-mat.cz/28357/miliony-kilogramu-co2-rocne-spocitali-jsme-klimaticke-dopady-blanky-a-mestskeho-okruhu>

BAJTLER, Martin. ČSSD zmizela z Prahy. „Je to průšvih,“ zní z vedení. *Mladá fronta DNES*. 2018, s. 13.

BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. Vyd. 1. vyd. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2908-4.

BAN. Pražský volební lídr Landovský: ČSSD nemá problém s programem, ale s důvěryhodností kandidátů. In: . 10. 2018 [cit. 20.06.2024]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/prazsky-volebni-lidr-landovsky-cssd-nema-problem-s-programem-ale-s-duveryhodnosti-kandidatu-73143>

BAROCH, Pavel. Po stávce svítá cyklistům: Užší silnice, pruh pro kola | Aktuálně.cz. In: *Aktuálně.cz* [online]. 18. 6. 2011 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/regiony/praha/po-stavce-svita-cyklistum-uzsi-silnice-pruh-pro-kola/r~i:article:704428/>

BARTŮŇEK, Jaromír. 7 PŘÍPADŮ, které otráslы politikou. In: *Profit* [online]. 12. 2011 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: <https://app-newtonmedia-eu.ezproxy.is.cuni.cz/cs-cz/monitoring/OP-23-2238/search/1835930/articles/128521277>

BELICA, Tomáš. Rozhovor: Kamery ochránily Motol, pomohou i Praze, slibuje kandidát na primátora za ČSSD - Metro.cz. In: *iDNES.cz* [online]. 24. 9. 2014 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: http://www.metro.cz/rozhovor-kamery-ochranily-motol-pomohou-i-praze-slibuje-kandidat-na-primatora-za-cssd-gl1-/praha.aspx?c=A140924_153029_co-se-deje_bel

BERNÝ, Šárka Formánková, Aleš. ODS si řeší své vnitřní spory, říká o rozpadu pražské koalice ČSSD. In: *iDNES.cz* [online]. 22. 11. 2011 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/praha/zpravy/ods-si-resi-sve-vnitri-spory-rika-o-rozpadu-prazske-koalice-cssd.A111122_1688764_praha-zpravy_sfo

BOHÁČ, Ondřej. *Česko je skanzen, chováme se jako blázni, úředníci jsou odtrženi od reality, říká šéf pražského IPR Boháč* [online] [cit. 23.06.2024]. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/prostor-x/109453/cesko-je-skanzen-chovame-se-jako-blazni-urednici-jsou-odtrzeni-od-reality-rika-sef-prazskeho-ipr-bohac.html>

BRABEC, Tomáš. *Cizinci v Praze — Analýza a prognóza vývoje*. IPR Praha, 2023.

BRODNÍČKOVÁ, Karolina. V SOCDEM na kolenou sílí nespokojenost - Novinky. In: . 16. 4. 2024 [cit. 10.06.2024]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-v-socdem-na-kolenou-sili-nespokojenost-40468127>

BRYNDA, Herbert. Pražské jaro 1968 a probuzení občanské společnosti III. In: *Radio Prague International* [online]. 14. 8. 2003 [cit. 11.06.2024]. Dostupné z: <https://cesky.radio.cz/prazske-jaro-1968-a-probuzeni-obcanske-spolecnosti-iii-8077137>

BUSH, Stephen. Could the Lib Dems become the official opposition? In: . 18. 6. 2024 [cit. 26.06.2024]. Dostupné z: <https://www.ft.com/content/e9b9b4e5-b1d5-4128-9822-9c648ac19c8e>

CABADA, Ladislav, Michal KUBÁT a Kol. *Úvod do studia politické vědy*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2007. ISBN 978-80-7380-076-5.

COX, Jacob S. PASOKification: Fall of the European Center Left or a Transformation of the System. *Governance: The Political Science Journal at UNLV*: [online]. 2019, roč. Vol. 6, č. Article 5. Dostupné z: <https://digitalscholarship.unlv.edu/governance-unlv/vol6/iss2/5>

ČMEJREK, Jaroslav, Jaroslav BUBENÍČEK a Jan ČOPÍK. *Demokracie v lokálním politickém prostoru - Specifika politického života obcí v ČR*. 1. vyd. České Budějovice: Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-3061-5.

ČSSD. *VIZE PRO PRAHU - ČLOVĚK NA PRVNÍM MÍSTĚ* [online]. ČSSD, 2018. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20221226130434/https://praha.cssd.cz/vize-cssd-pro-prahu/aktualita-z-kraje/2960/>

ČSÚ. Celkové výsledky hlasování - Volby do Evropského parlamentu konané na území České republiky ve dnech 07.06. – 08.06.2024. In: *Volby.cz* [online] [cit. 10.06.2024]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ep2024/ep11?xjazyk=CZ>

ČSÚ. Celkové výsledky voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 8.10. – 9.10.2021. In: [cit. 11.06.2024]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2021/ps2?xjazyk=CZ>

ČSÚ. Hlavní město Praha - Výsledky Voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 8.10. – 9.10.2021. In: *Volby.cz* [online]. 2021 [cit. 11.06.2024]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2021/ps311?xjazyk=CZ&xkraj=1>

ČSÚ. Volby do zastupitelstev obcí - Praha 2022. In: *Volby.cz* [online]. 2022 [cit. 23.06.2024]. Dostupné

z: <https://www.volby.cz/pls/kv2022/kv1111?xjazyk=CZ&xid=0&xdz=4&xnumnuts=1100&xobec=554782&xstat=0&xvyber=0>

ČSÚ. Volby do zastupitelstev obcí, Zastupitelstvo hlavního města Prahy - 2018. In: *Volby.cz* [online]. 2018 [cit. 11.06.2024]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kv2018/kv1111?xjazyk=CZ&xid=0&xdz=4&xnumnuts=1100&xobec=554782&xstat=0&xvyber=0>

ČTK. Bez Stropnického: ANO, ČSSD a Trojkoalice se domluvily na složení pražské rady. In: *Lidovky.cz* [online]. 26. 4. 2016 [cit. 19.06.2024]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/ano-cssd-a-trojkoalice-domluvily-personalni-obsazeni-rady.A160426_143939_ln_domov_mct

ČTK. Boj o magistrát se vyostřuje. Pražská TOP 09 nabídla ČSSD post primátora - Metro.cz. In: *iDNES.cz* [online]. 22. 10. 2014 [cit. 19.06.2024]. Dostupné z: http://www.metro.cz/boj-o-magistrat-se-vyostruje-prazska-top-09-nabidla-cssd-post-primatora-1mg-/praha.aspx?c=A141022_105156_co-se-deje_rab

ČTK. Koalice v Praze bez vítězného hnutí ANO? TOP 09 nabídla ČSSD post primátora. *Denik.cz* [online]. 2014 [cit. 19.06.2024]. Dostupné z: https://www.denik.cz/z_domova/koalice-v-praze-bez-vitezneho-hnuti-ano-top-09-nabidla-cssd-post-primatora-20141.html

ČTK. Metro D nabírá zpoždění: po zásahu ÚOHS není jasné, kdo ho postaví | Týdeník Hrot. In: *Hrot* [online]. 20. 6. 2024 [cit. 20.06.2024]. Dostupné z: <https://www.hrot24.cz/clanek/uohs-zrusil-rozhodnuti-dopravniho-podniku-o-vyberu-dodavatele-na-2-etapu-metra-d>

ČTK. Paroubek se stal předsedou České suverenity, jež užívá značku ČSSD | ČeskéNoviny.cz. In: . 17. 2. 2024 [cit. 10.06.2024]. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/2480904>

ČTK. Politici v Praze před volbami slibují dostavbu okruhu, metra D a parkovišť - Metro.cz. In: *iDNES.cz* [online]. 28. 9. 2014 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: http://www.metro.cz/politici-v-praze-pred-volbami-slibuji-dostavbu-okruhu-metra-d-a-parkovist-1r7-/praha.aspx?c=A140928_104722_co-se-deje_ava

ČTK. Rudolf Blažek se stal členem vyjednávacího týmu ODS v Praze. In: *Deník Referendum* [online]. 19. 10. 2010 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: <https://denikreferendum.cz/clanek/6735-rudolf-blazek-se-stal-clenem-vyjednavaciho-tymu-ods-v-praze>

ČTK. Strany napadly u soudu rozdělení Prahy na sedm volebních obvodů | Domov. In: *Lidovky.cz* [online]. 11. 7. 2010 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/strany-napadly-u-soudu-rozdeleni-prahy-na-sedm-volebnich-obvodu.A100711_190400_ln_domov_ter

ČTK. V Praze je nejpravděpodobnější koalice ANO, ČSSD a Trojkoalice - Metro.cz. In: *iDNES.cz* [online]. 17. 10. 2014 [cit. 19.06.2024]. Dostupné z: http://www.metro.cz/v-praze-je-nejpravdepodobnejsi-koalice-ano-cssd-a-trojkoalice-puf-praha.aspx?c=A141017_155304_co-se-deje_jbs

ČTK a Vratislav DOSTÁL. Pražská ČSSD spouští volební kampaň a představí program. In: *Deník Referendum* [online]. 13. 9. 2010 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: <https://denikreferendum.cz/clanek/5941-prazska-cssd-spousti-volebni-kampan-a-predstavi-program>

ČTK a LIDOVKY.CZ. Koalice je funkční, míní Krnáčová. Musel jsem být odvolán, šlo o stamiliony, říká Stropnický. In: *Lidovky.cz* [online]. 23. 10. 2015 [cit. 19.06.2024]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/koalice-se-nerozpada-a-je-funkci-mini-krnacova-z-vysledku-hlasovani-je-prekvapena.A151023_111218_in_domov_ELE

EDWARDS, Giles a Jonathan ISABY. *Boris v. Ken - How Boris Johnson Won London*. 8 Artillery Row, London: POLITICO'S, 2008. ISBN 978-1-84275-225-8.

ELTON, Lottie. *Sadiq Khan promises 40,000 new council homes in London if re-elected* [online]. 2024 [cit. 26.06.2024]. Dostupné z: <https://www.bigissue.com/news/housing/sadiq-khan-london-council-homes-mayor-election/>

EUROPEAN COMMISSION. EUROSTAT. *Housing in Europe - 2023 edition* [online]. LU: Publications Office, 2023 [cit. 26.06.2024]. Demography of Europe — Statistics visualised. Dostupné z: <https://data.europa.eu/doi/10.2785/279048>

FABRICIUS, Michael. Immobilien: Mieten und Kaufpreise in Berlin steigen - WELT. In: *DIE WELT* [online]. 28. 1. 2016 [cit. 25.06.2024]. Dostupné z: <https://www.welt.de/finanzen/immobilien/article151550246/Das-ist-die-naechste-Stufe-des-Immobilien-Irrsinns.html>

FALTA, Josef a Max RYŠÁNEK. *Dějinný vývoj československé sociální demokracie, s předmluvou Maxe Ryšánka o sociálně demokratických zásadách a cílech* [online]. Brno: odbočka Dělnické Akademie, 1928 [cit. 12.04.2024]. Dostupné z: <https://masarykovaakademie.cz/knihy/josef-falta-dejiny-vyvoj-socialni-demokracie-1928/>

FIALA, Petr a Maxmilián STRMISKA. *Teorie politických stran*. Brno: Barrister & Principal, 1998. Edice Vědecké studie. ISBN 978-80-85947-31-1.

FORMÁNKOVÁ, Aleš Berný, Jan Jiříčka, Šárka. Praha se nejspíš vrací k pravicové vládě, jednání začnou v řádu hodin. In: *iDNES.cz* [online]. 22. 11. 2011 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/sef-prazske-ods-popira-ze-rozpad-koalice-ma-zacil-odstranit-primatora.A111122_1688776_praha-zpravy_sfo

FREDRYCH, Martin. „Komunista“ Hřib versus „svatý“ Pospíšil. Praha se zas hádá, trapné a ubohé. In: *Aktuálně.cz* [online]. 15. 4. 2019 [cit. 17.06.2024]. Dostupné z: <https://nazory.aktualne.cz/komentare/komunista-hrib-versus-svaty-pospasil-praha-se-zas-hada/r~c420927c5f6711e9819e0cc47ab5f122/>

FRICKE, Ingrid a Hans-Rainer SANDVOSS. Geschichte der SPD Berlin - SPD Berlin. In: . 13. 8. 2019 [cit. 24.06.2024]. Dostupné z: <https://spd.berlin/partei/geschichte/>

FROUZOVÁ, Kateřina. Pražská vláda ANO, ČSSD a Trojkoalice se definitivně rozpadla. In: *iDNES.cz* [online]. 10. 11. 2015 [cit. 19.06.2024]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/praha/zpravy/rozpadla-se-prazska-koalice-ano-cssd-a-trojkoalice.A151110_113716_praha-zpravy_nub

FROUZOVÁ, Kateřina. Suchar, alfa samec, bojovník. Jak působí kandidáti na primátora Prahy. In: *iDNES.cz* [online]. 23. 9. 2010 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/praha/zpravy/suchar-alfa-samec-bojovnik-jak-pusobi-kandidati-na-primatora-prahy.A100923_1455186_praha-zpravy_sfo

GREENER, Ian. Path dependence. In: *Britannica* [online] [cit. 26.06.2024]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/path-dependence>

GUALINI, Enrico a Carola FRICKE. ‘Who governs’ Berlin’s metropolitan region? The strategic-relational construction of metropolitan scale in Berlin–Brandenburg’s economic development policies. *Environment and Planning C: Politics and Space*. 2019, roč. 37, č. 1, s. 59–80. ISSN 2399-6544, 2399-6552. DOI: 10.1177/2399654418776549

HANSLÍK, Hanuš. Špidla se stal premiérem. *Mladá fronta Dnes* [online]. 2002, s. 2. ISSN 1210-1168.

HILL, Dave. *London Mayor Election Results 2021: Constituency Vote Breakdown* [online]. 2021 [cit. 23.06.2024]. Dostupné z: <https://www.onlondon.co.uk/london-mayor-election-results-2021-constituency-vote-breakdown/>

HLOUŠEK, Vít a Lubomír KOPEČEK. *Politické strany: původ, ideologie a transformace politických stran v západní a střední Evropě*. Vyd. 1. vyd. Praha: Grada Publ, 2010. ISBN 978-80-247-3192-6.

HOOPER, John. Bankrupt Berlin turns off fountains. *The Guardian* [online]. 2001 [cit. 24.06.2024]. ISSN 0261-3077. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2001/may/28/johnhooper>

HOPKIN, Jonathan a Caterina PAOLUCCI. The business firm model of party organisation: Cases from Spain and Italy. *European Journal of Political Research*. 1999, roč. 35, č. 3, s. 307–339. ISSN 1475-6765. DOI: 10.1111/1475-6765.00451

HOSKEN, Andrew. *Ken: the ups and downs of Ken Livingstone*. London: Arcadia Books, 2008. ISBN 978-1-905147-72-4.

HOŠKOVÁ, Viktorie et al. ODS a ČSSD se nad ránem dohodly. Budou vládnout Praze. In: *iROZHLAS* [online]. 16. 11. 2010 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/ods-a-cssd-se-nad-ranem-dohodly-budou-vladnout-praze_201011161320_akottova

HUŠEK, Petr a Josef SMOLÍK. *Politický systém a politické strany České republiky*. Zemědělská 1, Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2019. ISBN 978-80-7509-665-4.

INOTAI, Edit. *Can the Former Far Right Deliver Hungary from Orban?* [online]. 2021 [cit. 09.07.2024]. Dostupné z: <https://balkaninsight.com/2021/09/21/can-the-former-far-right-deliver-hungary-from-orban/>

JEDLIČKA, Petr. Berlínská SPD odrazila nástup Zelených, uspěli také Piráti. In: *Deník Referendum* [online]. 19. 9. 2011 [cit. 25.06.2024]. Dostupné z: <https://denikreferendum.cz/clanek/11584-berlinska-spd-odrazila-nastup-zelenych-uspeli-take-pirati>

JIM. Zelení napadnou rozdělení Prahy na sedm obvodů, stížnost podpoří další strany - Novinky. In: . 10. 2010 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-zeleni-napadnou-rozdeleni-prahy-na-sedm-obvodu-stiznost-podpori-dalsi-strany-64057>

JIM a TRJ. Svoboda převezl odpůrce v ODS a dohodl se s TOP 09, primátorem zůstane - Novinky. In: . 24. 11. 2011 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-svoboda-prevezl-odpurce-v-ods-a-dohodl-se-s-top-09-primatorem-zustane-136998>

JONES, Owen. Forgive and forget Zac Goldsmith's racist campaign? No chance. *The Guardian* [online]. 2016 [cit. 22.06.2024]. ISSN 0261-3077. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2016/may/07/zac-goldsmith-racist-campaign-london>

JÜPTNER, Petr a Martin POLINEC. *Evropská lokální politika 2*. Vyd. 1. vyd. Praha: Institut politologických studií FSV UK, 2009. ISBN 978-80-254-3510-6.

JUST, Petr a Jakub CHARVÁT. Business-Firm Parties and the Czech Party System after 2010. *Politics in Central Europe*. 2016, roč. 12, č. 3, s. 83–110. ISSN 1801-3422. DOI: 10.1515/pce-2016-0018

KARAMPELAS, Polychronis. *Is Kinalification a Thing? The Hope of a Post-Pasokification Comeback* [online]. 2022 [cit. 10.06.2024]. Dostupné z: <https://europeelects.eu/2022/01/10/is-kinalification-a-thing-the-hope-of-a-post-pasokification-comeback/>

KAUTSKY, Karl. *The class struggle (Erfurt program)* [online]. Chicago: C. H. Kerr & company, 1910 [cit. 11.04.2024]. Dostupné z: <http://archive.org/details/classstruggleerf0000kaut>

KHAN, Sadiq a LABOUR PARTY. *Sadiq for London 2021 - For London*. Labour Party, 2021.

KHAN, Sadiq a LABOUR PARTY. *Sadiq Khan for London - A Manifesto for all Londoners*. Potts Print, 2016.

KNIGHT, Ben. Election chaos in Berlin: What happens now? In: *dw.com* [online]. 10. 11. 2021 [cit. 25.06.2024]. Dostupné z: <https://www.dw.com/en/german-election-chaos-in-berlin-what-happens-now/a-59470335>

KOLÁŘ, Petr. ODS určitě ztratí. Jde o to kolik. *Lidové Noviny*. 2010, s. 8.

KOLÁŘ, Petr. Triumf ODS, katastrofa ČSSD, předpovídá průzkum výsledky voleb v Praze. In: *iDNES.cz* [online]. 25. 9. 2018 [cit. 20.06.2024]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/volby/pruzkum-stem-komunalni-volby-cssd-ods-ano-praha.A180924_204157_domaci_amu

KOLEKTIV. Second International - labor federation and political organization 1889. In: *Britannica* [online] [cit. 09.07.2024]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Second-International>

KOPECKÝ, Josef. ČSSD láká na MHD zdarma, developerům má zákon nařídit převést městu byty. In: *iDNES.cz* [online]. 20. 8. 2018 [cit. 20.06.2024]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/jizdne-zdarma-mhd-volebni-kampan-cssd.A180820_093632_domaci_kop

KOPECKÝ, Josef. Nová tvář ČSSD Šmarda netřídí voliče na pražskou kavárnu a vesnickou hospodu. In: *iDNES.cz* [online] [cit. 09.06.2024]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/smarda-rozhovor-mistopredseda-cssd-vlada-babis-sobotka.A190304_094327_domaci_kop

KOPECKÝ, Josef. Pražská ODS ukončila po roce koalici s ČSSD. Do hry se vrací TOP 09. In: *iDNES.cz* [online]. 21. 11. 2011 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/prazska-ods-ukoncila-po-roce-koalici-s-cssd-do-hry-se-vraci-top-09.A111121_180034_praha-zpravy_kop

KOPECKÝ, Miroslav. Vrátili jsme vám Prahu. *Mladá fronta DNES*, s. 12.

KOZ. Scénář v Praze je jen jeden. Bez Topky to nepůjde. In: *Parlamentnílisty.cz* [online]. 15. 10. 2010 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: <https://app-newtonmedia-eu.ezproxy.is.cuni.cz/cs-cz/monitoring/OP-23-2238/search/1831620/articles/136203717>

KREUZER, Marcus. How Party Systems Form: Path Dependency and the Institutionalization of the Post-War German Party System. *British Journal of Political Science*. 2009, roč. 39, č. 4, s. 669–697. ISSN 0007-1234, 1469-2112. DOI: 10.1017/S0007123409000696

KRUPKA, Jakub. Rada chce vyčistit magistrát a pak zavést sociální reformy - Pražský deník. In: *Pražský deník.cz* [online]. https://prazsky.denik.cz/zpravy_region/rada-chce-vycistit-magistrat-a-pak-zavest-socialni-reformy-20141128.html [cit. 19.06.2024]. Dostupné z: https://prazsky.denik.cz/zpravy_region/rada-chce-vycistit-magistrat-a-pak-zavest-socialni-reformy-20141128.html

KUBÁČEK, Jan. *Rozhovor na aktuální téma - Komunální volby 2010* [online]. 2010 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: <https://app-newtonmedia-eu.czproxy.is.cuni.cz/cs-cz/monitoring/OP-23-2238/search/1831620/articles/136220440>

LABOUR PARTY. *Manifesto for London 2012 - Better off with KEN*. Labour Party, 2012.

LEBEDA, Tomáš, Lukáš LINEK a Lyons PATS, eds. *Voliči a volby 2006*. 1. vyd. vyd. Praha: Sociologický Ústav AV ČR, 2007. ISBN 978-80-7330-126-2.

LEBUHN, Henrik. Understanding the City through Crisis. Neoliberalization in Post-Wall Berlin. *Critical Planning*. 2015, roč. 22, č. 1. ISSN 1522-9807. DOI: 10.5070/CP8221025550

LEDERER, Andrea Vránová, Benedikt. Pražskou ČSSD má ve volbách zachránit kandidát na primátora Landovský. In: *iDNES.cz* [online]. 24. 7. 2018 [cit. 20.06.2024]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/praha/zpravy/jakub-landovsky-cssd-praha-serial-kandidati-na-primatora-praha.A180724_416482_praha-zpravy_nuc

LOWEN, Mark. How Greece's once-mighty Pasok party fell from grace. *BBC News* [online]. 2013 [cit. 10.06.2024]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-europe-22025714>

LUDVÍK, Matěj. Brzy otevře upravená radnice Prahy 7, podle opozice nebude dostačovat. In: *iDNES.cz* [online]. 11. 11. 2019 [cit. 19.06.2024]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/praha/zpravy/stavbba-nove-radnice-v-praze-7-v-holesovicich-kapacita-nestaci.A191107_512766_praha-zpravy_rsr

LUDVÍK, Miloslav. *Nevím vše z volebního programu, přiznává pražský lídr Ludvík | Aktuálně.cz* [online]. 2014 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: <https://video.aktualne.cz/prazsky-lidr-cssd-ludvik-neznam-detaily-volebniho-programu/r~98a6b86a48ba11e4b6a30025900fea04/r~b78ff2ea4ed311e4b269002590604f2e/>

MACKIE, Nicola. „POPULARIS“ IDEOLOGY AND POPULAR POLITICS AT ROME IN THE FIRST CENTURY B. C. *Rheinisches Museum für Philologie* [JSTOR]. J.D. Sauerländers Verlag, 1992, roč. 135, č. 1, s. 49–73. ISSN 0035449X.

MAURICE, Duverger. *POLITICAL PARTIES - THEIR ORGANIZATION AND ACTIVITY IN THE MODERN STATE*. 2. vyd. Londýn: BUTLER AND TANNER LTD., 1959.

MCKAY, Joanna. The Berlin Land Election 2011. *German Politics*. 2012, roč. 21, č. 2, s. 228–238. ISSN 0964-4008, 1743-8993. DOI: 10.1080/09644008.2012.677034

MEDIA, News. Z ČSSD je Sociální demokracie. Rebranding zajistil Konektor. In: *Médiář* [online]. 6. 2023 [cit. 09.06.2024]. Dostupné z: <https://www.mediar.cz/cssd-socialni-demokracie-rebranding-konektor/>

MÜLLER, Michael. *O mně - Michael Müller – poslanec německého Bundestagu* [online]. 2022 [cit. 25.06.2024]. Dostupné z: <https://michael-mueller.de/ueber-mich/>

NACHTMANN, Filip. Není šéf jako Šéf. *Týden*. 2018, s. 12.

NĚMEC, Jan. Politolog živě: Nebyly to úplně spravedlivé volby | Aktuálně.cz. In: *Aktuálně.cz* [online]. 17. 10. 2010 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/politika/politolog-zive-nebyly-to-uplne-spravedlive-volby/r~i:article:680273/>

NOVÁ, Eliška. Praha v roce 2050 splyne se Středočeským krajem, v aglomeraci bude žít třetina Česka | Byznys. In: *Lidovky.cz* [online]. 16. 11. 2018 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/byznys/praha-v-roce-2050-splyne-se-stredocesky-krajem-v-aglomeraci-bude-zit-tretina-ceska.A181116_125245_ln_byznys_eventy_pkk

ODS. *Prezident Václav Klaus pověřil Petra Nečase sestavení vlády* [online]. ODS, 2010 [cit. 17.06.2024]. Dostupné z: <https://firmy.finance.cz/zpravy/finance/267129-prezident-vaclav-klaus-poveril-petra-necase-sestaveni-vlady/>

O'REILLY, Luke. London mayor Sadiq Khan rules himself out of Labour leadership contest. In: *Evening Standard* [online]. 16. 12. 2019 [cit. 23.06.2024]. Dostupné z: <https://www.standard.co.uk/news/politics/labour-leadership-sadiq-khan-london-a4315096.html>

PAR. Povolební komplikace: Tůma nakonec primátorem být nemusí. In: *parlamentnilisty.cz* [online]. 10. 2010 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: <https://app-newtonmedia-eu.ezproxy.is.cuni.cz/cs-cz/monitoring/OP-23-2238/search/1835770/articles/136146804>

PAŠTĚKA, Hynek a Petr JANIŠ. Boj o Prahu připomíná parlamentní volby. *PRÁVO*. 2010, s. 12.

PEKNEROVÁ, Kateřina. Náměstek primátorky pro územní rozvoj: Praha nebude sloužit developerům - Pražský deník. In: *Pražský deník.cz* [online]. 11. 2014 [cit. 19.06.2024]. Dostupné z: https://prazsky.denik.cz/zpravy_region/namestek-primatorky-pro-uzemni-rozvoj-praha-nebude-slouzit-developerum-20141128.html

PID S.R.O., PragueBest. Harmonogram projektu metro D. In: *Dopravní podnik hl. m. Prahy, akciová společnost* [online] [cit. 20.06.2024]. Dostupné z: <https://www.dpp.cz/metro-d/popis-projektu/harmonogram>

POKORNÝ, Jakub. Metro D vyrazí na cestu možná už za deset let. Bude jezdit bez řidiče. In: *iDNES.cz* [online]. 17. 9. 2018 [cit. 20.06.2024]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/metro-d-praha-depo-pisnice-krc.A180917_110027_domaci_evam

POKORNÝ, Jakub. Strany se trumfují, co bude zdarma. Zaplatí to všichni z daní, říká ekonom. In: *iDNES.cz* [online]. 11. 9. 2018 [cit. 20.06.2024]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/volby/volby-volebni-programy-zadarmo-komunalni-volby-2018.A180911_132404_domaci_remy

PROKŠ, Petr. Československá sociálně demokratická strana dělnická (1878-1918). In: *Akademická encyklopedie českých dějin*. 3. 2., s. 55–60. 2.

REDAKCE. Haris Doukas announces candidacy for Athens mayor. In: *eKathimerini.com* [online]. 3. 8. 2023 [cit. 10.06.2024]. Dostupné z: <https://www.ekathimerini.com/news/1217008/haris-doukas-announces-candidacy-for-athens-municipal-elections/>

REDAKCE. O primátorský post bude za ČSSD na podzim bojovat Landovský. *Pražský deník* [online]. 2018 [cit. 20.06.2024]. Dostupné z: https://prazsky.denik.cz/zpravy_region/o-primatorsky-post-bude-za-cssd-na-podzim-bojovat-landovsky-20180616.html

ROBB, M. A. *Beyond Populares and Optimates: political language in the late Republic*. Stuttgart: Steiner, 2010. Geschichte Heft 213. ISBN 978-3-515-09643-0.

ROBINSON, Stephen. I'm not surprised Zac Goldsmith lost - his campaign was a catastrophe. In: *The Spectator* [online]. 6. 5. 2016 [cit. 22.06.2024]. Dostupné z: <https://www.spectator.co.uk/article/i-m-not-surprised-zac-goldsmith-lost-his-campaign-was-a-catastrophe/>

ROGERS, Simon. London mayoral election 2008: how the city voted, mapped. In: *the Guardian* [online]. 12. 4. 2012 [cit. 21.06.2024]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/uk/datablog/interactive/2012/apr/12/london-mayoral-election-2008-votes-map>

RYCHLÍKOVÁ, Apolena. Co se nepovedlo celorepublikově, zkouší se v Praze. Solidarita se snaží vrátit levice na scénu. In: *Deník Alarm* [online]. 30. 6. 2022 [cit. 20.06.2024]. Dostupné z: <https://denikalarm.cz/2022/06/co-se-nepovedlo-celorepublikove-zkousi-se-v-praze-solidarita-se-snazi-vratit-levici-na-scenu/>

RYCHLÍKOVÁ, Apolena. Svoboda připravil koalici Spolu o drtivé vítězství. Vyjednávání bude zkouškou hlavně pro Piráty. In: *Deník Alarm* [online]. 26. 9. 2022 [cit. 20.06.2024]. Dostupné z: <https://denikalarm.cz/2022/09/svoboda-pripravil-koalici-spolu-o-drtive-vitezstvi-vyjednavani-bude-zkouskou-hlavne-pro-piraty/>

ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Úvod do současné politologie* [online]. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-628-4. Dostupné z: <https://ndk.cz/view/uuid:6ca04a80-5821-11e9-936e-005056827e52?page=uuid:5b11c594-f175-44e4-a0d3-a5d3f7541cca>

SARTORI, Giovanni. *Parties and party systems: a framework for analysis*. Colchester: ECPR, 2005. ECPR classics. ISBN 978-1-910259-08-5.

SLÁDEK, Jiří. Technokrat střídá bonvivána. V zadluženém Berlíně končí oblíbený starosta. In: *Lidovky.cz* [online]. 11. 12. 2014 [cit. 25.06.2024]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/svet/technokrat-strida-bonvivana.A141211_123343_in_zahranici_ml

SPD BERLIN. *BERLINprogramm 2011-2016*. SPD Berlin, 2011.

SPD BERLIN. *GANZ SICHER BERLIN - WAHLPROGRAMM DER SPD BERLIN ABGEORDNETENHAUSWAHL 2021*. SPD Berlin, 2021.

SPD BERLIN. *Unser Regierungsprogramm 2016-2021*. SPD Berlin, 2016.

SPD BERLIN, BÜNDNIS 90/ DIE GRÜNEN, a DIE LINKE. *Zukunftshauptstadt Berlin. Sozial. Ökologisch. Vielfältig. Wirtschaftsstark. - Entwurf zur Beschlussfassung des Koalitionsvertrages 2021–2026*. 2021.

SÝKORA, Jan a Tomáš BRABEC. *Stav a vývoj obecního bytového fondu v Praze — Aktualizace 2023* [online]. IPR Praha, 2024. Dostupné z: <https://iprpraha.cz/assets/files/files/7c72bb72b049562b70464ebcab12f1c8.pdf>

ŠABATOVÁ, Anna. *Vyjádření k výsledku* [online]. 2022 [cit. 20.06.2024]. Dostupné z: https://www.facebook.com/sabatovaanna/posts/624221519359600?ref=embed_post

ŠNOBR, Martin. Pražský magistrát představil cykloplány pro rok 2024. In: *Městem na kole* [online]. 22. 4. 2024 [cit. 25.06.2024]. Dostupné z: <https://mestemnakole.cz/2024/04/prazsky-magistrat-predstavil-cykloplany-pro-rok-2024/>

TICHELAR, Michael. *Why London is Labour: a history of metropolitan politics, 1900-2020*. London ; New York, NY: Routledge, Taylor & Francis Group, 2021. Routledge Studies in British Politics. ISBN 978-0-429-05730-4.

TRAVERS, Tony. A Labour City? The London Mayoral and Assembly Elections 2021. *The Political Quarterly*. 2021, roč. 92, č. 3, s. 486–492. ISSN 0032-3179, 1467-923X. DOI: 10.1111/1467-923X.13049

TSK PRAHA. *ročenka dopravy 2022*. Technická správa komunikací hl. m. Prahy, a.s., 2023.

TŮMA, Zdeněk. *Protesty proti sestavování koalice ODS a ČSSD v Praze* [online]. 2010 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: <https://app-newtonmedia-eu.ezproxy.is.cuni.cz/cs-cz/monitoring/OP-23-2238/search/1835858/articles/135419159>

VADLEJCHOVÁ, Lucie. Klaus vyčkává, sestavením vlády zatím nikoho nepověří | Domov. In: *Lidovky.cz* [online]. 31. 5. 2010 [cit. 17.06.2024]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/klaus-vyckava-sestavanim-vlady-zatim-nikoho-nepoveri.A100531_105109_in_domov_hs

VINKLÁROVÁ, Anna. *Radiátor z devadesátek. Zlatá budova od „Zahy Hadid“ je vztyčeným prostředníkem městu i zákonům* [online]. 2023 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: <https://a2larm.cz/2023/11/radiator-z-devadesatek-zlata-budova-od-zahy-hadid-je-vztyceny-m-prostrednikem-mestu-i-zakonom/>

VODIČKA, Karel a Ladislav CABADA. *Politický systém České republiky: historie a současnost*. 3., aktualiz. a rozš. vyd. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-893-7.

VODRÁŽKA, Prokop. Cyklostezka je pojem, který do města vůbec nepatří, říká Svoboda. In: *Deník N* [online]. 19. 2. 2024 [cit. 26.06.2024]. Dostupné z: <https://denikn.cz/1355820/cyklostezka-je-pojem-ktery-do-mesta-vubec-nepatri-rika-svoboda/>

VODRÁŽKA, Prokop. Ti, kteří na sebe zbyli. Solidarita by na úspěch potřebovala několik volebních období, ne čtyři měsíce. In: *DeníkN* [online]. 20. 6. 2024. Dostupné z: <https://denikn.cz/976253/ti-kteri-na-sebe-zbyli-solidarita-by-na-uspech-potrebovala-nekolik-volebnich-obdobi-ne-ctyri-mesice/>

WALKER, Peter. Ulez helped London cut road pollution faster than rest of UK, report says. *The Guardian* [online]. 2024 [cit. 15.06.2024]. ISSN 0261-3077. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/environment/2024/mar/08/sadiq-khan-hails-remarkable-progress-in-improving-london-air-quality>

WALKER, Peter a Peter Walker Deputy political EDITOR. Sunak ‘backs drivers’ with curbs on 20mph limits and bus lanes. *The Guardian* [online]. 2023 [cit. 15.06.2024]. ISSN 0261-3077. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/politics/2023/sep/29/rishi-sunak-plan-for-motorists-would-limit-travel-choices-campaigners-say>

WATTS, Joe. Conservative candidate for London Mayor embroiled in new Sadiq Khan Islamophobia row. In: *The Independent* [online]. 28. 9. 2018 [cit. 23.06.2024]. Dostupné z: <https://www.independent.co.uk/news/uk/politics/shaun-bailey-islamophobia-sadiq-khan-london-mayor-tory-party-conservatives-a8558521.html>

WITTING, Wolker. „Ich bin schwul - und das ist auch gut so!“ – DW – 09.06.2021. In: *dw.com* [online] [cit. 24.06.2024]. Dostupné z: <https://www.dw.com/de/wowereit-ich-bin-schwul-und-das-ist-auch-gut-so/a-57815167>

WITTROCK, Philipp. Gescheiterte Verhandlungen in Berlin: Rot-Grün crasht auf der A100. *Der Spiegel* [online]. 2011 [cit. 25.06.2024]. ISSN 2195-1349. Dostupné z: <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/gescheiterte-verhandlungen-in-berlin-rot-gruen-crasht-auf-der-a100-a-790050.html>

ZÁPIS. *Protokol XII. řádného sjezdu československé sociálně demokratické strany dělnické konaného ve dnech 27., 28., 29. a 30. prosince 1918 v repres. domě v Praze (1918)* [online]. Praha: Ústřední dělnické knihkupectví, nakladatelství a antikvariát (Ant. Svěcený), . Dostupné z: <https://masarykovaakademie.cz/knihy/protokol-xii-radneho-sjezdu->

ceskoslovenske-socialne-democraticke-strany-delnicke-konaneho-ve-dnech-27-28-29-a-30-prosince-1918-v-repres-dome-v-praze-1918/

ZAWATKA-GERLACH, Ulrich. Wahlkampf: Wowereit stellt seinen Slogan für Berlin vor. *Der Tagesspiegel Online* [online]. 2011 [cit. 25.06.2024]. ISSN 1865-2263. Dostupné z: <https://www.tagesspiegel.de/berlin/wowereit-stellt-seinen-slogan-fur-berlin-vor-7016977.html>

ŽALOUDEK, Karel. *Encyklopedie politiky*. 2., přepracované a aktualizované vyd. vyd. Praha Libri, 1999. ISBN 978-80-85983-75-3.

Abgeordnetenhauswahl 2021. In: *Wahlen - Berlin.de* [online]. 2. 5. 2022 [cit. 25.06.2024]. Dostupné z: <https://www.wahlen-berlin.de/wahlen/BE2021/AFSPRAES/index.html>

Berlin - Bankrupt? – DW – 10/29/2001. In: *dw.com* [online] [cit. 24.06.2024]. Dostupné z: <https://www.dw.com/en/berlin-bankrupt/a-269929>

Berlin: SPD und CDU besiegeln Koalition. *Der Spiegel* [online]. 2011 [cit. 25.06.2024]. ISSN 2195-1349. Dostupné z: <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/berlin-spd-und-cdu-besiegeln-koalition-a-799559.html>

Bezirksamt. In: *Berlin.de* [online]. 17. 4. 2023 [cit. 24.06.2024]. Dostupné z: <https://www.berlin.de/politische-bildung/politikportal/politik-in-berlin/hauptverwaltung-und-bezirksverwaltung/bezirksamt/>

Boris Johnson and Ken Livingstone in on-air tax row. *BBC News* [online]. 2012 [cit. 22.06.2024]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-politics-17598941>

Congestion charge greener vehicles rule change planned. *BBC News* [online]. 2012 [cit. 15.06.2024]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-england-london-20400740>

Crime Index - 2024. In: *Numbeo.com* [online]. 2024 [cit. 30.06.2024]. Dostupné z: https://www.numbeo.com/crime/rankings_current.jsp

Das Abgeordnetenhaus. In: *Berlin.de* [online]. 24. 6. 2024 [cit. 24.06.2024]. Dostupné z: <https://www.berlin.de/politische-bildung/politikportal/politik-in-berlin/das-abgeordnetenhaus/>

Der Senat. In: *Berlin.de* [online]. 24. 6. 2024 [cit. 24.06.2024]. Dostupné z: <https://www.berlin.de/politische-bildung/politikportal/politik-in-berlin/der-senat/>

Die landeseigenen Wohnungsbaugesellschaften in Berlin: Engagiert, erfolgreich und entscheidend anders. In: *inberlinwohnen.de* [online] [cit. 26.06.2024]. Dostupné z: <https://inberlinwohnen.de/die-landeseigenen/>

Eduard Bernstein | German Social Democrat, Revisionist Marxist | Britannica. In: . 27. 2. 2024 [cit. 11.04.2024]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Eduard-Bernstein>

Entstehung und Entwicklung der Bezirke. In: *Berlin.de* [online]. 6. 2. 2024 [cit. 24.06.2024]. Dostupné z: <https://www.berlin.de/politische-bildung/politikportal/politik-in-berlin/hauptverwaltung-und-bezirksverwaltung/entstehung-und-entwicklung-der-bezirke/>

Hellenic parliament - Election Results. In: *Hellenic Parliament* [online] [cit. 10.06.2024]. Dostupné z: <https://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Ekloges/Eklogika-apotelesmata-New/>

HousingAnywhere International Rent Index by City Q1 2024. In: *HousingAnywhere* [online] [cit. 26.06.2024]. Dostupné z: <https://housinganywhere.com/rent-index-by-city>

How we work for London | London City Hall. In: *London.gov* [online] [cit. 24.06.2024]. Dostupné z: <https://www.london.gov.uk/who-we-are/how-we-work-london>

Jasně! In: *Jasně.cz* [online] [cit. 20.06.2024]. Dostupné z: <http://www.jasne.cz/>

Jiří Paroubek rezignuje na post předsedy ČSSD. In: *Novinky.cz* [online]. 29. 5. 2010 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-jiri-paroubek-rezignuje-na-post-predsedy-cssd-36054>

Ken Livingstone pledges „London Living Rent" system. *BBC News* [online]. 2011 [cit. 22.06.2024]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-england-london-16157313>

London mayor: Boris Johnson wins second term by tight margin. *BBC News* [online]. 2012 [cit. 11.06.2024]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-politics-17946742>

Mayor confirms world's first Ultra Low Emission Zone. | London City Hall. In: . 26. 3. 2015 [cit. 15.06.2024]. Dostupné z: <https://www.london.gov.uk/press-releases/mayoral/ultra-low-emission-zone>

Michael Müller zum Regierenden Bürgermeister von Berlin gewählt. *Der Spiegel* [online]. 2016 [cit. 25.06.2024]. ISSN 2195-1349. Dostupné z: <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/michael-mueller-zum-regierenden-buergermeister-von-berlin-gewaehlt-a-1124983.html>

„Mobilität in Städten – System repräsentativer Verkehrsbefragungen (SrV) 2018" - Mobilitätsdaten für Berlin auch bezirkswise. In: . 2. 2. 2024 [cit. 30.06.2024]. Dostupné z: <https://www.berlin.de/sen/uvk/mobilitaet-und-verkehr/verkehrsdaten/zahlen-und-fakten/mobilitaet-in-staedten-srv-2018/>

Municipality of Athens | Municipal elections – October 2023. In: *MINISTRY OF INTERIOR* [online]. 2023 [cit. 10.06.2024]. Dostupné z: <https://ekloges.yypes.gr/current/d/home/en/municipalities/9186/>

Novou pražskou primátorkou byla zvolena Adriana Krnáčová. In: *PORTÁL HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY PRAHA.EU* [online] [cit. 19.06.2024]. Dostupné z: https://praha.eu/w/novou_prazskou_primartorkou_byla_zvolena_1967105

Pavel Bém - Profil. In: *Novinky* [online]. 22. 2. 2023 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/tag/pavel-bem-25228>

Proč by měli lidé volit právě mne a mou stranu? *Mladá fronta DNES*, s. 2.

Program pro Evropu - Sociální demokracie Eurovolby [online]. 2024 [cit. 10.06.2024]. Dostupné z: <https://eu.socdem.cz/program-pro-evropu/>

Seznam pražských purkmistrů, starostů a primátorů: In: *PORTÁL HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY PRAHA.EU* [online] [cit. 17.06.2024]. Dostupné z: <https://praha.eu/stali-v-cele>

Shaun Bailey - Candidate for Mayor of London. In: *Ealing Conservatives* [online] [cit. 23.06.2024]. Dostupné z: <https://www.ealingconservatives.org.uk/shaun-bailey-candidate-mayor-london>

SOLIDARITA • Náš program. In: *Solidarita.cz* [online]. 16. 8. 2022 [cit. 30.06.2024]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20220816063859/https://solidarita2022.cz/program/>

SOLIDARITA • Náš příběh. In: *Solidarita.cz* [online]. 12. 8. 2022 [cit. 11.06.2024]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20220812221424/https://solidarita2022.cz/pribeh/>

Spartacus League | Socialist, Revolution & Uprising | Britannica. In: . 21. 3. 2024 [cit. 11.04.2024]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Spartacus-League>

SPD Berlin: Michael Müller zum Landesvorsitzenden gewählt. *Der Spiegel* [online]. 2016 [cit. 25.06.2024]. ISSN 2195-1349. Dostupné z: <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/spd-berlin-michael-mueller-zum-landesvorsitzenden-gewaehlt-a-1090198.html>

Topolánek: Paroubek si chce vystávkovat státní bankrot. In: *Hospodářské noviny (HN.cz)* [online]. 1. 3. 2010 [cit. 17.06.2024]. Dostupné z: <https://byznys.hn.cz/c1-40812860-topolanek-paroubek-si-chce-vystavkovat-statni-bankrot>

Tories pledge to scrap outer London Ulez. In: . 8. 6. 2024 [cit. 15.06.2024]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/articles/cw44vj3e1wyo>

Travel in London 2023 - Consolidated estimates of total travel and mode shares. Transport for London, 2023.

V opozici: nová zodpovědnost a nové výzvy. In: *socdem.cz* [online]. Dostupné z: <https://socdem.cz/historie-socdem/>

Výsledky voleb Zastupitelstvo hlavního města Prahy - 2014. In: *Volby.cz* [online] [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kv2014/kv1111?xjazyk=CZ&xid=0&xdz=4&xnumnuts=1100&xobec=554782&xstat=0&xvyber=0>

Wahlen. In: *Berlin.de* [online]. 31. 5. 2024 [cit. 25.06.2024]. Dostupné z: <https://www.berlin.de/sen/inneres/buerger-und-staat/wahlen-und-abstimmungen/wahlen/>

Z HISTORIE ČESKÉ SOCIÁLNÍ DEMOKRACIE. In: *Encyklopedie ČSSD založena ke 1. výročí založení strany* [online]. 2013 [cit. 09.06.2024]. Dostupné z: <http://www.historiecssd.cz/>

„Změňme Prahu k lepšímu!“, vyzývá Miloslav Ludvík. In: *Aktuálně.cz* [online]. 10. 2014 [cit. 18.06.2024]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zmenme-prahu-k-lepsimu-vyzyva-miloslav-ludvik/r~95390a9c4ae611e480800025900fea04/>

Seznam zkratek

AfD – Alternative für Deutschland (Alternativa pro Německo)

ANO – Akce nespokojených občanů

B'90/Grüne – Bündnis 90/Die Grünen (Svaz 90/Zelení)

CDU – Christlich Demokratische Union Deutschlands (Křesťanskodemokratická unie Německa)

CDU/CSU – Christlich Demokratische Union Deutschlands/ Christlich-Soziale Union in Bayern (Křesťanskodemokratická unie Německa/ Křesťansko-sociální unie v Bavorsku)

ČRo – Český rozhlas

ČSÚ – Český statistický úřad

ČSSD – Česká strana sociálně demokratická

FDP – Freie Demokratische Partei (Svobodná demokratická strana)

GLA – Greater London Authority (Správa Velkého Londýna)

IPR – Institut plánování a rozvoje

IAD – Individuální automobilová doprava

KINAL – Kínima allagís (Hnutí za změnu)

KSČM – Komunistická strana Čech a Moravy

KPD – Kommunistische Partei Deutschlands (Komunistická strana Německa)

LDA – London Development Agency (Agentura pro rozvoj Londýna)

MHD – Městská hromadná doprava

NHS – National Health Service (Národní zdravotní služba)

NSS – Nejvyšší správní soud

ODS – Občanská demokratická strana

PASOK – Panellinio sosialistikó kínima (Panhelénské socialistické hnutí)

PDS – Partei des Demokratischen sozialismus (Strana demokratického socialismu)

P+R parkoviště – Park and ride parkoviště (Zaparkuj a jed' parkoviště)

Reform UK – Reform United Kingdom (Reforma Spojeného království)

SOCDEM – Sociální demokracie

SNK+ED – Sdružení nezávislých kandidátů + Evropští demokraté

SPÖ – Sozialdemokratische partei Österreichs (Sociálně demokratická strana Rakouska)

SPD (CZ) - Svoboda a přímá demokracie

SPD – Sozialdemokratische partei Deutschlands (Sociálnědemokratická strana Německa)

STAN – Starostové a nezávislí

SYRIZA – Synaspismos rizospastikis aristeras (Koalice radikální levice)

SZ – Strana zelených

TfL – Transport for London (Doprava pro Londýn)

TOP 09 - Tradice odpovědnost prosperita 2009

ULEZ – Ultra low emission zone (Ultra nízkoemisní zóna)

VV – Věci veřejné

VHD – Veřejná hromadná doprava